

GROEN, DOEN!

GROENVISIE & HOOFDGROENSTRUCTUUR

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

VOORWOORD

Groen is ons visitekaartje. Voor Nederlandse begrippen zijn we een zeer groene gemeente en dat willen we graag zo houden. Hoe mooi zou het zijn als we zelfs de groenste gemeente van Nederland worden? We hebben grote ambities op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Hierbij houden we rekening met ontwikkelingen op het terrein van mobiliteit, recreatie, wonen, energieopwekking en economie. Dit vraagt om slimme combinaties.

Niet alleen bomen over bomen, maar samen sparren om tot gezamenlijke oplossingen te komen! Dit groenbeleid biedt handvatten voor het beheer van de groene openbare ruimte, en vormt een stevig fundament voor het bereiken van onze groene doelen. Ook voor nieuwe ontwikkelingen. Groen, doen!

Ons groenbeleid ontwikkelt zich als een boom. De Groenvisie vormt de grondslag, vergelijkbaar met de wortels, waaruit de groenstructuur voortkomt als stam. Samen bieden de wortels en stam een stevige basis voor ons groenbeleid, terwijl de takken specifieke onderwerpen behandelen. Het bomenbeleid vormt de eerste tak, en er gaan meer takken met groene onderwerpen volgen.

We maken ons sterk voor een toekomst met meer groen en vooral meer groenkwaliteit. Dit zorgt voor gezonde natuur, nodigt uit om te bewegen en zorgt voor frisse lucht. Kortom, een fijne leefomgeving die ons gezond en gelukkig maakt!

Namens het college,
Anouk Haaxma
Wethouder gemeente Utrechtse Heuvelrug

INHOUD

INLEIDING	3
1. GROENVISIE	4
1.1 Communicatie en participatie	4
1.2 Rol en betekenis van groen	4
1.3 Groene identiteit	6
1.4 Onze visie op Groen	8
1.5 Groene ambitie	8
1.5.1 Meer groen	9
1.5.2 Beter groen: Groene Principes	11
2. HOOFDGROENSTRUCTUUR	12
3. UITWERKING AMBITIE EN DOELSTELLING	14
3.1 Groen, doen!	15
Amerongen	15
Doorn	16
Driebergen-Rijsenburg	17
Leersum	18
Maarn	19
Maarsbergen	20
Overberg	21
3.2 Financiële paragraaf	22
BIJLAGEN	23
Bijlage 1 - Begrippenlijst	25
Bijlage 2 - Samenvatting resultaten vragenlijst	26
Bijlage 3 - Waarde van groen	27
Bijlage 4 - Wijken en buurten volgens Steenbreek atlas	29
Bijlage 5 – Groenkaart vergelijking met hittekaart	29
Bijlage 6 - Dorps- en wijkbeschrijvingen	30

Afbeelding 1: een kruidenrijke grasberm in Driebergen-Rijsenburg

INLEIDING

Wonen in een groene omgeving is een voorrecht dat we koesteren. Tegelijk vragen mobiliteit, wonen, en duurzaamheid om ruimte. Met uitdagingen als biodiversiteitsverlies, woningnood en klimaatverandering biedt de gemeentelijke Omgevingsvisie richting voor slimme oplossingen. Het draait om het vinden van de juiste balans tussen alle functies en het stellen van goede randvoorwaarden. Behoud van onze identiteit blijft altijd het uitgangspunt. Daarnaast kiezen we voor verbetering en kwaliteit.

De voorliggende Groenvisie biedt de basis van een nadere invulling van de Omgevingsvisie en laat zien hoe groen, waaronder struiken, kruiden en bomen, bijdraagt aan verschillende ambities en maatschappelijke uitdagingen.

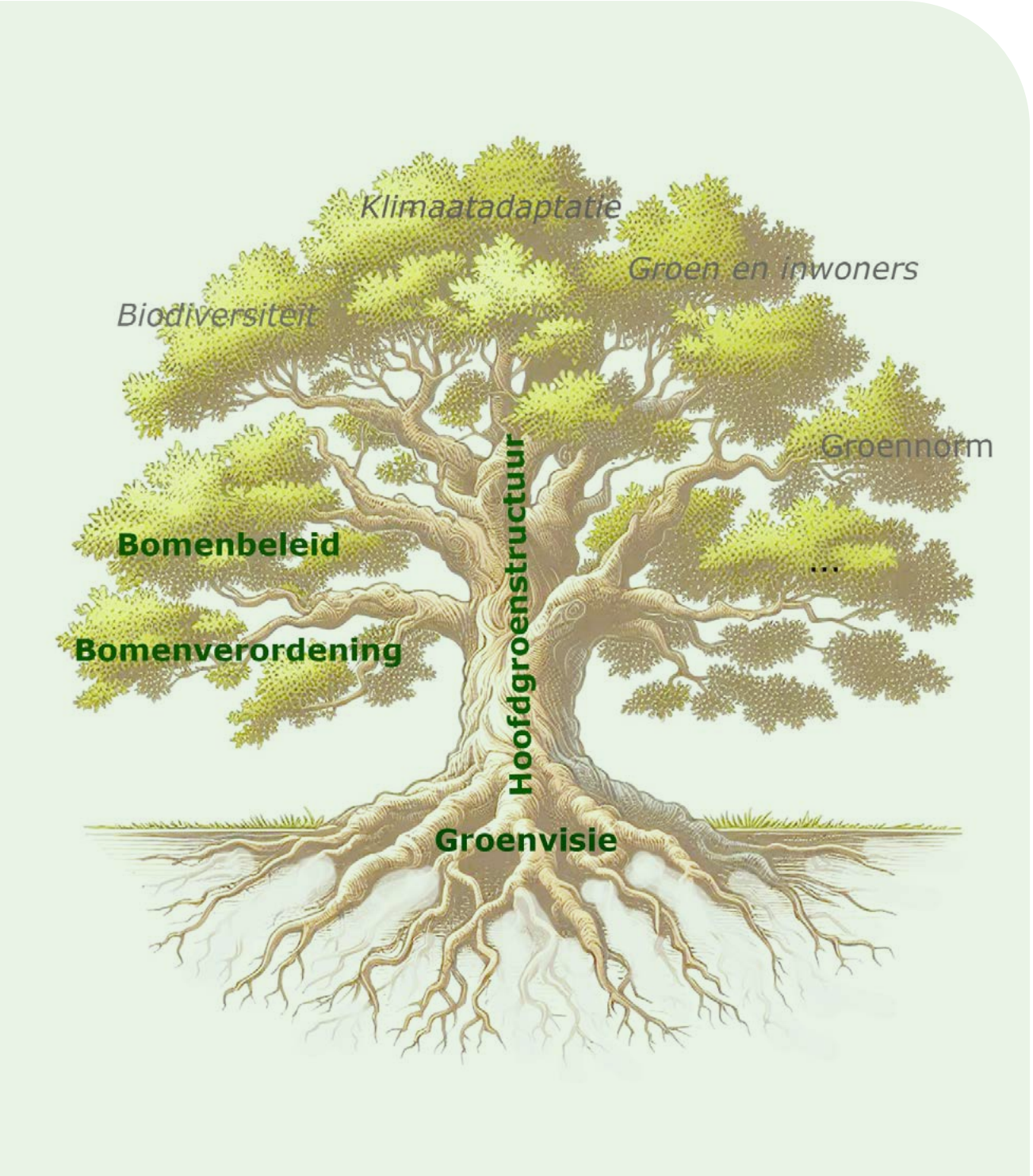
Dit beleid richt zich specifiek op de groene buitenruimte en is dus geen integraal beleidsplan voor alles wat er in de buitenruimte afspeelt. De focus ligt op het fysieke groen. De kwaliteit van de buitenruimte wordt echter niet alleen bepaald door groen. Er is daarom gezocht naar afstemming en aansluiting met andere beleidsterreinen in de buitenruimte. Deze afstemming en samenhang zorgt voor een evenwichtige en aangename leefomgeving.

Leeswijzer

Dit groenbeleid is modulair opgezet, met als metafoor de groei van een boom. Het voordeel van deze opzet is dat specifieke thema's, zoals bomenbeleid, naar behoefte aanpasbaar zijn. Alle modules zijn op deze manier afzonderlijk te ontwikkelen en vast te stellen. Modules die nog steeds relevant zijn, hoeven niet opnieuw vastgesteld te worden. Een thema zoals biodiversiteit komt in verschillende modules terug, terwijl het in één module specifiek wordt uitgewerkt.

Dit document biedt een overzicht van onze visie op groen. Daarin spelen de wensen van het bestuur, gemeenteraad, inwoners, belangengroepen en de uitvoering een rol. We gaan ook kort in op de waarde van groen en de rol die groen speelt voor onze identiteit. In de bijlagen van dit plan gaan we hier dieper op in. Hierin is ook een begrippenlijst opgenomen. Belangrijke onderwerpen uit het plan zijn:

- Visie op Groen: toelichting op de waarde van groen en de rol ervan in onze identiteit;
- Groene ambitie: voor meer maar vooral ook beter groen;
- Doelstelling: doel om de boomkroonbedekking in de hele gemeente met 2%-punt te laten stijgen;
- Groene principes: uitleg van de drie kernprincipes: biodiversiteit, kwaliteit en klimaatrobuustheid;
- Hoofdgroenstructuur: beschrijving van de samenhangende groenstructuur;
- Uitwerking ambitie en doelstelling: beschrijving van maatregelen en keuze voor 2 uitvoerings-scenario's om de ambitie en doelstelling te realiseren.

Afbeelding 2: groenbeleidsboom met in het groen de onderdelen die als eerste worden vastgesteld en in het grijs verder uit te werken beleidstakken.

1. GROENVISIE

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is buitengewoon groen. We hebben een prachtig afwisselend landschap met bossen, heide, landgoederen en buitenplaatsen. De zeven dorpen Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Overberg zijn op een natuurlijke wijze ingebed in het landschap. Voor Nederlandse begrippen zijn de hoogteverschillen uniek en samen met de loop van de rivieren zorgt dit voor een natuurlijke verscheidenheid in onze leefomgeving. Groen, bomen, bodem en water spelen een belangrijke rol in onze geschiedenis en in ons landschap.

Deze Groenvisie schetst in grote lijnen de functies van het groen om ons heen en op welke manier we dat waarderen. Het vormt de basis van alles wat wij doen in en met de groene buitenruimte. Het document legt de uitgangspunten vast voor bescherming, inrichting én beheer. Met als doel om het groen in de gemeente, soms in combinatie met water, te behouden en te versterken. De nadruk ligt op het groen in eigendom of beheer van de gemeente zelf. Dat ligt grotendeels binnen de bebouwde kom van de dorpen en in veel bermen in het buitengebied. De Groenvisie gaat echter ook over particulier groen binnen de bebouwde kom en over groen in het buitengebied dat in eigendom is van derden (particulieren, provincie Utrecht, Utrechts Landschap en andere terrein beherende organisaties). Uiteindelijk is al het groen samen van grote waarde.

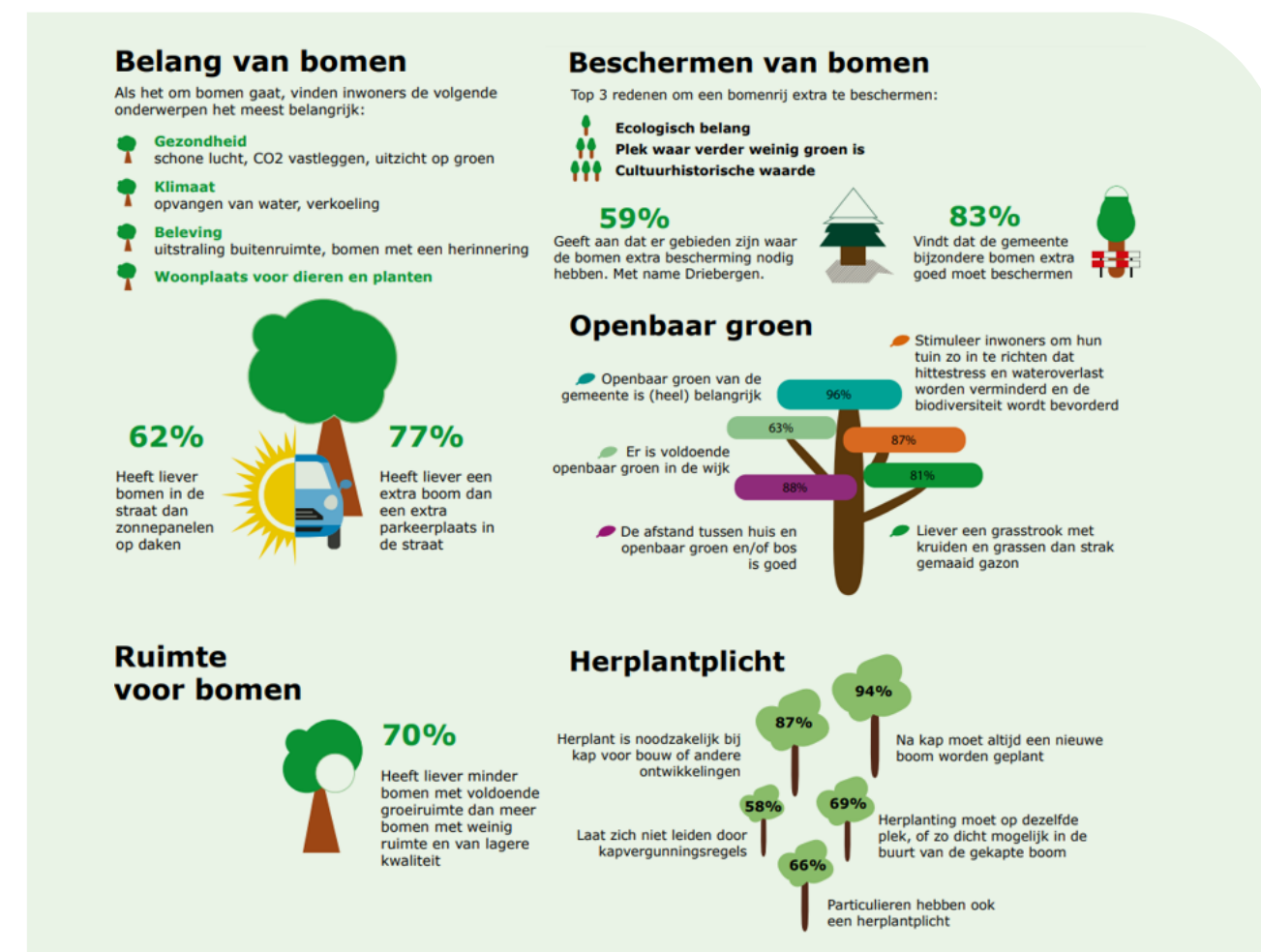
We willen een groene, gezonde, aantrekkelijke en leefbare gemeente zijn én blijven. Voor een goede kwaliteit van onze leefomgeving zijn samenhang en afstemming van groen met andere functies, zoals wonen, werken, milieu, water, erfgoed of recreatie, essentieel. Ook moeten maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, de woonopgave, het herstel van biodiversiteit, gezondheid en de klimaatadaptatie een plek krijgen. Allemaal opgaven waarin groen en water een rol spelen. Vandaar ons motto: groen, doen!

In deze Groenvisie verwijst 'groen' naar de verscheidenheid aan plantensoorten met al hun tinten groen en andere natuurlijke kleuren. Dat wil zeggen: grassen, kruiden, struiken en bomen die bijdragen aan de biodiversiteit, identiteit, klimaat en/of gezondheid. Onder 'blauw' verstaan we de verzameling van waterpartijen, zoals rivieren, kanalen, plassen en sloten. Groen en blauw zijn zowel in ons buitengebied als binnen de bebouwde kom nauw met elkaar verbonden.

1.1 COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE

Inwoners beter betrekken bij onze groene omgeving vraagt om heldere communicatie. Communicatie vergroot het bewustzijn over het nut en de noodzaak van voldoende kwalitatief groen in de leefomgeving. Bij inwoners en binnen de 'groene' belangengroepen zit kennis en expertise die kan helpen bij het ontwikkelen en uitvoeren van effectief beleid. Door input/feedback voor beleid of op inrichtingsplannen voor de openbare ruimte. Maar mogelijk ook voor monitoring van praktische beleidsdoelen. Daarnaast kan de gemeente soms ook initiatieven van inwoners voor vergroening of bewustwording op dat gebied op de één of andere manier ondersteunen.

In de zomer van 2023 hebben 695 inwoners of medewerkers van organisaties een vragenlijst ingevuld over groen, en in het bijzonder over bomen. De resultaten krijgen, in combinatie met de expertise uit de gemeentelijke organisatie, een plek in het groenbeleid. Afbeelding 3 laat een korte impressie van de belangrijkste opbrengst zien. Uit de reacties van de respondenten blijkt het wenselijk om uit te gaan van minstens de huidige hoeveelheid groen en het toevoegen van meer groen op specifieke locaties. Het is belangrijk om duidelijk uit te leggen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt. Ook is het van belang om omwonenden te betrekken bij herinrichtingsplannen.

Afbeelding 3: een kort overzicht van reacties van inwoners op vragen uit de enquête.

1.2 ROL EN BETEKENIS VAN GROEN

Groen en natuur hebben veel waarde voor zowel mens als dier. In de natuur heeft ieder organisme, plant of dier zijn eigen rol. Elk leefklimaat kent zijn eigen leefgemeenschap. De mens heeft veel baat bij groen en natuur in zijn leefomgeving. Deze voordelen wegen ruimschoots op tegen de enkele nadelen, zoals de toename van teken in de bebouwde omgeving. De baten die groen en natuur opleveren voor de mens worden ook wel ecosysteemdiensten genoemd. Afbeelding 4 toont de brede betekenis van groen. Zie voor een uitgebreide toelichting bijlage 3.

GROEN WEETJE
Alleen al de kleur groen heeft een positief effect op de geestelijke gezondheid.

GROEN IS VAN WAARDE

BIODIVERSITEIT

- Planten en bomen bieden de 4 V's voor dieren: Verblijfs- en voortplantingsplekken, voedsel en veiligheid
- Groen (en blad'afval') is goed voor de bodem en het bodemleven en vice versa
- Variatie/diversiteit:
 - Verlaagt de kans op insectenplagen
 - Draagt bij aan de bestuiving van gewassen
 - Maakt natuur weerbaarder tegen o.a. extreme droogte en hitte

IDENTITEIT

- Beleving van seizoenen en schoonheid
- Karakteristieke en herkenbare opbouw van wijken en groen
- Groenstructuren als houtwallen vertellen een (ontstaans) geschiedenis
- Samenhang van groen, rood, blauw en grijs

KLIMAAT

- Het groen:
- Vangt CO₂ op en geeft O₂ af
 - Houdt water vast
 - Helpt piekregenwater verminderen > minder overbelasting van het riool
 - Helpt hitte-eiland effect te voorkomen of verminderen

GEZONDHEID

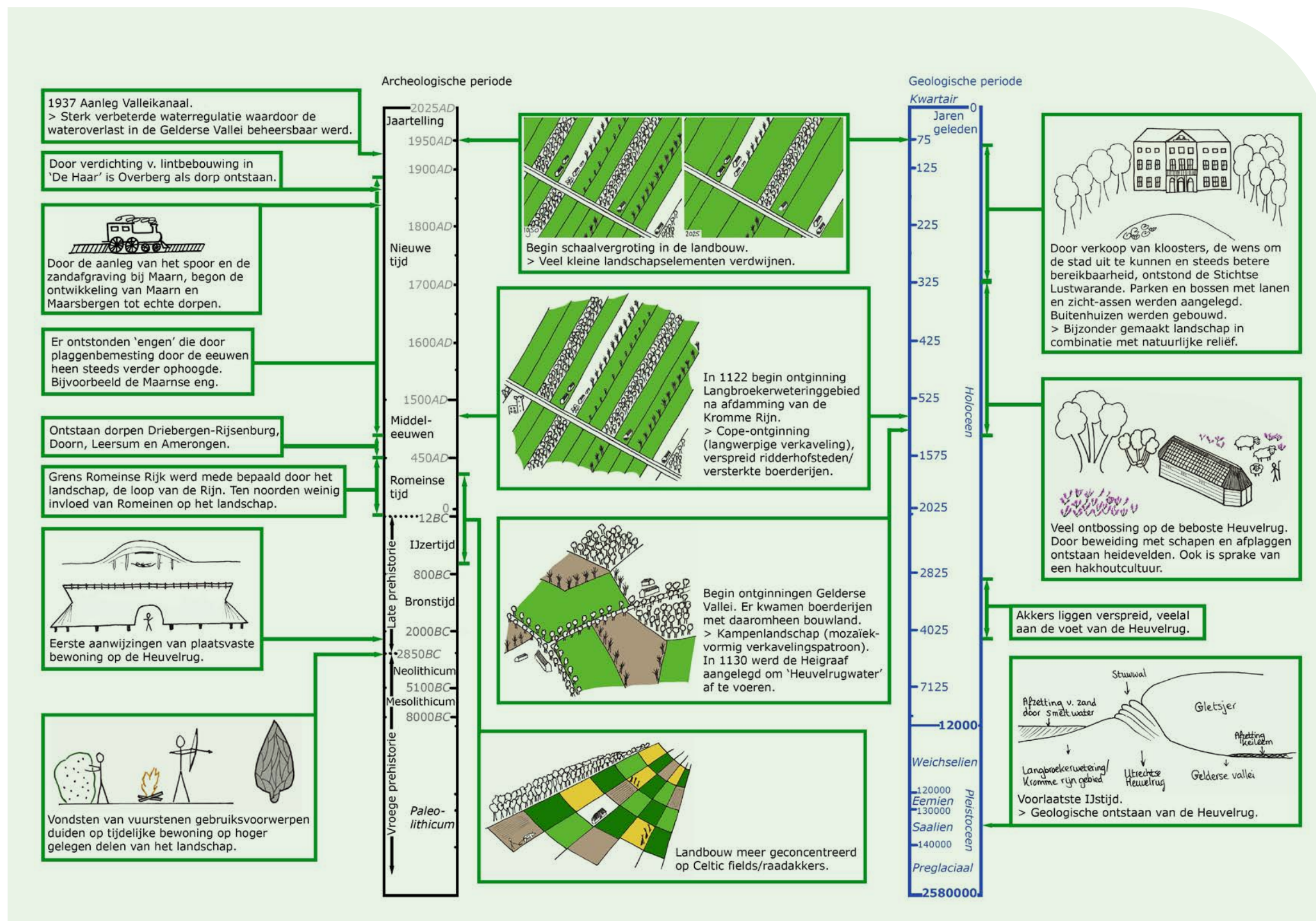

- Het groen:
- Verhoogt de sociale cohesie > minder eenzaamheid
 - Verkoelt de omgeving > o.a. beter slapen
 - Nodigt uit om naar buiten te gaan > o.a. minder overgewicht
 - Zicht op groen, o.a. grote bomen, is goed voor de mentale gezondheid & het welzijn
 - Filtert de lucht
 - Dempt geluid

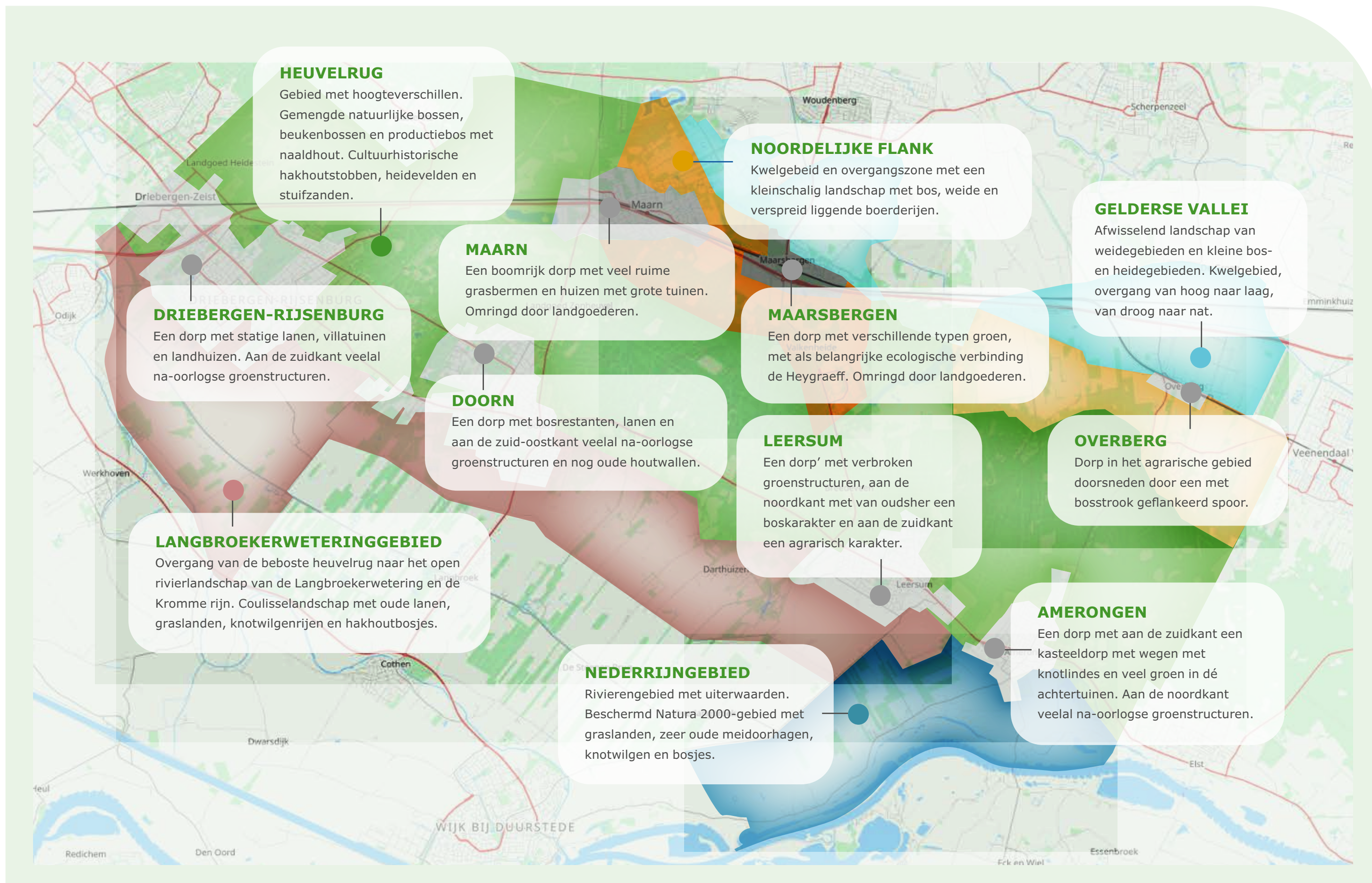
Afbeelding 4: waarde van groen vanuit vier thema's.

1.3 GROENE IDENTITEIT

Alles wat hier van nature groeit, bloeit, loopt, vliegt en zwemt wordt gevormd door de ontstaansgeschiedenis van de gemeente. Geologie (bodem, grondwater, rivierlopen en hoogteverschillen) in combinatie met klimaat (temperatuur en hoeveelheid regen) bepalen waar planten, dieren en mensen zich vestigen, hoe ze het landschap gebruiken en hoe zij het door de jaren heen vormen. Zo ontstaat het unieke karakter van de gemeente, de dorpen en het landschap. Afbeelding 5 toont de ontstaansgeschiedenis van onze gemeente, gevolgd door een korte omschrijving van de verschillende landschappen en dorpen op de volgende pagina (afbeelding 6).

Afbeelding 5: ontstaansgeschiedenis landschap Gemeente Utrechtse Heuvelrug in notendop.

Afbeelding 6: korte beschrijving van de landschappen.

1.4 ONZE VISIE OP GROEN

Gezien de vele waarden die groen vertegenwoordigt, is het niet vreemd dat er zowel op internationaal, nationaal als provinciaal niveau natuur- en groendoelen zijn vastgelegd. Zoals de Europese Natuurherstelwet, het rijksbeleid ‘Nederland Natuurpositief 2019’ en de ‘Natuurvisie’ van de provincie Utrecht. Hierin staan behoud, versterking en verbinding van natuur centraal. Dit krijgt vorm in een robuust netwerk, waaronder het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ook is er meer aandacht voor beleefbaarheid, toegankelijkheid en de waarden van natuur voor de mens. En hoe om moet worden gegaan met beschermde soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen (soortenmanagementplan, SMP).

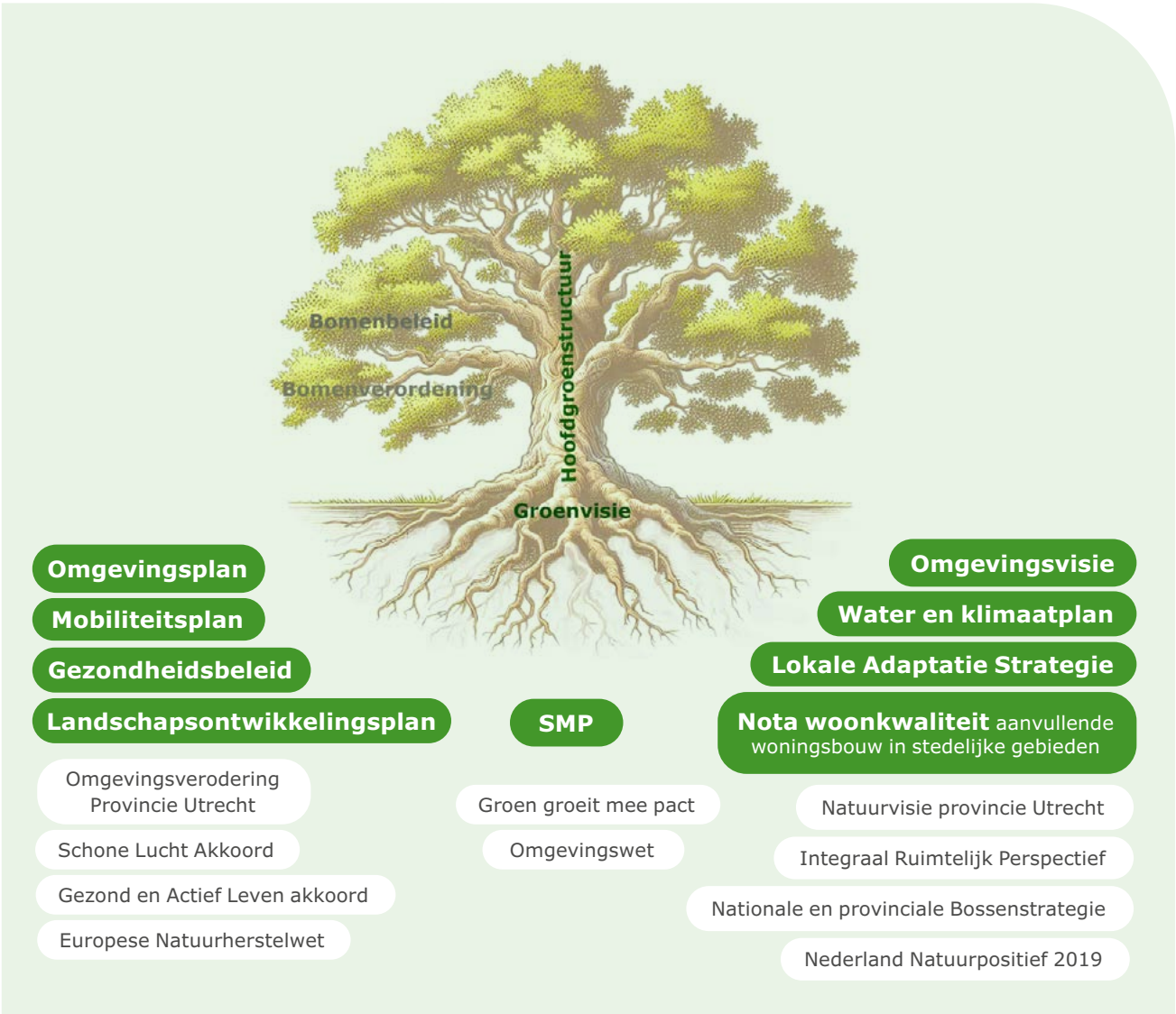
Er bestaat veel wetgeving, regelgeving en beleid, die in meerdere of mindere mate invloed hebben op dit groenbeleid. Dit staat weergegeven in afbeelding 7. De verschillende beleidsgebieden beïnvloeden elkaar wederzijds. Zo kan een keuze in het Mobiliteitsbeleid om bepaalde wegprofielen te versmallen, kans bieden om te vergroenen. Tegelijkertijd kan een hoge ambitie om te vergroenen conflicteren met (omvangrijke) woningbouw. In onze Omgevingsvisie speelt groen een belangrijke rol. Dit blijkt onder andere uit verschillende doelstellingen en keuzes die direct of indirect met groen te maken hebben. Bijvoorbeeld door te kiezen voor een groenere openbare ruimte in de dorpskernen, waarbij bestaand groen wordt behouden en versterkt, met aandacht voor herstel van biodiversiteit en natuur in de bebouwde omgeving.

GROENVISIE
‘Parkdorpen in een natuurlijk landschap.’
Een groene, hoogwaardige leefomgeving voor iedere inwoner. Groen vormt de basis van een ecologisch sterke en duurzame leefomgeving, waarin planten, dieren en andere organismen zich vrij kunnen verplaatsen en verspreiden. Groen verbindt. Het biedt ruimte voor ontspanning, ontmoeting en versterkt de identiteit van onze gemeente als een plek waar natuur en gemeenschap samenkomen.

1.5 GROENE AMBITIE

Het groen staat onder druk. Om een groene gemeente te zijn en te blijven, moeten we zoveel mogelijk ‘Groen, doen!’. Groen heeft namelijk niet alleen een intrinsieke waarde, maar draagt ook bij aan het behalen van ambities op andere terreinen, zoals gezondheid en een prettige woonomgeving. Dit onderstreept de noodzaak om groen een prominente plek te geven binnen ontwikkelingen en initiatieven in de fysieke leefomgeving. Dat wil zeggen meer groen aanplanten en tegelijkertijd kijken waar groen andere belangen kan dienen. We focussen op het bevorderen van groen, zoals natuurinclusieve maatregelen, en streven naar een juiste balans tussen groene belangen en overige belangen zoals wonen en verkeer. We streven naar een toename van zowel de kwaliteit als kwantiteit van groen.

GROENE AMBITIE
‘Meer en beter groen voor het versterken van de biodiversiteit, onze identiteit, het klimaat en de gezondheid.’
Een goede kwaliteit van het groen is minstens zo belangrijk als extra groen.

Afbeelding 7: beleid in beeld

We richten ons op vier thema's:

Uit de participatie met inwoners werden deze vier thema's ook gezien als de belangrijkste meerwaarde van groen voor de kwaliteit van de leefomgeving.

BIODIVERSITEIT

groen verbeteren om meer insecten aan te trekken en verbindingen voor flora en fauna te creëren.

KLIMAAT

versteende plekken vergroenen om de gevolgen van klimaatverandering te verminderen.

IDENTITEIT

groen inzetten om de cultuurhistorie beleefbaar te houden of te maken.

GEZONDHEID

groen inzetten om beweging onder bewoners te stimuleren en het geestelijk welbevinden te vergroten.

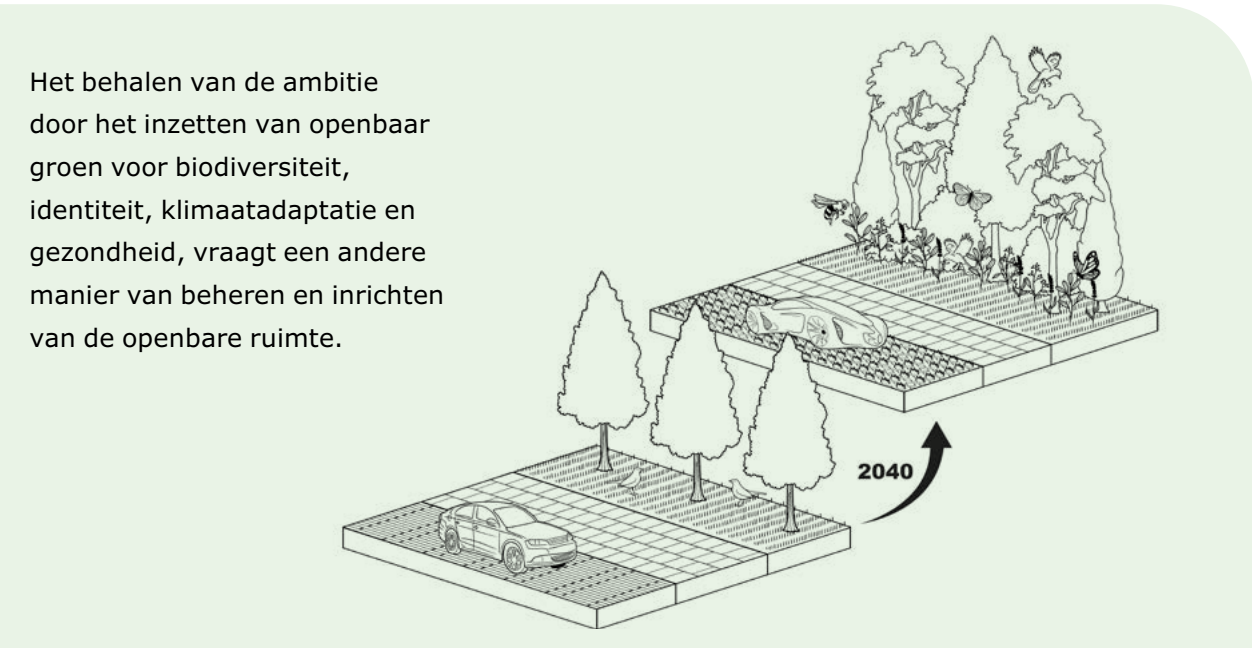
1.5.1 Meer groen

Het toevoegen van extra groen doen we zoveel mogelijk integraal. Dit betekent: in samenspraak met andere functies in de buitenruimte en in dialoog met inwoners en belanghebbenden. Bijvoorbeeld, wanneer een wegvak of riolering aan vervanging toe is, is dat het moment om ook een vergroeningsslag te maken. Andersom geldt hetzelfde: als een groenstructuur renovatie behoeft, bekijken we of we andere faciliteiten, zoals riolering en wegen, gelijktijdig kunnen aanpakken.

De gemeente beheert een aanzienlijke hoeveelheid groen, maar ook inwoners hebben invloed op de hoeveelheid en kwaliteit van het groen met hun tuinen en balkons. Daarnaast zijn er stukken gemeentelijk groen, die al jaren goed worden onderhouden door inwoners, zoals de Welgelegenlaan in Driebergen. Het behalen van onze groene ambitie kunnen we als gemeentelijke organisatie dus niet alleen. Daar hebben we de samenwerking met onze inwoners en terreineigenaren voor nodig.

Om onze visie en ambitie vorm te geven werken we naar een openbare ruimte in 2040 waarin gazons alleen nog maar strak gemaaid worden als dat functioneel is. De hoeveelheid onnodige verharding is verminderd, parkeerplaatsen steeds vaker half-verhard zijn en plantsoenen een grotere variatie aan soorten en hoogtes (gelaagdheid) tonen. Dit komt de natuur ten goede en vergroot ook de ecosysteemdiensten die de openbare ruimte kan leveren. Dit wordt weergegeven in afbeelding 8 (afbeelding 9 is een droombeeld). Alleen bomen levert minder ecosysteemdiensten op dan een gelaagd plantsoen. Voor biodiversiteit is gelaagdheid waardevol, insecten maken gebruik van lage beplanting en vogels maken vaak nesten in struiken en foerageren ook in lage beplanting.

Het is belangrijk om dit proces uit te leggen, zodat iedereen begrijpt waarom beheer en inrichting op deze manier plaatsvindt. Voorlichting en educatie zijn essentieel voor het creëren van draagvlak.

Afbeelding 8: voorbeeld van kwaliteitsverbetering door groene parkeerplaatsen, een smallere stoep en een weelderige groenstrook met gelaagdheid in de beplanting.

Afbeelding 9: een droombeeld van hoe meer en beter groen eruit kan zien. Met minder steen, meer kleur en variatie in soorten en hoogte van planten. Dit is gunstig voor mens en dier. Bomen hebben een grotere en betere standplaats, waardoor deze beter ontwikkelen, over hun levensduur minder onderhoud vragen en meer waarde aan hun omgeving toevoegen. Groene parkeerplaatsen en plantsoenen laten water de grond inlopen, wat helpt om piekbelasting van het rioleringssysteem te voorkomen tijdens hevige buien.

Groennormen

Voor het borgen van voldoende groen in en om de dorpen is een groennorm noodzakelijk. Helaas bestaat er nog geen algemeen aanvaarde landelijke groennorm. Het is mogelijk dat deze er nooit komt. De rijksoverheid stelt dat één vaste norm voor groen ‘geen recht doet aan de complexe ruimtelijke vraagstukken waar groen onderdeel van uitmaakt’ (Handreiking Groen in en om de Stad, 2024). Er zijn echter verschillende methodieken in gebruik die kwantitatief meetbaar zijn, zoals boomkroonbedekking, boomkroonvolume of de groene biomassa per grondoppervlak. Een internationaal bekende groennorm voor bebouwd gebied is de 3-30-300 regel, die in afbeelding 10 wordt toegelicht.

Afbeelding 10: de 3-30-300 regel uitgelegd.

Het voordeel van de 3-30-300 norm is dat deze meetbaar is, maar het zegt vooral iets over het aantal bomen en weinig over hun kwaliteit. Bij de **landelijke bomennorm** is dit percentage (30%) kroonoppervlak doorgerekend naar boomkroonvolume. Met het idee dat oude bomen met een groot boomkroonvolume van grotere waarde zijn voor de biodiversiteit en het tegengaan van hittestress dan vele kleine, jonge bomen. De landelijke bomennorm gaat uit van minimaal 2,2m³ boomkroonvolume per m² grondoppervlak in de bebouwde kom. Er wordt daarbij geen norm gesteld voor zicht op groen of een maximale afstand tot een koele groene verblijfsruimte. Zo heeft iedere bestaande norm zijn voor- en nadelen. De gemeente Utrechtse Heuvelrug werkt aan een eigen groennorm die niet alleen gericht is op bomen, past bij onze huidige situatie, groenvisie en groenambitie, en ook toepasbaar is voor ontwikkellocaties.

Hiernaast volgt een tabel (tabel 1), gebaseerd op buurten uit de Steenbreek atlas (zie bijlage 4). De tabel laat zien dat de gemeente al zeer groen is.

Meetbare doelstelling: stijging boomkroonbedekking

De Europese Natuurherstelwet stelt als uitgangspunt dat de hoeveelheid stedelijke groene ruimte en boomkroonbedekking (peiljaar 2021) tot 2030 niet mag afnemen en daarna een groeiende trend moet laten zien. Kenmerkend voor onze gemeente is de grote hoeveelheid bomen en

boomkroonbedekking. Vooruitlopend op een vast te stellen groennorm en gezien het belang van de versterking van het groen voor de biodiversiteit, klimaat, gezondheid en groene identiteit zetten we ons in voor het **behoud en de versterking van de boomkroonbedekking**. Dit zal ook een positief effect hebben op het groen in het algemeen. Denk aan het verbeteren van een groeiplaats van een boom door tegels te verwijderen en in te richten met groen. Onze doelstelling is om de boomkroonbedekking over de hele gemeente (dorpen en vlak daaromheen) in de periode tot 2040 met 2%-punt te laten stijgen. Dat is een aanzienlijke toename in onze boomrijke gemeente. Vooral als we rekening houden met de vele risico’s die kunnen leiden tot een afname van de boomkroonbedekking.

De prioriteit om meer boomkroonbedekking te creëren, ligt in de buurten waar momenteel de minste boomkroonbedekking is. Het streven naar een stijging van 2%-punt in de hele gemeente betekent niet dat dit in elke buurt ook daadwerkelijk toeneemt. Het is mogelijk dat de boomkroonbedekking in de ene buurt stijgt, terwijl het in de andere buurt iets daalt. Hiervoor is een indicatieve bandbreedte aangegeven (zie tabel 1): een maximale daling van 10%, waarbij de boomkroonbedekking niet onder de 30% mag uitkomen. Daarnaast een stijging van 5% in buurten waar nu al meer dan 40% boomkroonbedekking aanwezig is, of een stijging van 10% in wijken waar nu minder dan 40% aanwezig is.

Tabel 1: Steenbreek atlas gegevens voor het jaar 2023 voor ‘boomkroonbedekking’.

	Boomkroonbedekking (regel 30)	Indicatie bandbreedte
Gemeente Utrechtse Heuvelrug	44,5%	44,5%>46,5%
Buurt		
Amerongen	32,6%	30-36%
Doorn Zuid Oost	46,7%	42-49%
Doorn Zuid	57,3%	52-60%
Doorn centrum	55,8%	50-59%
Doorn Noord West	70,6%	64-74%
Driebergen – De Horst-De Akker	44,6%	40-47%
Driebergen Oost en Zuid	43,0%	39-45%
Driebergen Noord	66,2%	60-70%
Driebergen Centrum	43,3%	39-45%
Driebergen Zuid West	36,3%	33-40%
Driebergen West	38,6%	35-43%
Driebergen Noord West	61,0%	55-64%
Leersum	31,9%	30-35%
Maarn	51,3%	46-54%
Maarsbergen	41,3%	37-43%
Overberg	20,6%	21-23%

Monitoring

Als nulmeting houden we de gegevens van Steenbreek uit 2023 aan. Door de kroonbedekking te monitoren over de jaren heen, kunnen we beoordelen of we op de juiste koers zitten of

dat extra maatregelen nodig zijn. Er zijn verschillende manieren om als gemeente te sturen op boomkroonbedekking, onder andere als beheerder van veel bomen en als vergunningverlener voor kapaanvragen. De 2%-punt stijging is kwantitatief, het zegt nog weinig over kwaliteit. Het biodiversiteitsbeleid stelt meetbare doelen op die gericht zijn op het behoud en de verbetering van biodiversiteitskwaliteit. De Groene principes uit de volgende paragraaf vormen daarvoor de basis.

1.5.2 Beter groen: Groene Principes

Voor het beheren en inrichten van de groene openbare ruimte werken we volgens een aantal groene basisprincipes. Deze principes zijn gericht op het vergroten van zowel kwantitatief als kwalitatief groen, met de nadruk op kwaliteit. We geven bijvoorbeeld de voorkeur aan één grote groenstrook boven verspreid (versnipperd) groen in de straat. De ervaring leert dat robuuste plantvakken beter functioneren én efficiënter te onderhouden zijn. Een boom in een groenstrook heeft vaak een langere levensduur dan eenzelfde boom op de stoep. Kwalitatief groen draagt bij aan de vier thema's biodiversiteit, identiteit, klimaatadaptatie en gezondheid. De principes zijn:

-
- Biodiversiteitsprincipe:**
- Natuurvolgend: denken in ecosystemen en samenhang in plaats van in soorten en elementen;
 - Verbinding: groenstructuur en groenblauwe dooradering;
 - Versterken diversiteit in soorten en habitats;
 - Veerkracht: robuuste natuur;
 - Ecologisch maaibeheer, tenzij;
 - Inheems en gebiedseigen soorten en autochtoon plantmateriaal;
 - Zoveel mogelijk biologisch plantmateriaal;
 - Niet-inheemse soorten ter versterking van de bloeihoog.

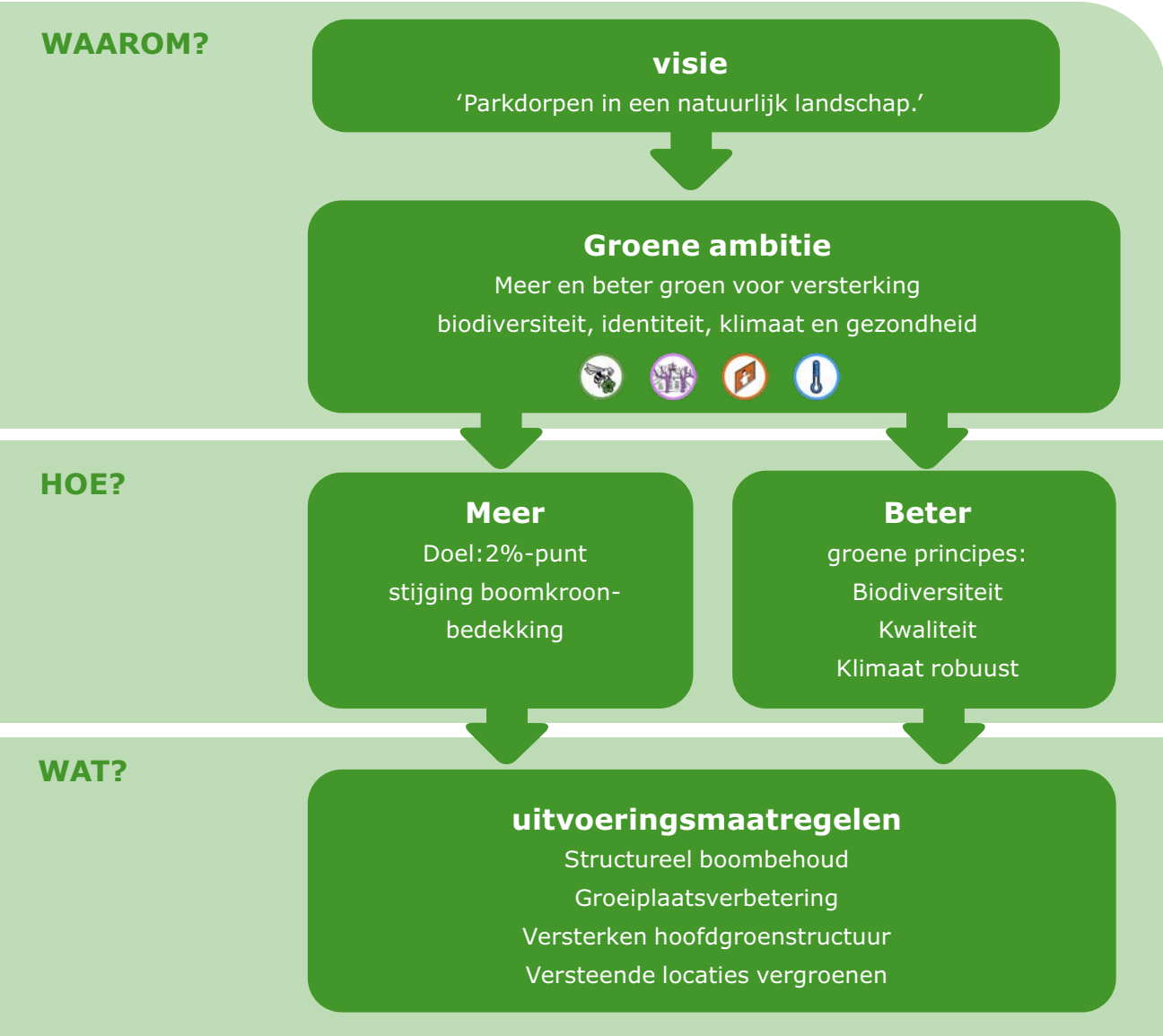
- Kwaliteitsprincipe:**
- De juiste soort op de juiste plek;
 - Bodem en water zijn leidend;
 - Geen gebruik maken van chemische bestrijdings- en schoonmaakmiddelen;
 - Grote groenvakken in plaats van bijvoorbeeld kleine boomspiegels;
-
- Identiteit: behoud cultuurhistorische, landschappelijke en identiteitswaarde (waarde voor het karakter van de buurt)
-
- Gezondheid: recreatiewaarde en waarde voor leefbaarheid/welzijn voor jong en oud;
 - Veiligheid: verkeersveiligheid, brandveiligheid, etc.

-
- Klimaat robuust principe:**
- Groen, tenzij...: alleen verharding waar nodig;
 - Werk met werk maken: bij grote ingrepen in de openbare ruimte altijd groen als een uitgangspunt nemen om kwaliteit of kwantiteit te vergroten;
 - Niet kappen, tenzij ...;
 - Groen parkeren wordt de toekomst;
 - Meer variatie in soorten, letten op een toegevoegde waarde voor biodiversiteit;
 - Tegengaan hittestress en wateroverlast.

De juiste soortkeuze en het type beheer kunnen helpen om eventuele bosbranden buiten de dorpen te houden. Bijvoorbeeld door het planten van loofbomen en rekening te houden met waar blad wel en niet mag blijven liggen

Wat soortkeuze betreft is er een verschil tussen het 'biodiversiteitsprincipe' en het 'klimaat robuust principe'. Dit betreft de afweging tussen inheemse en niet-inheemse soorten. Afhankelijk van de locatie, zoals bepaald door de hoofdgroenstructuurkaart, zal één van deze twee principes leidend zijn in soortkeuze. Een grote variatie aan soorten voorkomt grootschalige uitval van groen en zorgt ervoor dat plaagdruk, zoals van de eikenprocessierups, wordt verminderd. Door een veranderend klimaat zal de soortensamenstelling gaan wijzigen. In de bebouwde omgeving is het 'klimaat' bovendien al anders dan in het buitengebied en zijn groeiplaatsen suboptimaal. Dit vraagt om toekomstgerichte keuzes op basis van kennis en ervaring (klimaat scenario's van het KNMI en onderzoeken).

Afbeelding 11 laat schematisch zien hoe van Visie naar uitvoeringsmaatregelen (hoofdstuk 3) is gewerkt.

Afbeelding 11: Stroomschema van Visie tot uitvoeringsmaatregelen

2. HOOFDGROENSTRUCTUUR

Verbinding is de sleutel tot functioneel groen. Een samenhangend groenblauw netwerk dat door de gehele gemeente loopt, zorgt voor ordening en uitwisseling. Het zorgt er ook voor dat planten en dieren zich kunnen verplaatsen. Zowel binnen de dorpen, als naar het buitengebied en andersom. Daarnaast stimuleert verbinding inwoners te bewegen. Het netwerk bestaat uit bossen, bosschages, singels, watergangen, bomenlanen, plantsoenen, bermen en oevers maken hier onderdeel van uit. Evenals natuurgebieden en parken.

Uitgangspunt voor het actualiseren van de hoofdgroenstructuur, groen dus niet alleen bomen, is de door de gemeenteraad vastgestelde hoofdgroenstructuur uit 2018. Om de netwerkfunctie te versterken, is gekeken naar ontbrekende schakels die essentieel zijn voor de ecologie. Er zijn met name ontbrekende ecologische schakels toegevoegd op de kaart om natuurgebieden beter met elkaar te **verbinden**. Ook door de dorpen heen. Op deze manier wordt de hoofdgroenstructuur robuuster gemaakt. Dit zorgt voor ruimtelijke samenhang voor mens, plant en dier. In het buitengebied zorgen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de groenblauwe dooradering in het agrarische gebied, zoals knotwilgenrijen, houtwallen en sloten (kleine landschapselementen), voor verbinding. De verbinding tussen de hoofdgroenstructuur, NNN en de groenblauwe dooradering wordt geïllustreerd in afbeelding 13.

Buiten de bebouwde kom is het Landschapsuitvoeringsplan van de provincie Utrecht (2022) van toepassing wat ervoor zorgt dat de unieke kenmerken van het Utrechtse landschap worden behouden en hersteld, vooral in gebieden met landbouw. Dit gebeurt door meer houtwallen, bomenrijen en heggen aan te leggen. Het doel is dat in 2030 5% en in 2050 10% van het agrarisch gebied uit deze groene elementen bestaat. Het plan vergroot ook de belevingswaarde en betrokkenheid bij het landschap. Uitwerking hiervoor in beleid kan in themamodules.

Naast het robuuster maken is de hoofdgroenstructuur vereenvoudigd t.o.v. 2018, in plaats van een veelheid aan structuurbenamingen is gekozen voor de volgende opzet (zie afbeelding 12 en de hoofdgroenstructuur kaarten bij de korte dorpsomschrijvingen in paragraaf 3.1):

- Ecologische lijnen;
- Groene lijnen;
- Groene vlakken, die zorgen voor versteviging van de lijnen en fungeren als stepping stones;
- Cultuurhistorische lijnen.

Er is eigenlijk sprake van een hoofdgroenstructuur met lijnen en vlakken waarbij ecologie en/of cultuurhistorie op sommige locaties extra aandacht vragen. Dat is terug te zien in de beleidsmatige keuzes voor de verschillende structuren. In tabel 2 worden de beleidskeuzes per hoofdgroenstructuur en de gebieden daarbuiten beschreven. Het accent in het beheer verschilt per type structuur en gebied. Bijvoorbeeld, voor de ecologische lijnen is biodiversiteit het belangrijkste aandachtspunt. Wat soortkeuze betreft is het biodiversiteitsprincipe leidend. In de overige hoofdgroenstructuur is geen sprake van een leidend principe in soortkeuze. Afhankelijk van de locatie wordt voor een soort gekozen op basis van ecologie of klimaat, waarbij in alle gevallen eerst gekeken wordt naar de mogelijkheden van inheemse, gebiedseigen, biologische soorten.

Groen buiten de hoofdgroenstructuur is ook belangrijk. Zowel gemeentelijk als particulier groen speelt een belangrijke ondersteunende rol, het draagt bij aan de robuustheid, voor de hoofdgroenstructuur. Zie afbeelding 14 voor een kaart van al het groen. Om te bepalen waar het waardevol is om extra groen toe te voegen, kan het helpen om een kaart van het bestaande groen, naast een hittekaart te leggen (zie bijlage 5). De hittekaart geeft aan waar hittestress voorkomt. Groen draagt bij aan de vermindering van hittestress.

De ingetekende hoofdgroenstructuur lijkt soms over particuliere grond te lopen, maar beleidsmatig heeft de hoofdgroenstructuur alleen invloed op de openbare ruimte. Inwoners met een tuin die deels binnen een ecologische structuur vallen, zijn bijvoorbeeld niet verplicht om

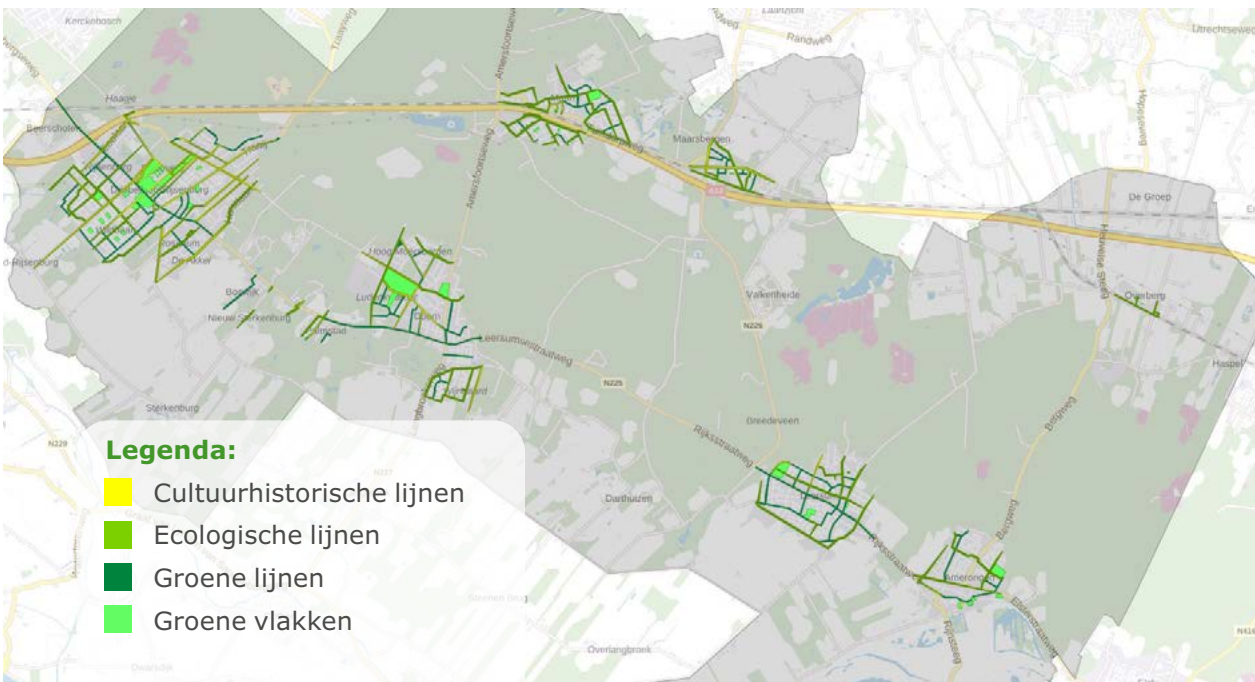
Tabel 2: beleidskeuzes per type structuur of gebied

	Ecologische lijnen (hoofdgroenstructuur)	Groene lijnen (hoofdgroenstructuur)	Groene vlakken (hoofdgroenstructuur)	Cultuurhistorische lijnen (hoofdgroenstructuur)	Overig groen binnen bebouwde kom	Gemeentelijk (beheerd) groen in buitengebied
Soortkeuze	Biodiversiteitsprincipe leidend	Bij voorkeur het biodiversiteitsprincipe	Bij voorkeur het biodiversiteitsprincipe	Geen voorkeur principe	Klimaat robuust principe leidend	Biodiversiteitsprincipe leidend*2
Bij eventueel onderhoud groen door inwoners	Rekening houden met type hoofdgroenstructuur	Rekening houden met type hoofdgroenstructuur	Rekening houden met type hoofdgroenstructuur	Rekening houden met type hoofdgroenstructuur	Geen voorwaarden vanuit hoofdgroenstructuur	Geen voorwaarden vanuit hoofdgroenstructuur
Uitgeefbaarheid grond*1	Niet uitgeefbaar	Niet uitgeefbaar	Niet uitgeefbaar	Niet uitgeefbaar	Zeer terughoudend met uitgeven	Zeer terughoudend met uitgeven
*1 Alleen in geval van groot maatschappelijk belang kan hier onder de voorwaarde dat de robuustheid van de structuren niet onevenredig wordt aangetast van worden afgeweken. Bijvoorbeeld bij natuurinclusieve ontwikkelingen.						
*2 Met uitzondering van begraafplaatsen waar geen voorkeur principe geldt.						

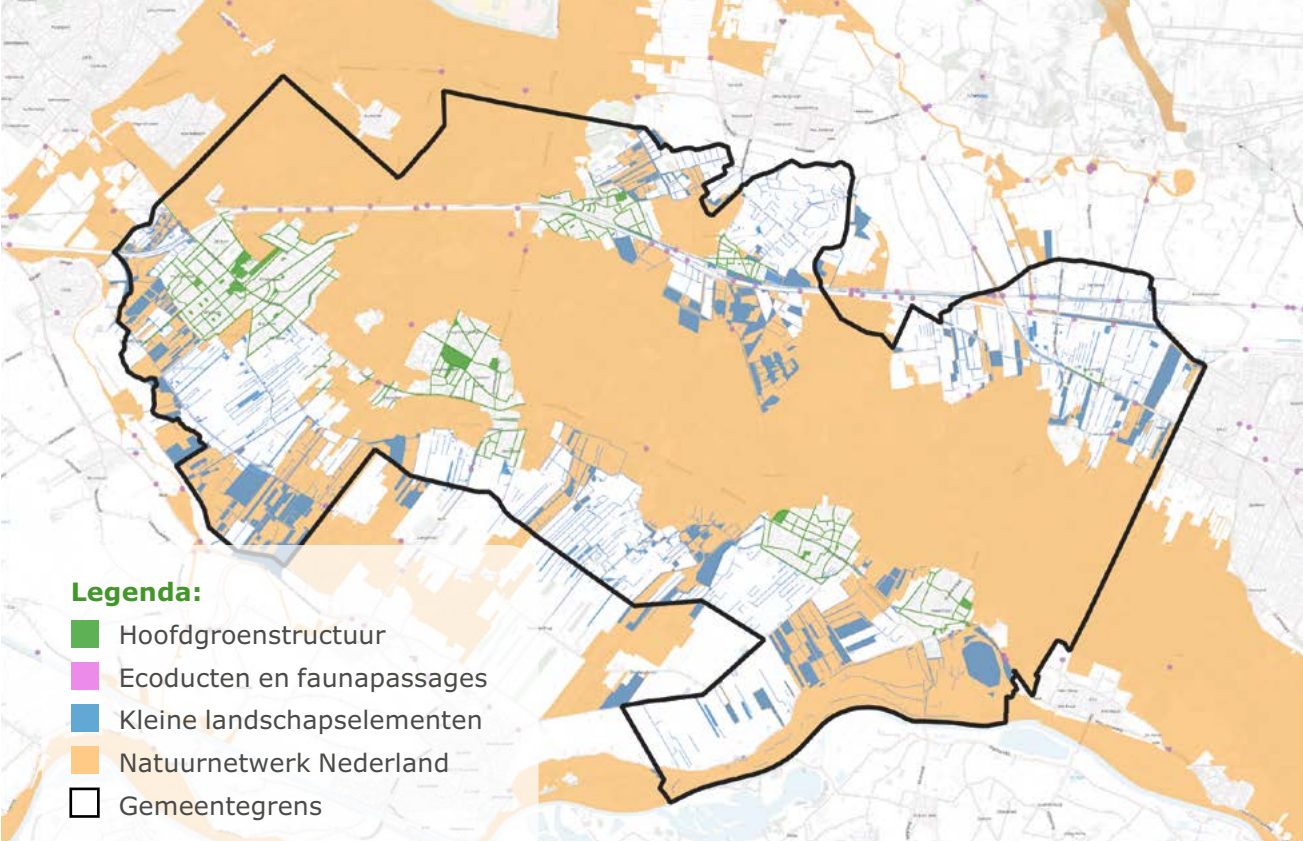
daar alleen inheemse en gebiedseigen soorten te planten. De gemeente kan inwoners daar wel in stimuleren. Aan de andere kant kan een stuk openbaar terrein net buiten een ingetekende structuur vallen, maar dit gebied valt nog steeds onder de hoofdgroenstructuur, tenzij het karakter ervan echt niet past.

Bij onze ambitie voor meer groen is het van belang om rekening te houden met de verschillende identiteiten van de dorpen, evenals van de diverse wijken en buurten. Elk park heeft bijvoorbeeld zijn unieke karakter. Een belangrijke identiteitsdrager binnen de gemeente is de Stichtse Lustwarande, die grofweg langs de N225, van Driebergen naar Amerongen, loopt. Deze is nog volop beleefbaar door de buitenplaatsen en landgoederen die aanwezig zijn. Evenals door een oude laan of park dat vroeger onderdeel was van een buitenplaats of landgoed. Naast de beleidskeuzes voor de verschillende structuren en gebieden is in paragraaf 3.1 per dorp een kaart opgenomen met daarop de hoofdgroenstructuur en een tabel met een korte omschrijving per wijk, doelstelling en inspiratie maatregelen voor de periode 2025-2040. Een uitgebreidere beschrijving van de dorpen en wijken staat in de bijlage 6.

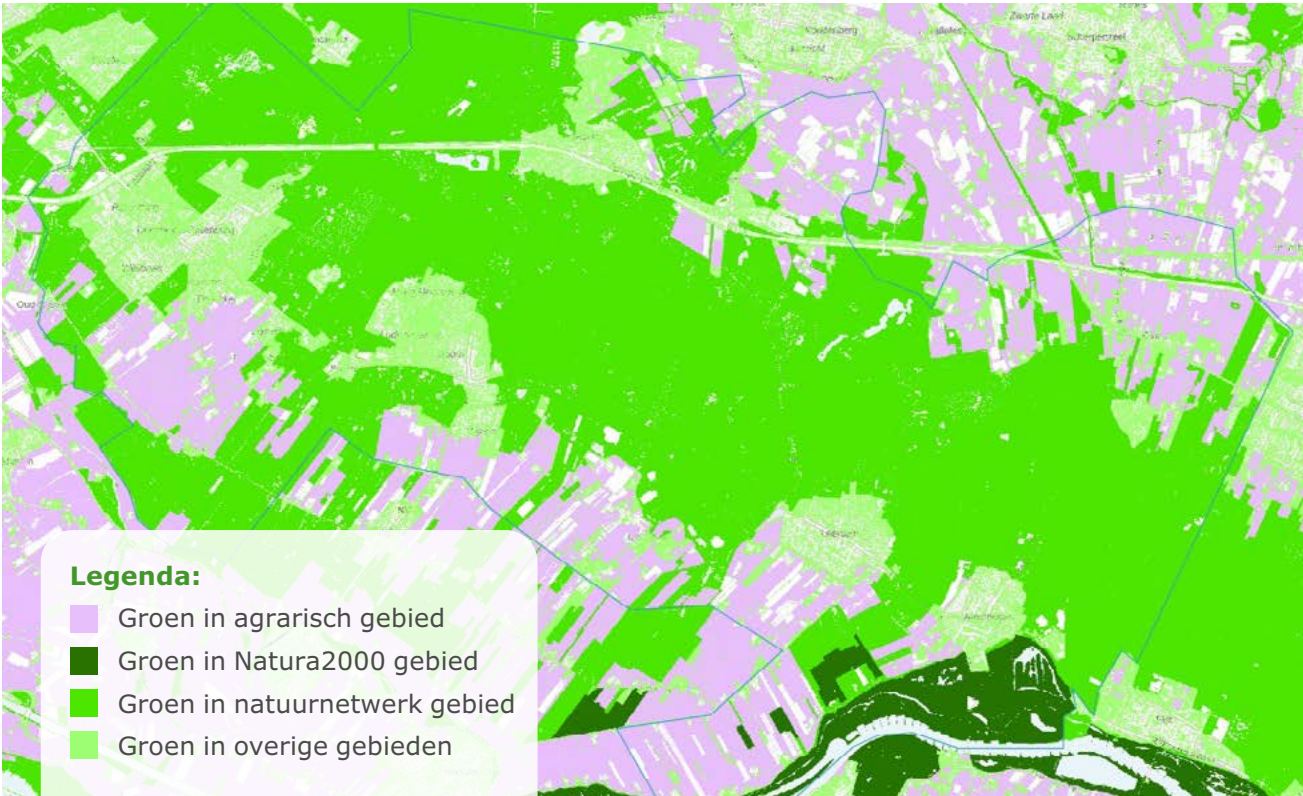
De gemeente besteedt **extra aandacht aan het behoud en de versterking van de hoofdgroenstructuur**. Voor de hoofdgroenstructuur zijn zodoende andere keuzes gemaakt dan voor structuren die daarbuiten vallen. Zo willen we eigenlijk geen extra op of afritten of trafohuisjes in een hoofdgroenstructuur, en sparen we daarbij zoveel mogelijk de bomen. Bovendien zit er een verschil tussen verschillende type hoofdgroenstructuur. Verdere keuzes worden in specifieke beleidsonderwerpen uitgewerkt, zoals in het Bomenbeleid. Een aantal standaard keuzes staat beschreven in tabel 2. Zo is het bij eventueel onderhoud van gemeentelijk groen door inwoners belangrijk om te kijken of het betreffende perceel al dan niet binnen de hoofdgroenstructuur valt. Binnen de hoofdgroenstructuur moet het onderhoud door inwoners niet leiden tot minder robuustheid van de structuur. Daarnaast vragen veel opgave om ruimte, bijvoorbeeld meer groen en water voor klimaatadaptatie maar ook ruimte voor de energie transitie, waardoor verkoop van gemeentelijke grond over het algemeen niet gewenst is.

Afbeelding 12: hoofdgroenstructuur op gemeente niveau

Afbeelding 13: deze kaart toont hoe de hoofdgroenstructuur in de dorpen een verbinding met het buitengebied vormt, inclusief het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en kleine landschapselementen (KLE). Daarnaast staan de locaties van faunapassages aangegeven, die eveneens voor verbinding zorgen. Bronnen (september 2024): www.pdok.nl (NNN), <https://metadata.geodata-utrecht.nl/> (Ecoducten en faunapassages), Landschap erfgoed Utrecht (KLE).

Afbeelding 14: groenkaart met daarop groen (bomen, struiken en planten) in verschillende gebieden. Het agrarische groen heeft een paarse kleur, omdat hier vaak maar één type gras of gewas staat en zodoende minder soorten voorkomen (braakliggende akkers hebben geen kleur). De blauwe lijn is de gemeentegrens. Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), 2022 (via www.atlasleefomgeving.nl)

3. UITWERKING AMBITIE EN DOELSTELLING

Een groene ambitie vraagt om een goed financieel beleid. Meer groen en minder steen brengt een andere verdeling van kosten met zich mee. Het beschikbare budget en het aantal fte's bepalen hoe snel en in welke mate de ambitie en doelen gerealiseerd worden. Bezuinigingen op budget of fte's hebben direct invloed op de uitvoersnelheid en de haalbaarheid van de groene plannen. De huidige budgetten en het aantal fte's zijn bedoeld om het groen 'op niveau' te houden. De uitvoering valt binnen de bestaande beheerbegroting, in relatie met het Integraal Beheerplan Buitenruimte 2025-2034 (IBB). Onze ambitie, 'Meer & beter groen voor (het versterken van) biodiversiteit, identiteit, klimaat en gezondheid.', reikt echter verder. Het doel is immers 2%-punt meer kroonoppervlak. Hierbij werkend volgens de Groen principes (biodiversiteitsprincipe, kwaliteitsprincipe en klimaat robuust principe). Daar zijn investeringen voor nodig. Deze zijn in twee scenario's uitgewerkt (tabel 3). De beslissing ligt bij de gemeenteraad.

Ons doel, die in lijn ligt met de Natuurherstelwet 2024, is minimaal 2%-punt meer kroonbedekking (in 2040) voor het versterken van biodiversiteit, identiteit, klimaat en gezondheid. Uitvoeringsmaatregelen zijn:

- Structureel boombehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen (bouw en aanleg);
- Het vergroten van de boomkroonbedekking door groeiplaatsverbetering;
- Versterken van de hoofdgroenstructuur, en;
- Versteende locaties vergroenen.

Wat de verschillende maatregelen inhouden wordt hieronder uitgelegd.

Structureel boombehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De ambitie is om bomen eerder en beter te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Met als doel om minder bomen te kappen of te beschadigen bij bouw of aanleg. Het grootste risico op uitval van bomen of op een verminderde groei en een kortere levensduur is beschadiging, met name ondergronds. Op dit moment is een adviseur natuur en landschap alleen betrokken bij projecten waarbij een kapvergunning (of een andere natuur of landschap gerelateerde vergunning) nodig is. Er zijn echter ook projecten waar geen bomen hoeven te worden gekapt, maar waar bomen wel gevaar lopen, bijvoorbeeld bij aanleg van een parkeerplaats, het graven van een bouwput of aanleg van kabels en leidingen dicht naast bomen. De bedoeling is dat ook bij dergelijke projecten een adviseur natuur en landschap gaat zorgen voor randvoorwaarden, zoals een boombeschermings-plan. Daarnaast is voor meer draagvlak, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie, meer communicatie en uitleg nodig over het nut en de noodzaak

van (behoud van) bomen. Daarnaast kan goede toezicht en handhaving risico's voor bomen bij ontwikkelingen beperken en illegale kap meer worden aangepakt.

Boomkroonbedekking vergroten door groeiplaatsverbetering.

Voor het vergroten van de boomkroonbedekking is het nodig te investeren in groeiplaatsen van bomen. Veel bomen in de buitenruimte staan niet in optimale groeiomstandigheden. Met groeiplaatsverbetering bij deze bomen wordt de groei van de bomen gestimuleerd waardoor de boomkroonbedekking toeneemt. Dit kan onder andere door "ploffen en injecteren". Dat wil zeggen onder luchtdruk creëren van wortelkanalen en deze vervolgens injecteren met organische voedingssupplementen. De dikte van de boom is erg bepalend voor het aantal plogaten en zodoende de kosten. Op sommige plekken is een andere mogelijkheid om groeiplaatsen te verbeteren, het zorgvuldig (zonder de bomen te beschadigen) omvormen van een grasstrook naar een plantsoen met vaste planten en struiken. Dat is goed voor het groen in het algemeen en voorkomt maaischade aan bomen. Daarnaast voorkomt het op een natuurlijke manier dat onder bomen geparkeerd wordt.

Versterken hoofdgroenstructuur.

Doel is om de hoofdgroenstructuur robuuster groen te maken. Door aanplant van extra bomen, struiken en vaste planten op opengevallen plekken, of tussen bestaande bomen in de laan. Op veel plekken wordt nu niet aangeplant door de ligging van kabels en leidingen. Door aanplant van kleinere boomsoorten en heesters of grotere boomsoorten met een kortere omlooptijd (boom die minder lang blijft staan dan van nature zou kunnen), is meer mogelijk en vindt er meer vergroening plaats. Locaties waar de hoofdgroenstructuur nu nog mist worden benoemd bij de inspiratie maatregelen in de tabellen per dorp verderop in dit hoofdstuk.

Versteende locaties vergroenen.

Het versterken van de hoofdgroenstructuur is belangrijk voor de verbinding. Maar juist ook daarbuiten zijn er versteende locaties in wijken die vergroening kunnen gebruiken. Dat helpt de omgeving te verkoelen, water op te vangen, gezondheid van omwonenden positief te beïnvloeden en de biodiversiteit te versterken. Niet iedere versteende locatie is hetzelfde, in wijken met versteende tuinen van een redelijk formaat zal het stimuleren van inwoners om te vergroenen kunnen helpen terwijl op andere locaties meer te winnen is door het vergroenen van de openbare ruimte, een combinatie is ook mogelijk. Binnen de scenario's wordt uitgegaan van vergroening van de openbare ruimte door aanplant van extra bomen, heester en vaste planten. Bij het uitzoeken van de prioriteitslocaties speelt niet alleen de hoeveelheid verstening of quick wins een rol maar is het ook van belang om te kijken naar de bewoners, waar wonen bijvoorbeeld veel ouderen.

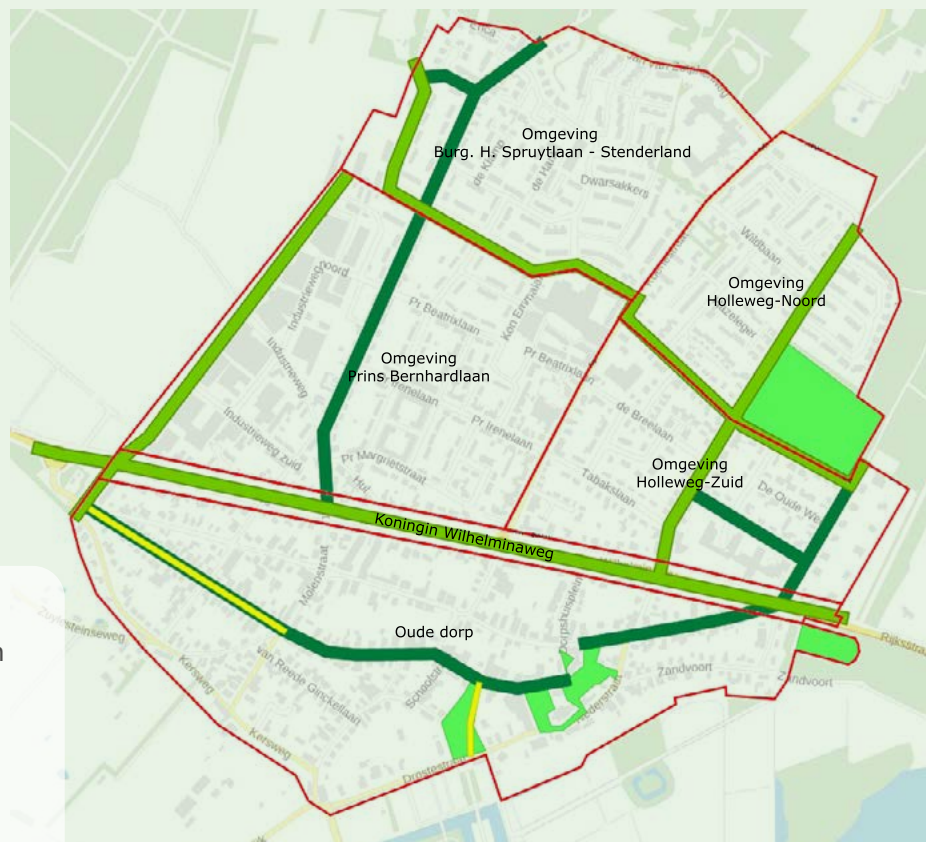
In de volgende paragraaf is per dorp inspiratie te vinden voor vergroeningsprojecten.

3.1 GROEN, DOEN!

Er moeten in de dorpen daadwerkelijk stappen gezet worden om onze groene ambitie en doelstelling te behalen. Daar waar er conflicterende belangen zijn tussen de verschillende beleidsgebieden, zoals mobiliteitsbeleid of woningbouw moet er een integrale afweging gemaakt worden op basis van o.a. de omgevingsvisie. Waarbij natuur, biodiversiteit, leefkwaliteit en vitaliteit van dorpen centraal staan.

Met de bestaande gelden voor groen (IBB) kunnen jaarlijks al verschillende locaties worden opgepakt. Dit kunnen projecten zijn die verschillen van het verbeteren van de groeiplaats van een aantal bomen door het verwijderen van tegels tot het vergroenen van een versteend plein. Met extra budget voor het verbeteren van groeiplaatsen van bomen en het aanplanten van extra bomen, heesters en vaste planten kan een grotere slag worden geslagen. Bovendien wordt gewerkt volgens de Groene principes. Om de groene ambitie en doelstelling te behalen zijn er per wijk in de verschillende dorpen specifieke doelstellingen en inspiratie maatregelen benoemd zoals het versterken van de hoofdgroenstructuur op bepaalde locaties maar ook juist het toevoegen van kwaliteit buiten de hoofdgroenstructuur. Deze staan in de tabellen die volgen en dienen als inspiratie voor de vergroeningsprojecten. Voor de overzichtelijkheid en om de specifieke doelstellingen en inspiratie maatregelen beter te kunnen duiden zijn uitsnede van de hoofdgroenstructuur per dorp toegevoegd.

AMERONGEN

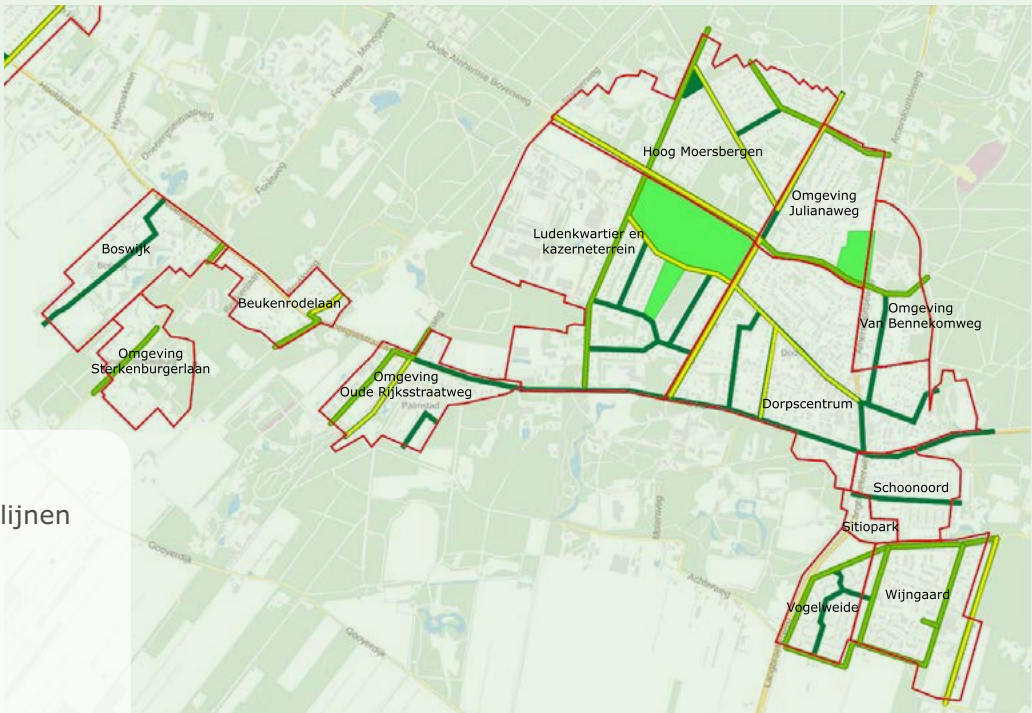

Legenda:

- Cultuurhistorische lijnen
- Ecologische lijnen
- Groene lijnen
- Groene vlakken
- Wijken

Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Oude dorp	Oud kasteeldorp met hoge cultuurhistorische waarden dat het groene karakter grotendeels te danken heeft aan het groen in de particuliere tuinen. Op enkele plekken na is er in de openbare ruimte weinig ruimte voor groen. Maar het kenmerkende gebruik van knotlindes past goed binnen deze context.	Het aanwezige bijzondere openbare groen koesteren en voornamelijk focussen op kwaliteit en waar mogelijk groen toevoegen.	Kwaliteit impuls voor plantsoenen buiten de hoofdgroenstructuur, onder andere voor opvang van water. Onderzoeken waar groenvolume dat bijdraagt aan het historische karakter en de hoofdgroenstructuur (Utrechtsestraatweg, Overstraat, Burg. van den Boschstraat) kan worden toegevoegd.
Omgeving Holleweg-Zuid	Dit is een gebied met relatief veel openbaar groen. Het heeft brede groenstroken, onder andere tussen de stoep en de weg.	Behoud van de ruime opzet van de groene openbare ruimte.	Door de relatief brede groenstroken kan vanuit ecologie en klimaat een kwaliteitsimpuls worden bereikt door meer gelaagdheid in de beplanting aan te brengen.
Omgeving Holleweg-Noord	Kenmerkend is de oude houtwal die door dit gebied loopt. Daarnaast bestaat dit gebied uit vier onderdelen met verschillende kenmerken. De begraafplaats wordt door bosstroken omlijst. Rondom de Reehorst is in de vorm van begeleidend groen langs de wegen en in de hofjes redelijk wat groen aanwezig.	Behouden van het aanwezige groen.	Zorgen voor een goed beheer van de houtwal langs de Holleweg.
Omgeving Prins Bernhardlaan	Weinig openbaar groen, maar wel extra aandacht voor groen op de hoeken.	Opbouw met aandacht voor het behouden van groen op de hoeken en zoeken naar ruimte voor meer en kwalitatief beter groen.	Bij de renovatie of herinrichting van de straten meer ruimte voor groen creëren. In het bijzonder op de Prins Bernhardlaan (hoofdgroenstructuur).
Omgeving Burg. H. Spruytlaan - Stenderland	Dit gebied bestaat uit een aantal verschillende wijken. Over het algemeen is er redelijk wat groen aanwezig, geconcentreerd in verschillende grotere plantsoenen.	Het karakter van de verschillende wijken behouden en waar mogelijk onnodige bestrating verwijderen.	Op locaties met hoge hittestress zoeken naar mogelijkheden voor vergroening of het creëren van extra gelaagdheid in bestaande plantsoenen, bijvoorbeeld bij de Klamp.
Koningin Wilhelminaweg	De doorgaande weg wordt begeleid door een dubbele eikenlaan van de provincie met enkele grotere plantsoenen van de gemeente.	Behouden van het groene karakter.	Bij onderhoud of renovatie zorgen voor een kwaliteitsverbetering. Contact leggen met de provincie om te kijken of er vergroening mogelijk is op percelen in hun eigendom.

DOORN

Legenda:

- Cultuurhistorische lijnen
- Ecologische lijnen
- Groene lijnen
- Groene vlakken
- Wijken

Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Dorpscentrum	Op enkele oude lanen na is dit een gebied met weinig openbaar groen waar particuliere tuinen van belang zijn voor het groene karakter.	Behouden van het aanwezige groen en met name de oude lanen. Waar mogelijk groen toevoegen.	Zoeken naar koppelkansen en mogelijkheden om meer groen in deze wijk te realiseren. Afstand tot koelteplekken verminderen als dit meer dan 300 meter is. Bijvoorbeeld door Plein 1923 om te vormen naar een koele verblijfplek en/of te zorgen voor meer schaduw op de route richting een koelteplek. Het groen versterken langs de Dorpsstraat en Acacialaan (hoofdgroenstructuur).
Omgeving Julianaweg	Door het hoog opgaande groen in met name de particuliere tuinen loopt het bos hier de wijk in. De groene inrichting van de straten verschilt. Vooral aan de buitenranden is sprake van bredere grasbermen met daarin bomen.	De bestaande hoeveelheid openbaar groen minstens behouden. Waar mogelijk bestrating vervangen voor groen.	Zoeken naar koppelkansen en mogelijkheden om meer of kwalitatief beter openbaar groen in de wijk te krijgen. Hoek Julianaweg en Nassaulaan onderzoeken op mogelijkheden voor vergroening

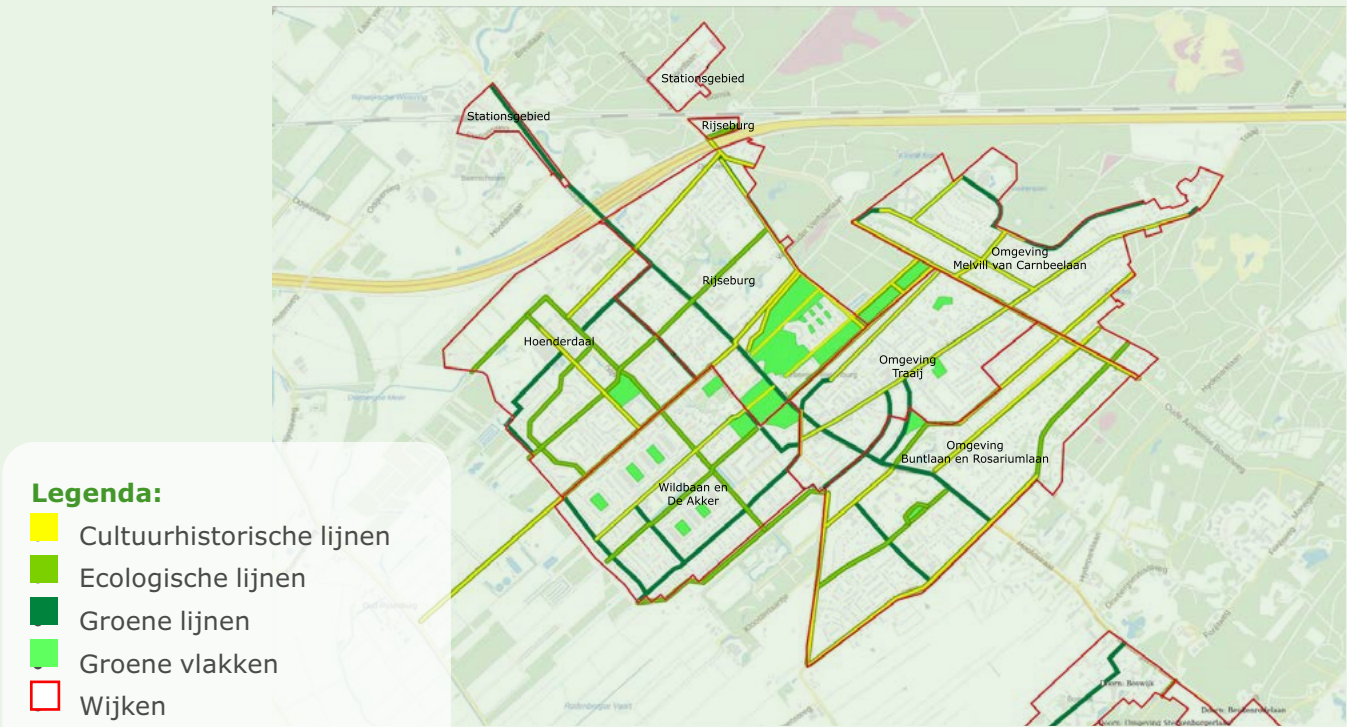
Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Omgeving Van Bennekomweg	Door richting het bos breder wordende bermen en vaak ontbrekende stoepen is dit een overgangsgebied van dorpsbebouwing naar bos.	Behoud van het overgangskarakter van dorp naar bos. Waar mogelijk onnodige bestrating verwijderen en vervangen door groen.	Op locaties met hoge hittestress zoeken naar koppelkansen voor vergroening of het creëren van extra gelaagdheid in bestaande plantsoenen.
Schoonoord	Een wijk met relatief veel smalle groenstroken, met uitzondering van de Postweg, Schoonoordselaan en Beaufortweg.	Het volume groen in deze wijk laten toenemen.	Vanuit gezondheid vraagt de omgeving van de Sitiolaan aandacht. Met de woningbouwvereniging en bewoners onderzoeken hoe de kwaliteit van het groen verbeterd kan worden. Een klein deel van de openbare ruimte is daar (in beheer van) van de woningbouwvereniging. Via meekoppelkansen de kwaliteit van het groen/de groeiplaats verbeteren, zodat het volume kan toenemen.
Sitiopark	Een gebied met een groenkarakter met grote bomen. Ook is er veel particuliere groen aanwezig.	Het karakter en de hoeveelheid groen behouden.	Als hier werkzaamheden plaats moeten vinden, uitgaan van een kwaliteitsverbetering.
Wijngaard	Een relatief verharde wijk met een aantal grote groenblauwe lijnvormige structuren door en langs de wijk.	Vergroenen van de wijk en op zijn minst het behouden van de robuustheid van de hoofdgroenstructuur.	Onnodige verstening beperken door te vergroenen naar voorbeeld van het project ten hoogte van Bloemengaard 1-53. Minstens door het toepassen van meer groene parkeerplaatsen. Groeiplaatsen van bomen met een kleine boomspiegel verbeteren.
Vogelweide	Het groen langs de randen wat zich de wijk in vertakt is kenmerkend.	Behouden en eventueel versterken van het karakteristieke groen. Daarnaast, in verband met de relatief hoge hoeveelheid bestrating waar mogelijk groen toevoegen.	Zoeken naar mogelijkheden om hier langs de wegen meer of kwalitatief beter groen te realiseren.
Hoog Moersbergen	Kenmerkend is het bosachtige karakter en aanwezigheid van grote hoeveelheid hagen in de openbare ruimte.	Het kenmerkende karakter van deze wijk behouden.	Kwaliteit van de hagen vergroten en onderzoeken waar verdwenen hagen kunnen worden teruggebracht.
Ludenkwartier en kazerneterrein	Een boom en bosrijke omgeving wat zorgt voor een groene uitstraling met boskarakter.	Het boskarakter in het Ludenkwartier behouden.	Bij aanpassingen in de openbare ruimte focussen op kwaliteit en identiteit (Doornse profiel).

Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Boswijk	Ondanks het groene karakter van deze wijk door het park en de houtwal, is er weinig openbaar groen van de gemeente.	De aanwezige laanbomen staan in brede groenstroken. Kwaliteit daarvan behouden.	Gebruik maken van eventuele koppelkansen om het aanwezige groen meer ruimte te geven.
Omgeving Sterken-burgerlaan	Een overwegend bosachtige omgeving op het overgangspunt naar een meer open agrarische land.	Blijven beheren zoals de afgelopen jaren gedaan is. De grond is niet van de gemeente.	Gebruik maken van eventuele koppelkansen.
Omgeving Oude Rijksstraatweg	Het groene karakter van deze wijk wordt grotendeels bepaald door het bos eromheen en enigszins versterkt door enkele aanwezige lanen en een parkje.	Kwaliteitsverbetering van het aanwezige groen, waardoor dit bijdraagt aan de verkoeling in de wijk.	De bomen op de Patrimoniumweg een betere groeiplaats geven. Uitzoeken of het anders beheren van het parkje kan bijdragen aan het verkoelen van dit stuk van de wijk.
Beukenrodelaan	Grote laan bomen die deels in brede hagen staan.	Behouden van een passende overgang richting het landgoed.	Het huidige groen zodanig onderhouden en indien nodig vervangen zodat het volume voor de toekomst niet afneemt.

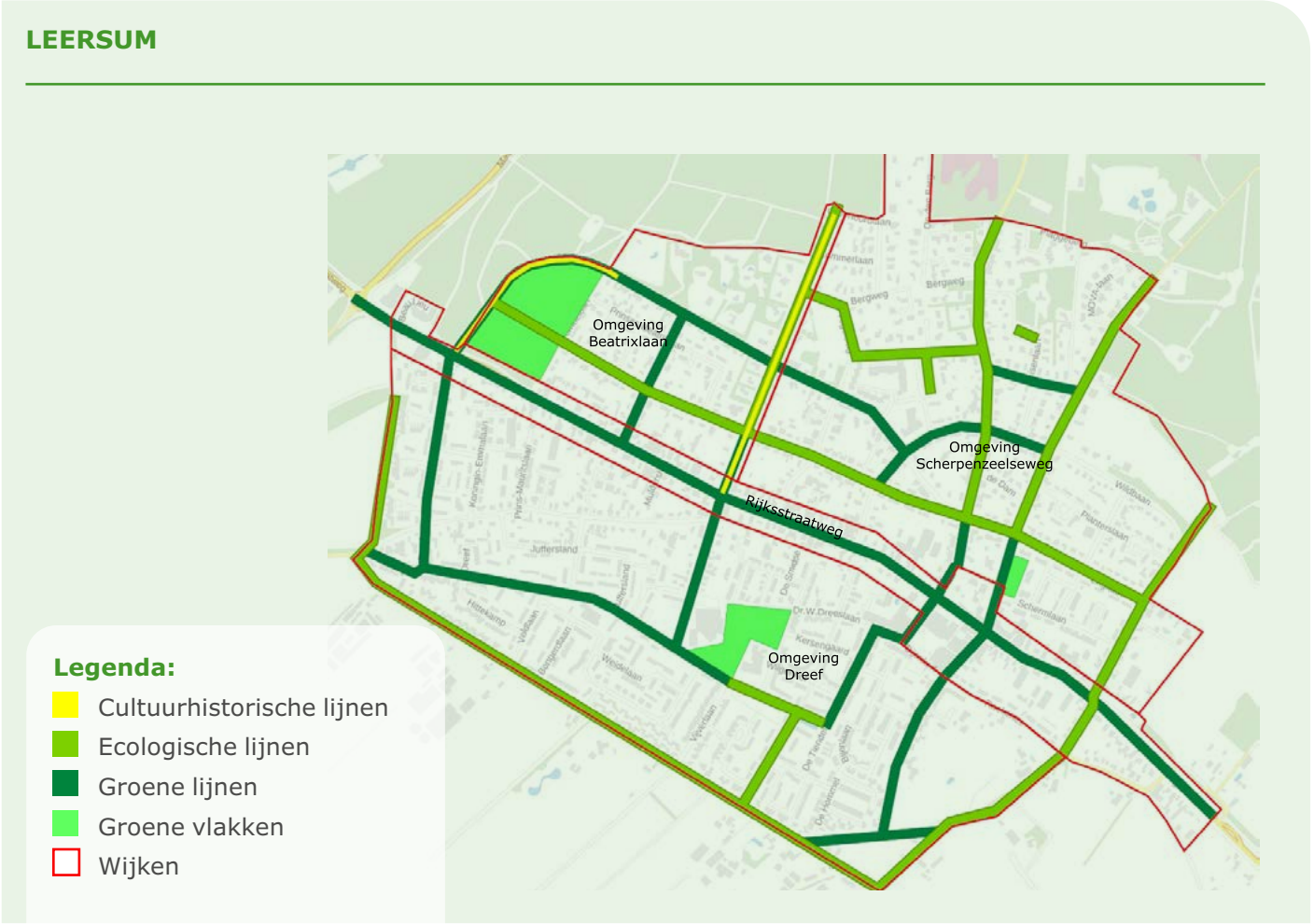
Afbeelding 15: een groene, maar weinig bloemrijke, ader door de wijk, de Schoonoordselaan in Doorn

DRIEBERGEN-RIJSENBURG

Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Omgeving Traaij	Een dorpscentrum, met op enkele grotere groene locaties na, beperkte ruimte voor (openbaar) groen. Op enkele plekken zorgt het particuliere groen voor een groenere beleving.	De hoeveelheid kwalitatief en kwantitatief groen verhogen om de effecten van klimaatverandering (hittestress en water-overlast) te beperken.	Groener maken van het centrum en hoofdgroenstructuur, de Traaij en de Hoofdstraat. Dit wordt (deels) opgepakt vanuit de Centrum-visie Driebergen. Gebruik maken van koppelkansen om bij werkzaamheden in de buitenruimte de hoeveelheid groen te vergroten. De Rozenstraat, Secretarislaan en Wethouderslaan hebben op dit moment bijvoorbeeld helemaal geen gemeentelijk groen.
Rijsenburg	Een oud deel van Driebergen-Rijsenburg waar het groene karakter voor een groot deel wordt bepaald door parken (deels in particulier bezit) en bos.	Behouden van het karakter van de verschillende delen van de wijk en kansen pakken voor het verbeteren van de kwaliteit van het groen. Daarnaast in sommige gevallen extra groenoppervlak creëren op locaties die nu versteend zijn, om hittestress in de toekomst tegen te gaan.	Bij reconstructies van de weg of de riolering meer ruimte creëren voor groen in de straten. Met name in straten met smalle of geen groenstroken, zoals de Larixlaan.

Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Omgeving Buntlaan en Rosariumlaan	Het meest noordelijke deel dankt zijn groene karakter mede aan het groen in de tuinen. Daarnaast zijn er brede plantsoenen met bomen. Ook is het Rosarium hier karakteristiek. Het zuidelijkste deel heeft minder robuuste groene assen maar wel een aantal vlakken.	Het karakter van de verschillende onderdelen van de wijk behouden. Daarnaast, het minder groene deel vergroenen. In het overige deel is kwaliteitsverbetering het uitgangspunt.	Vergroenen van gedeelte met minder groen of veel bestrating. Bijvoorbeeld Zuiderplantsoen, Koningin Julianalaan, speelplaats Prinses Margrietlaan en Dames Holsthof.
Omgeving Melvill van Carnbeelaan	Een groene wijk waar naast al het particuliere groen, waaronder veel bomen, de laanbomen een belangrijke plek innemen.	Het karakter met grote laanbomen behouden.	Kwaliteitsslag maken. In het bijzonder voor groeiplaatsen van bomen. Bij renovatie van de Arnhemse Bovenweg (hoofdgroenstructuur) onderzoeken hoe de groenstructuur versterkt kan worden.
Wildbaan en De Akker	Een wijk met grotere gevarieerde groenstructuren in vlak en lijnvorm met een karakteristiek groenblauwe as.	De kwaliteit van het groen verbeteren vanuit het oogpunt van klimaatadaptatie en biodiversiteit.	Vanuit gezondheid vraagt de omgeving Groenhoek aandacht. Onderzoeken wat de gemeente hierin kan betekenen aangezien een deel van de openbare ruimte daar van de woningbouwvereniging is en/of daardoor wordt beheerd. Een passende oplossing vinden voor alle essen die uitvallen op de Jachtlaan door de Essentaksterfte. Bij renovaties van straten zoeken naar ruimte om structuren robuuster te maken, bijvoorbeeld bij de Jagersdreef. Initiatief faunapassage Rijsenburgerlaan ondersteunen.
Hoenderdaal	Deze wijk bestaat uit verschillend opgebouwde delen op voormalige agrarische grond met diverse brede groene aders erdoorheen. Karakteristiek is dat deze aders soms groenblauw zijn en dat relatief veel plantsoenen al gelaagdheid laten zien.	Onnodige verharding verwijderen om hittestress tegen te gaan en de kwaliteit verbeteren, in het bijzonder voor de groenblauw structuren.	Bij de aanpak van de watergangen kiezen voor natuurlijke oevers. Ontsteden en vergroenen op locaties zoals de Scholekster en de kwaliteit van het bestaande groen verbeteren. Bij rioolvervanging passende bomen terugbrengen in de Kardinaal Alfrinklaan.
Stationsgebied	Een stationsgebied met veel hoogteverschil. Er is een beperkt volume aan groen aanwezig, ingebed tussen een bedrijventerrein en de groene parken van Reehorst, Bornia en Beerschoten-Willinkshof.	Het aanwezige groen zodanig begeleiden dat het goed in volume kan ontwikkelen.	Zoeken naar koppelkansen om de hoeveelheid steen terug te dringen en de hoeveelheid groen te vergroten.

Wijk	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Rijksstraatweg	De hoofdweg en het centrum van Leersum met veel bestrating. Het weinig openbare groen staat voornamelijk in het oude centrum en bij het winkelcentrum.	Het laten toenemen van het groenoppervlak en de kwaliteit van het groen.	De Rijksstraatweg herstellen door het terugbrengen van de authentieke lanenstructuur met bomenrijen. Vergroening van het centrum in verband met hittestress. Bijvoorbeeld rondom de Jeu de Boules baan bij de Schermerij. Kwaliteitsverbetering van het bestaande groen. Bijvoorbeeld het verbeteren van de groeiplaats van bomen op het Kerkplein. Bewerkstellingen van betere Noord-Zuid verbindingen (hoofdgroenstructuur).
Omgeving Scherpenzeelseweg	Een verscheidenheid aan type plantsoenen met bergopwaarts meer een bossfeer.	Stimuleren dat het groene karakter van deze wijk voor de valwind zo snel mogelijk hersteld en zelfs verbeterd wordt. Bijvoorbeeld op de Vogelkerslaan.	Kwaliteit toevoegen aan het bestaande groen.

	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Omgeving Beatrixlaan	Aan de noordoostkant van deze wijk ligt een villawijk en aan de zuidwestkant een woonwijk met in beide gevallen brede groenstroken, waardoor er relatief veel ruimte is voor groen.	Stimuleren dat het groene karakter van deze wijk voor de valwind zo snel mogelijk hersteld wordt	Kwaliteit toevoegen aan het bestaande groen.
Omgeving Dreef	Een wijk met vele verschillende karakteristieken, die gebouwd is op voormalige agrarische grond. Onder andere een aantal waterlopen met daarlangs knotwilgen doet daar nog aan herinneren. Verschillende groene assen lopen door en aan twee kanten langs de wijk. Aan de Boerenbuurt ligt een open weidegebied met enkele karakteristieke knotwilgenrijen.	Om hittestress te voorkomen wordt onnodige bestrating omgezet in groen en de kwaliteit van het huidige groen verbeterd.	Ontwikkeling van het park bij de Binder als ontmoetingsplek. Zoeken naar koppelkansen om te kunnen vergroenen.

Afbeelding 16: nieuwe aanplant op de Lomboklaan in Leersum

MAARN

Legenda:

- Cultuurhistorische lijnen
- Ecologische lijnen
- Groene lijnen
- Groene vlakken
- Wijken

	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Dorpscentrum	Het centrum van Maarn. Door het weinige groen en veel bestrating heeft dit deel van Maarn een versteende sfeer.	Het oppervlakte groen en de kwaliteit van het bestaande groen verhogen.	Het 5-mei plein in Maarn groener inrichten om hittestress tegen te gaan.
Omgeving Schoollaan	Een gebied met Maarns karakter*. Op Tuindorp na veelal een informele structuur van bomen en zorgvuldig ingeplande plantsoenen verspreid bij kruisingen. Dit zorgt voor een bos- en parkachtige sfeer. De Vinkenbuurtweg vormt de overgang naar het agrarische landschap.	Het Maarnse karakter en Tuindorp sfeer behouden.	Richten op kwaliteitsverbetering van het groen.
Omgeving Tromplaan en Droststeeg	De omgeving van de Tromplaan heeft het Maarnse karakter* en bossfeer. De Droststeeg is steniger van karakter. De bermen zijn voor Maarnse begrippen smal. Karakteristiek zijn de vier grote bomen bij de kruising Groenlinglaan/Distelvink.	Het Maarnse karakter behouden en het groen in Droststeeg versterken.	Langs de Groenlinglaan liggen kansen om de kwantiteit en kwaliteit van het groen te verbeteren. Hiermee bevorderen we het Maarnse karakter en verkoelen we de omgeving.

*Belangrijk voor het Maarnse karakter zijn de grasbermen en het ontbreken van stoepen zoals op de Eekhoornlaan

Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen	
De Driesprong	De vele watergangen in deze wijk zijn kenmerkend. De bouw heeft plaatsgevonden in een meer open landschap en ook nu is de hoeveelheid boomkroonbedekking nog minder dan in de meeste wijken in Maarn.	Het ‘landelijker’ karakter van deze wijk behouden, de kwaliteit van het groen verhogen en bij weg- en rioolrenovaties het oppervlakte groen verhogen.	De hoeveelheid gazon verminderen en vervangen door groen dat bijdraagt aan verkoeling en de biodiversiteit. In het bijzonder op de Prinseheuvellaan.
Omgeving De Pol en Lindenlaan	Een wijk met het Maarnse groene karakter*. Al is de opzet van de ene straat breder dan van de ander. Verspreid liggen grotere plantsoenen met bomen en soms struiken. Dit zorgt samen met het particuliere groen voor een bosrijk karakter.	Het boskarakter van deze wijk behouden en kansen pakken voor kwaliteitsverbetering.	Bij groot onderhoud van plantsoenen of wegen een kwaliteitsslag van het groen maken en zoeken naar mogelijkheden voor het vergroenen van parkeerplekken.
Omgeving Vossenlaan	Met uitzondering van het bedrijfsterrein is dit een wijk met een groen en bosachtig karakter.	Het boskarakter van deze wijk behouden en kansen pakken voor kwaliteitsverbetering.	Bij groot onderhoud van plantsoenen of wegen een kwaliteitsslag maken voor het groen.

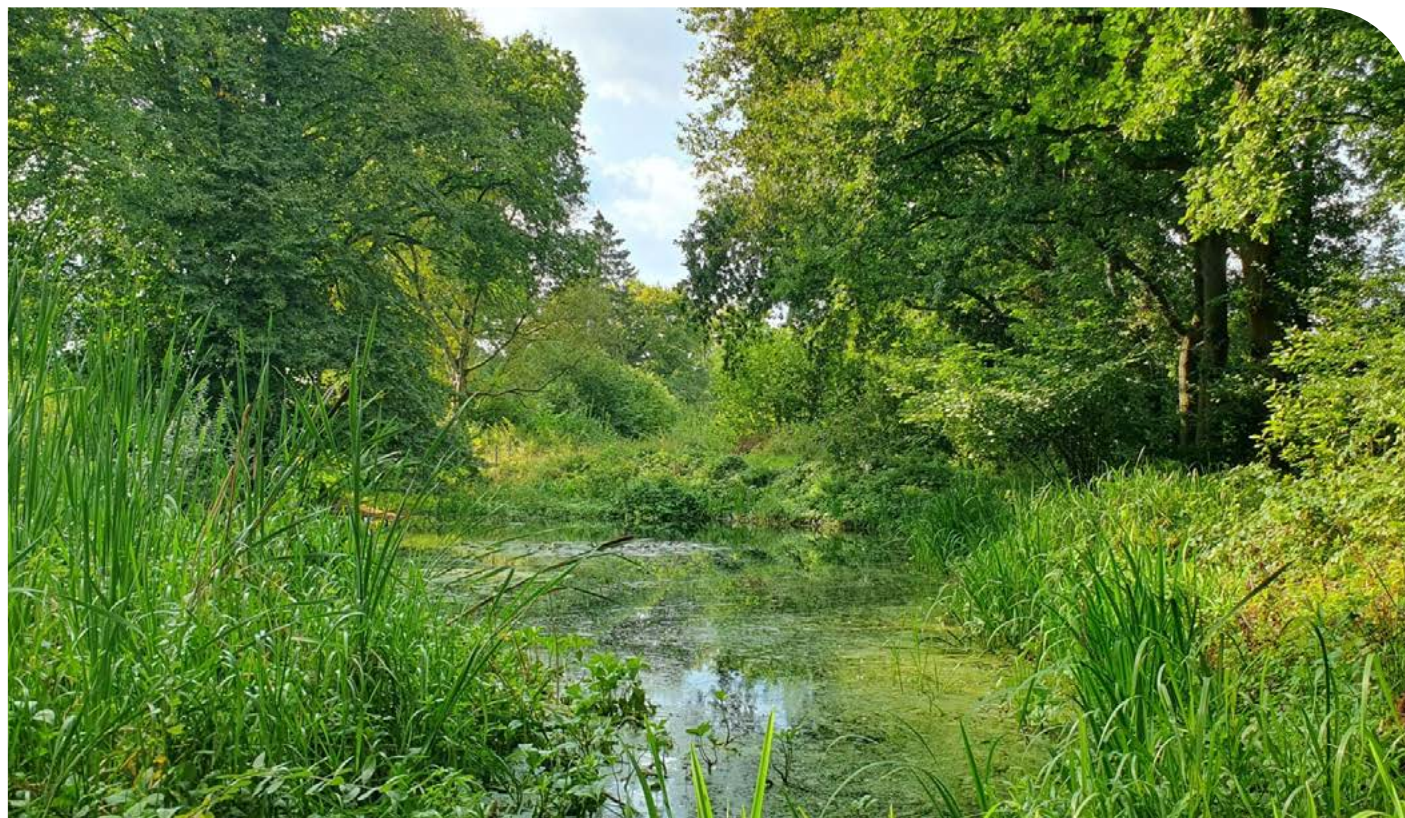

Afbeelding 17: het Maarnse karakter op de Eekhoornlaan in Maarn.

MAARSBERGEN

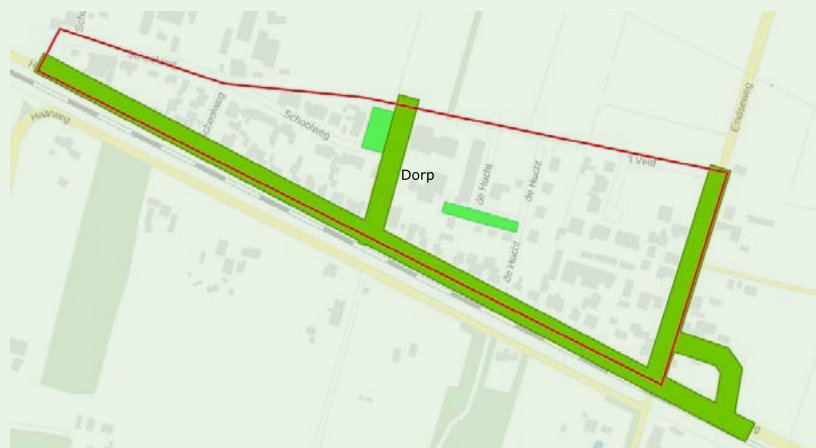
Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen	
Tuindorpsweg (Centrum en westkant)	Een gebied in ontwikkeling waarin een aantal grote (monumentale) bomen belangrijk is voor het karakter van het centrum. Aan de westkant een los liggende wijk.	Een vergroening van het dorpscentrum met plek voor verblijf en ontmoeting.	Herontwikkeling met een vergroeningsslag van het dorpscentrum. Rekening houdend met het cultuurhistorische geheel (de Grote Bloemheuvel, kerk en oude school) naar aanleiding van de ontwikkeling van de onderdoorgang.
Van Beuningenlaan	Een boomrijke omgeving met een variatie aan soorten.	Zorg blijven dragen voor ruimte voor de aanwezige bomen en het behouden van een variatie aan soorten.	Onderzoeken hoe de plantsoenen en grasbermen beter kunnen bijdragen aan de biodiversiteit en of en hoe de Stinus Blomlaan vergroend kan worden. Aan de hand daarvan stellen we een plan op.
Omgeving Haarweg	Een weg met brede groenstroken. Verschillende bebouwingsconcentraties, elk met een eigen groen of juist versteend karakter. Verschillende bedrijventerreinen en het natuurgebiedje ‘De Kolken’.	Het karakter van de verschillende bebouwingsconcentraties behouden en de kwaliteit van het groen verbeteren, waardoor het in volume kan toenemen. Ook is aandacht voor water hier belangrijk. Met name bij de Heijgraeff en de Kolken.	Een kwaliteitsslag maken voor het groen aan de Proosdijlaan en Rider Fulcolaan. Bijvoorbeeld door ‘groene parkeerplaatsen’ en/of vervanging van beplanting die niet goed wil groeien (zelfstandig project of in combinatie met eventuele riool of wegvervanging). Vergroenen van de bedrijventerreinen. Stimuleren dat de bosstroken langs Maarsweide zich goed ontwikkelen.

Afbeelding 18: een plek waar kamsalamanders leven op een cultuurhistorische locatie, De kolken in Maarsbergen.

OVERBERG

- Cultuurhistorische lijnen
- Ecologische lijnen
- Groene lijnen
- Groene vlakken
- Wijken

	Kenmerken	Doelstellingen	Inspiratie maatregelen
Dorp	Van origine lintbebouwing met inmiddels diverse bouwclusters uit verschillende periodes met relatief weinig openbaar groen.	Zoeken naar vergroeningsmogelijkheden om de boomkroonbedekking in en rondom bewoond gebied te vergroten, zonder daarbij de link met het agrarische gebied te verliezen.	Waar mogelijk, hittestress aanpakken door middel van aanplant van extra groen en herplant van eventueel verdwenen bomen. Kwaliteit van het bestaande groen verbeteren. Bijvoorbeeld door het groter maken van boomspiegels.

Afbeelding 19: eikenstructuur langs de Haarweg in Overberg.

3.2 FINANCIËLE PARAGRAAF

In tabel 3 worden twee scenario’s beschreven en financieel uitgewerkt die voortkomen uit de eerder beschreven uitvoeringsmaatregelen:

- Structureel boombehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen (bouw en aanleg);
- Het vergroten van de boomkroonbedekking door groeiplaatsverbetering;
- Versterken van de hoofdgroenstructuur, en;
- Versteende locaties vergroenen.

De maatregel om structureel het bomenbehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen goed onder de aandacht te krijgen en houden vraagt om extra menskracht. In eerste instantie in de vorm van een adviseur natuur en landschap die groen en de waarden daarvan extra onder de aandacht kan brengen binnen de eigen organisatie en daarbuiten. En daarnaast door extra uren op groen toezicht en handhaving bijvoorbeeld om illegale snoei of kap van gemeentelijke bomen tegen te gaan of vanuit toezicht bij ruimtelijke projecten meer begeleiding te kunnen bieden.

Om een impuls te geven aan het groen worden verschillende maatregelen voorgesteld die in de eerste 5 jaar uitgevoerd zullen worden. Het gaat dan om het ploffen en injecteren voor groeiplaatsverbetering en het toevoegen van extra groen (voor versterking van de hoofdgroenstructuur en het vergroenen van versteende locaties). Daarmee kunnen de bomen in de opvolgende jaren groeien om in 2040 aan de 2%-punt extra kroonoppervlak te kunnen bijdragen. Het verschil in scenario’s zit in de hoeveelheden (zie tabel 3). Binnen deze groene gemeente heeft het planten van de genoemde extra bomen en lagere beplanting beperkt effect op het totale percentage boomkroonbedekking en vierkante meters lager groen. Maar door op bijvoorbeeld hittestress locaties extra groen neer te zetten heeft dat lokaal wel een heel positief verkoelend effect. Met scenario 1+ (scenario 1+extra groen) willen we gericht extra groen inzetten voor biodiversiteit, klimaat en gezondheid. Dit naast extra inzet op boombehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Het toevoegen van groen is niet alleen een eenmalige investering maar betekent dat er ook extra kosten gemaakt moeten worden voor het onderhoud van groen. Dat is opgenomen in tabel 3 onder de exploitatiekosten.

Afbeelding 20: Beeklaan in Maarn, een duidelijke groen/blauwe structuur

Tabel 3 Financiële raming scenario 1 en 1+

SCENARIO 1

Doelstelling 2%-punt meer kroonbedekking:

- Structureel boombehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen (bouw en aanleg);
- Het vergroten van de boomkroonbedekking door groeiplaatsverbetering;
- Versterken van de hoofdgroenstructuur, en;
- Versteende locaties vergroenen.

Door:

- Extra menskracht: 1 fte verdeeld over adviseur natuur en landschap en toezicht en handhaving (jaarlijks);
- Groeiplaatsverbetering van bomen: 10-15 locaties (+/- 7 bomen per locatie) (in 5 jaar);
- Groen toevoegen: 100-125 bomen, 200-250 struiken en vast planten (in 5 jaar).

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Investering:										Totaal
Extra groen ^{1,2}	€ 23.550	€ 23.550	€ 23.550	€ 23.550	€ 23.550					€ 117.750
Groeiplaatsverbetering ³	€ 11.550	€ 11.550	€ 11.550	€ 11.550	€ 11.550					€ 57.750
Totaal investering	€ 35.100	€ 35.100	€ 35.100	€ 35.100	€ 35.100	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 175.500
Exploitatie:										
Personeelskosten	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	
Kapitaal lasten		€ 2.492	€ 4.941	€ 7.346	€ 9.707	€ 12.025	€ 14.299	€ 14.038	€ 13.777	
Extra onderhoudskosten ¹					€ 554	€ 1.107	€ 1.661	€ 2.214	€ 2.768	
Totaal exploitatie	€ 90.000	€ 92.492	€ 94.941	€ 97.346	€ 100.261	€ 103.132	€ 105.960	€ 106.252	€ 106.545	

In scenario 1 is de vraag om extra structureel budget stapsgewijs oplopend van afgerond € 90.000 in 2026 naar afgerond € 106.600 in 2034 en een extra jaarlijks investeringsvolume van € 35.100 voor een periode van vijf jaar (2026 tot en met 2030; in totaal € 175.500).

In scenario 1+ is de vraag om extra structureel budget stapsgewijs oplopend van afgerond € 90.000 in 2027 naar afgerond € 123.100 in 2034 en een extra jaarlijks investeringsvolume van € 70.200 voor een periode van vijf jaar (2026 tot en met 2030; in totaal € 351.000).

SCENARIO 1+

Doelstelling 2%-punt meer kroonbedekking en extra doelgericht waarden creëren met groen voor biodiversiteit, klimaat en gezondheid:

- Structureel boombehoud bij ruimtelijke ontwikkelingen (bouw en aanleg);
- Het vergroten van de boomkroonbedekking door groeiplaatsverbetering;
- Versterken van de hoofdgroenstructuur, en;
- Versteende locaties vergroenen.

door:

- Extra menskracht: 1 fte verdeeld over adviseur natuur en landschap en toezicht en handhaving (jaarlijks);
- Groeiplaatsverbetering van bomen: 10-15 locaties (+/- 7 bomen per locatie) (in 5 jaar);
- Groen toevoegen: 100-125 bomen, 200-250 struiken en vast planten (in 5 jaar).

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Investering:										Totaal
Extra groen ^{1,2}	€ 47.100	€ 47.100	€ 47.100	€ 47.100	€ 47.100					€ 235.500
Groeiplaatsverbetering ³	€ 23.100	€ 23.100	€ 23.100	€ 23.100	€ 23.100					€ 115.500
Totaal investering	€ 70.200	€ 70.200	€ 70.200	€ 70.200	€ 70.200	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 351.000
Exploitatie:										
Personeelskosten	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	
Kapitaal lasten		€ 4.984	€ 9.881	€ 14.691	€ 19.414	€ 24.050	€ 28.599	€ 28.077	€ 27.555	
Extra onderhoudskosten ¹					€ 1.107	€ 2.214	€ 3.321	€ 4.428	€ 5.535	
Totaal exploitatie	€ 90.000	€ 94.984	€ 99.881	€ 104.691	€ 110.521	€ 116.264	€ 121.920	€ 122.505	€ 123.090	

1. De raming omvat klic-meldingen, verkeers-maatregelen, levering en aanplant van bomen (kan ook 2de of 3de grootte zijn), plantmateriaal en 3 jaar nazorg (incl. watergeven tijdens de eerste twee groeiseizoenen). De maatvoering en kwaliteit van de beplanting volgen de gemeentelijke standaard. Grondverbetering en grondwerk zijn inbegrepen. Beplanting wordt in vakken aangebracht, niet solitair. Een aannemer voert dit volledig uit. Het reguliere beheer, buiten bovenstaande werkzaamheden, valt onder de eigen dienst en de reguliere budgetten.

2. In de scenario's is rekening gehouden met minimaal €925,- per te planten boom en €8,50 per heester/vaste plant.

3. Voor deze raming is uitgegaan van een gemiddelde stamdikte van 50cm. In de raming is rekening gehouden met klic-melding (digitale controle op kabels en leidingen), verkeersmaatregelen en eventuele boorgaten in verharding. Uitgaande van +/- 20m3 doorwortelbare ruimte en 300 liter te injecteren substraat en extra toegevoegde mycorhizza voor snellere opname door de wortels. Hoe meer locaties, hoe lager uiteindelijk de stuksprijs wordt. Er is hier rekening gehouden met een bedrag van minimaal €550,- per boom.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - BEGRIPPENLIJST

Autochtoon plantmateriaal – Plantmateriaal afkomstig van plantensoorten of populaties die van nature voorkomen in een specifiek geografisch gebied en daar gedurende een lange periode geëvolueerd zijn zonder directe menselijke invloed. Dit betekent dat ze genetisch zijn aangepast aan de lokale bodem-, klimaat- en omgevingsomstandigheden.

Biodiversiteit – Biodiversiteit is de verscheidenheid aan alle levensvormen, planten, dieren, schimmels, bacteriën en mensen. Het gaat om variatie binnen soorten, tussen soorten en tussen ecosystemen.

Blauw - De verzameling van waterpartijen als rivieren, kanalen, plassen en sloten.

Bloeihoog – De periode waarin bloemen bloeien, die nuttig zijn voor insecten zoals bijen.

Boomspeigel – open stuk grond rondom de stamvoet van een boom, meestal in een verhard gebied zoals een stoep of plein.

Bomen van de 1ste grootte – Bomen die wanneer ze volwassen zijn, hoger dan 15 meter worden.

Bomen van de 2de grootte – Bomen die wanneer ze volwassen zijn, tussen de 8 en 15 meter hoog worden.

Bomen van de 3de grootte – Bomen die wanneer ze volwassen zijn, tot 8 meter hoog worden.

Boomkroonbedekking – Dit komt overeen met het (boom)kroonoppervlak. Zie daarvoor het plaatje hiernaast.

Boomkroonbedekking (regel 30) – Deze wordt berekend door om alle panden een straal van 500 m te nemen en daarin te berekenen hoeveel procent van het landoppervlak bedekt is met boomkronen.

Celtic fields – Een akkercomplex van vierkante akkers, meestal 35 bij 35 meter, met een aardewal rondom iedere akker, dat dateert uit de ijzertijd tot vroege middeleeuwen

Cultuurhistorische lijnen – Hoofdgroenstructuur die op de gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart met hoge | waarde als laan of spreng is aangegeven en ‘voorkomen: aanwezig’.

Diversiteit – Verscheidenheid aan inheemse soorten.

Ecologische lijnen – Onderdeel van de hoofdgroenstructuur. Hier is extra aandacht voor biodiversiteit en inheemse soorten.

Ecosysteem – Een systeem waarin een intensieve wisselwerking plaatsvindt tussen bodem, water, micro-organismen, planten, dieren en de atmosfeer.

Ecosysteemdiensten - De baten de groen en natuur levert voor de mens, zoals voedsel en koelte tijdens warme periode.

Engen – Een agrarisch systeem van dicht op elkaar liggende nederzettingen met bouwlandcomplexen en gemeenschappelijk (woeste) gronden, dat dateert uit achtste tot twintigste eeuw.

Groen – De verscheidenheid aan plantensoorten, zoals grassen, kruiden, struiken en bomen met al hun tinten groen en andere natuurlijke kleuren.

Groenblauwe dooradering – De integratie en samenhang van groene (zoals parken en bomen) en blauwe structuren (zoals waterlopen en vijvers) o.a. in de inrichting van de openbare ruimte.

Groene lijnen – Onderdeel van de hoofdgroenstructuur. Dit zijn lijnen waarop het zwaartepunt van de aandacht niet per definitie op biodiversiteit ligt maar bijvoorbeeld klimaatadaptatie belangrijk is voor de keuzes die gemaakt worden voor de inrichting.

Groene vlakken - Onderdeel van de hoofdgroenstructuur. Dit zijn vlakken zoals een park die lijnen verbinden of als stepping stone kunnen dienen.

Groen parkeren – Parkeerplaatsen met deels open verharding, waar groen in kan staan. Bijvoorbeeld door het gebruik van grasbeton-tegels.

Habitat - Natuurlijk leefgebied

Hakhoutcultuur – Een vorm van houtwinning vaak als onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering, waarbij bomen zodanig worden gekapt dat de boom blijft leven en nieuwe scheuten vormen. Deze scheuten kunnen na enkele jaren opnieuw worden geoogst. Op deze manier ontstaan hakhoutstoven.

Hoofdgroenstructuur – De groene (dus niet alleen bomen) structuren die een verbindende functie hebben, of in de toekomst zullen gaan hebben. Deze structuren verbinden ecologisch, stedenbouwkundig en cultuurhistorisch de wijken en dorpen met het omliggende buitengebied. Dit kunnen bijvoorbeeld ook parken zijn die als stepping stone (stapsteen) kunnen dienen. De hoofdgroenstructuur krijgt extra aandacht vanuit beheer en beleid.

Integraal Beheerplan Buitenruimte (IBB) – Dit vormt het kader voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Inheemse soorten – Soorten die van nature in Nederland voorkomen.

Kleine landschapselementen (KLE) – Punt, lijn of vlakvormige elementen in het landschap zoals een solitair staande eik (punt), knotwilgenrij (lijn) of bosje (vlak). Deze KLE zorgen voor de identiteit van het landschap en zijn belangrijk als ecologische verbinding en verblijfplaats voor fauna.

Kwaliteit van groen – De meerwaarde die groen levert aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid en beeldkwaliteit. Ofwel een goede gezonde leefomgeving voor mens en dier.

Natuur Netwerk Nederland (NNN) – Vroeger bekend onder de naam Ecologische hoofdstructuur (EHS). Dit is het netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden in Nederland.

Natuurinclusief - Een maatregel die bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden.

Orthogonale verkavelingsopzet – Een verkavelingsopzet waarbij de verkaveling loodrecht ten opzichte van elkaar staat.

Robuuste natuur – Natuur die sterk en veerkrachtig is, en in staat is om zich aan te passen aan veranderingen of verstoringen zoals extreme weersomstandigheden of menselijke invloed.

Soortenmanagementplan (SMP) – In het soortenmanagementplan staan maatregelen, gedragsregels en afspraken om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken zonder beschermde soorten in gevaar te brengen. Middels een soortenmanagementplan kan een generieke ontheffing worden verkregen, zodat overtreding van de Omgevingswet wordt voorkomen.

Steenbreek atlas – Een interactief dashboard dat inzicht biedt in de mate van verstening en groen in tuinen en de openbare ruimte. Dit dashboard is toegankelijk voor gemeenten die zijn aangesloten bij Stichting Steenbreek.

Stepping stone – Gebieden met vegetatie die dieren helpen verspreiden.

Stichtse Lustwarande – Het lint van historische landgoederen en buitenplaatsen van Utrecht tot Rhenen.

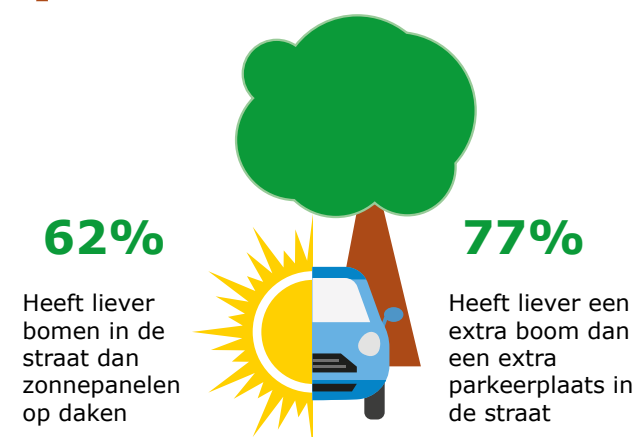
Variatie – Verscheidenheid aan soorten.

Samenvatting resultaten 'Vragenlijst Bomen en groenbeleid'

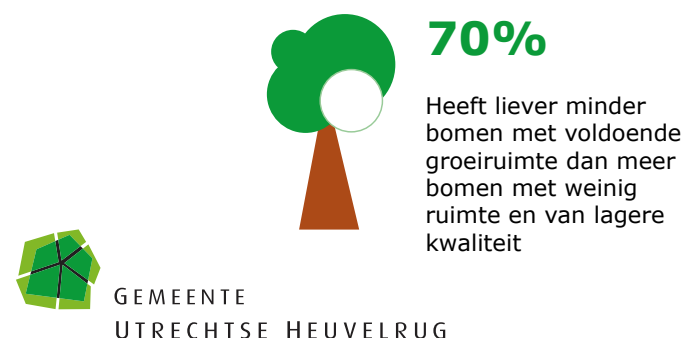
Belang van bomen

Als het om bomen gaat, vinden inwoners de volgende onderwerpen het meest belangrijk:

- Gezondheid**
schone lucht, CO2 vastleggen, uitzicht op groen
- Klimaat**
opvangen van water, verkoeling
- Beleving**
uitstraling buitenruimte, bomen met een herinnering
- Woonplaats voor dieren en planten**

Ruimte voor bomen

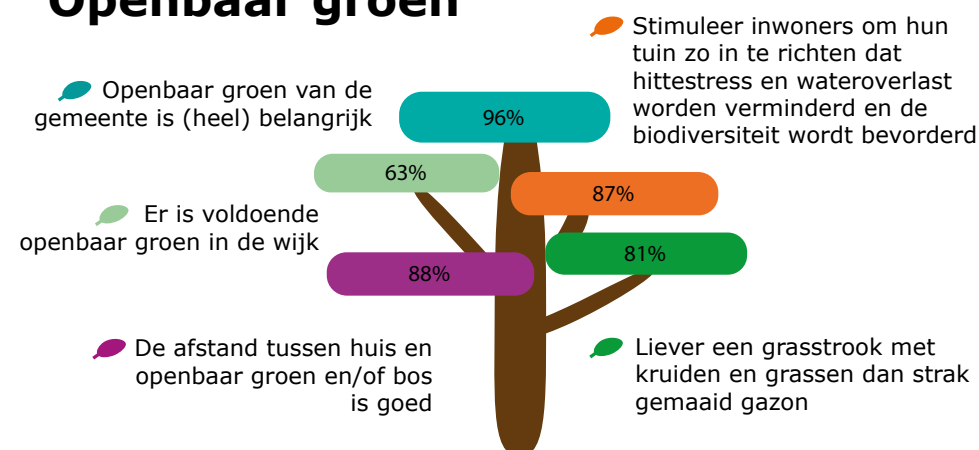
Beschermen van bomen

Top 3 redenen om een bomenrij extra te beschermen:

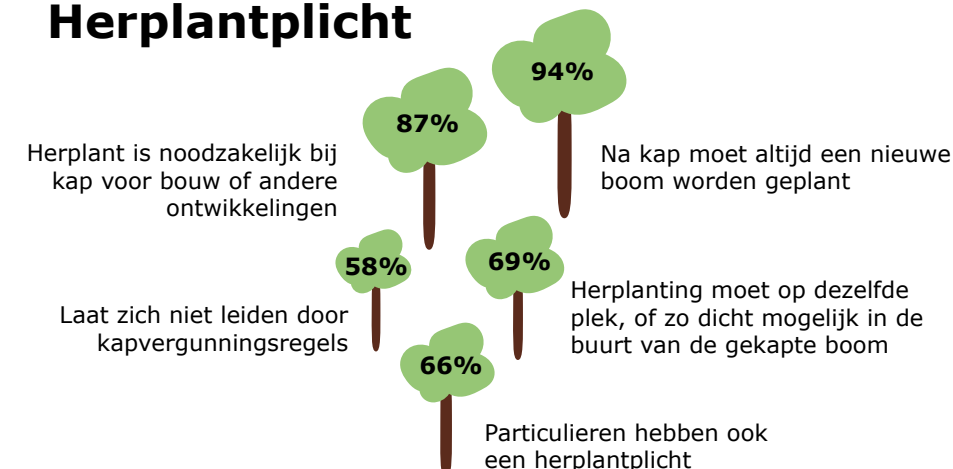
- Ecologisch belang**
- Plek waar verder weinig groen is**
- Cultuurhistorische waarde**

Openbaar groen

Herplantplicht

In de vragenlijst over het Bomen en groenbeleid kon u uw mening geven over groen, en in het bijzonder over bomen. De uitkomsten ziet u hieronder per thema. Wij bedanken alle 695 deelnemers voor het invullen van de vragenlijst. De resultaten hebben een plek gekregen in ons beleid.

De resultaten laten zien dat de bosrijke leefomgeving en het openbaar groen in de gemeente als zeer belangrijk worden ervaren. Uit de reacties blijkt het wenselijk om bij het groenbeleid minimaal uit te gaan van de huidige hoeveelheid groen. Voor een volledig overzicht van de resultaten, raadpleeg het document 'Resultaten vragenlijst bomenbeleid en groenstructuurplan'.

Bomen en overlast

-
- Maatregelen die inwoners zelf nemen**
- Schoonmaken dakgoot
 - Accepteren van hinder
 - Eigen tuin met afwisselend groen inrichten
 - Vogelhuisjes ophangen (om bijv. eikenprocessierupsen tegen te gaan)
- Maatregelen die gemeente volgens inwoners kan nemen**
- Grotere afwisseling boomsoorten om plagen tegen te gaan
 - Inwoners ondersteunen als zij zelf actief overlast willen beperken
 - Bladkorven plaatsen voor het verzamelen van blad

Algemene tips aan de gemeente

- Goed of beter onderhoud aan groen
- Meer (natuurlijker) groen
- Betrekken van inwoners bij onderhoud en initiatieven
- Betere communicatie

BIJLAGE 3 - WAARDE VAN GROEN

Groen en natuur hebben een intrinsieke waarde. Om de waarde van groen voor de mens te verduidelijken, onderscheiden we vier (maatschappelijke) thema's waarin de kwaliteit van het groen een belangrijke rol speelt:

- Biodiversiteit
- Identiteit
- Klimaat
- Gezondheid.

Naar de waarde van groen voor de omgeving en de mens is wetenschappelijk onderzoek gedaan. Om een indruk te krijgen van beschikbare informatie zijn er factsheets als 'Groen in de stad' gemaakt in samenwerking met Wageningen University and Research (WUR).

Biodiversiteit

De biodiversiteit staat onder druk. Dit merken we bijvoorbeeld na een zomerse autorit over de snelweg: er kleven veel minder insecten tegen de bumper of voorruit dan enkele jaren geleden. Natuurlijk verdwijnen er altijd soorten en komen er nieuwe bij. Maar uit onderzoeken blijkt dat er structureel sprake is van een daling in soortenrijkdom. Ook onze groene gemeente ontkomt niet aan een afname van soorten en habitats. Ons omvangrijke groene buitengebied is in de loop van de tijd steeds verder bebouwd en versnipperd geraakt. Ook de intensieve landbouw heeft op sommige locaties zijn gevolgen.

Soortenrijkdom zorgt voor een goed functionerend bodemleven en vruchtbare gronden. Bijen en hommels zorgen voor de bestuiving van onze fruitboomgaarden. En sluipwespen en zweefvliegen bestrijden op een natuurlijke wijze ongewenste bladluizen. De biologische diversiteit in onze omgeving is dus een belangrijk onderdeel van de waarde van ons natuurlijk kapitaal.

Biodiversiteit en verscheidenheid aan soorten is cruciaal. In de natuur draait alles om eten en gegeten worden. Elke natuurlijke leefgemeenschap is een complex web van voedselketens, waarin de ene soort de andere eet en op haar beurt weer als voedsel dient voor een derde soort. Als één van de soorten verdwijnt, heeft dat gevolgen voor de overige soorten. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot plagen, of juist het verdwijnen van meer soorten.

Een diversiteit aan soorten groen is van essentieel belang voor het aanbod aan insecten. Voldoende gelaagdheid in het groen zorgt voor meer schuil- en broedgelegenheden voor vogels. Deze variatie helpt ook om de plaagdruk van bijvoorbeeld de eikenprocessierups op een natuurlijke manier te verminderen. Bovendien is de aanwezigheid van insecten van belang voor de bestuiving. Dat is niet alleen belangrijk voor de natuur, maar ook voor ons als mens in de voedselproductie.

Identiteit

Elk dorp en elke wijk heeft zijn eigen karakter, waarbij groen een belangrijk onderdeel vormt van de identiteit en de eigenheid van de plek. Groen versterkt stedelijke structuren. Groenblauwe structuren zijn aantrekkelijk en herkenbaar. Groen maakt deel uit van de geschiedenis van een locatie en kan een verhaal vertellen. Denk aan een oprijlaan naar een voormalige buitenplaats of een (gerief) houtsingel in het landschap. Groen werkt daarnaast waarde verhogend voor vastgoed, is aantrekkelijk voor bedrijvigheid en leidt tot meer recreatie en toerisme.

Het groen versterkt de natuurlijke beleving binnen de bebouwde kom. Groene ontmoetingsplekken, waar inwoners elkaar kunnen treffen, stimuleren sociale interactie en betrokkenheid. Dorpsparkjes, koelteplekken en stedelijke groenblauwe structuren moeten veilig, sociaal, interactief, inclusief en toegankelijk te zijn. Meer contact tussen inwoners draagt bij aan minder verloedering, overlast en criminaliteit.

Behoud van identiteit betekent niet altijd dat bestaand groen ongewijzigd blijft. Zo is het logisch om een cultuurhistorische beukenlaan in ere te houden. Daarentegen kunnen sommige groene buitenruimtes juist een opwaardering gebruiken. Bijvoorbeeld op plekken waar nu kleine knotbomen staan en waar grotere, onderhoudsarme bomen beter zouden passen. Of een locatie met een uitgestrekt gazon, dat niet voor spelen of recreëren wordt gebruikt en kan worden omgevormd tot een kruidenrijk ecologisch groengebied. Uiteindelijk bepaalt de bodem een deel van de uitstraling en identiteit van een gebied. Op natte kleigrond zie je van nature zegges en wilden, terwijl je op droge zandgrond heide en eiken vindt.

Onze identiteit heeft alles te maken met onze ontstaansgeschiedenis en de bijbehorende landschappelijke onderlegger (zoals beschreven in de afbeeldingen in paragraaf 1.3).

Klimaat

Klimaatverandering zorgt voor extremer weer. Door de toename van broeikasgas (CO₂) in de atmosfeer hebben we te maken met onder andere hittestress, droogtestress en wateroverlast. Hittestress speelt vooral in stedelijk gebieden, omdat de temperatuur hier gemiddeld hoger is dan in het omliggende landelijk gebied. Het temperatuurverschil kan oplopen tot 4°C. De belangrijkste redenen voor dit verschil zijn de absorptie van zonlicht door de donkere materialen in de bebouwde omgeving (bijvoorbeeld asfalt) en de relatief lage windsnelheden. Dit heeft tot gevolg:

- Dat de afkoeling door beperkte warmte-uitstraling in de nacht in bebouwd gebied minder sterk is dan in het buitengebied.
- Dat gebouwen minder warmte verliezen door de lagere windsnelheden;
- Dat in het bebouwd gebied 10 tot 20 procent minder verdamping plaatsvindt door grote hoeveelheid verharde oppervlakken.

Daarnaast dragen menselijke activiteiten zoals verkeer, verwarming van huizen, industrie en airconditioning bij aan verdere opwarming.

Droogtestress ontstaat bij langdurige periodes van hitte, waardoor de bodem uitdroogt en planten moeilijker kunnen verdampen. Bomen reageren hierop door hun bladeren al voor de herfstperiode te laten vallen. Dit heeft twee redenen. Het vermindert hun verdamping en beperkt de zonlichtopname voor fotosynthese. Bij droogte sluiten de huidmondjes van de bladeren zich om waterverlies te beperken, waardoor de plant geen CO₂ meer opneemt. De plant heeft CO₂ nodig om te groeien. In plaats daarvan wordt de energie van zonlicht opgezet in schadelijke oxidanten. Vroegtijdig bladverlies helpt de boom om zich te beschermen.

Andere gevolgen van hittestress voor bomen zijn minder bloei en vruchtvorming. Ook voor de rest van de natuur zijn de gevolgen groot. Soorten kunnen lokaal uitsterven, de kans op natuurbranden neemt toe, en vennen en beken kunnen sneller droogvallen. Een droge bodem vermindert ook de waterinfiltratie, wat bij hoosbuien tot wateroverlast kan leiden.

Wateroverlast in bebouwd gebied is het gevolg van een grote hoeveelheid bebouwing en verharding. Tijdens hevige regenbuien kan het water niet goed de grond intrekken. Ook kan het rioolstelsel de overvloed aan hemelwater niet verwerken. Met als gevolg dat het water in de straten blijft staan of kelders onderlopen.

Groen helpt gebouwen en wegen te koelen door verdamping en schaduw. Een groter bladerdek vangt hemelwater beter op, terwijl in onverharde bodems het water beter kan infiltreren en worden vastgehouden. Met als gevolg minder overbelaste rioleringsystemen en wateroverlast tijdens hevige regenbuien. Steeds belangrijker zijn echter de waterbuffers die hierdoor in de bodem ontstaan en uitkomst bieden tijdens periodes van droogte.

Groen binnen de bebouwde kom heeft een grote variatie aan soorten nodig om bestand te zijn tegen alle uitdagingen, zoals langdurige droge of natte periodes. Zo kan de mediterrane plataan beter tegen droogte, terwijl de els goed tegen veel vocht kan. Dit voorkomt dat veel groen tegelijkertijd uitvalt, zodat het groen zijn koelende en water opvangende functies kan behouden.

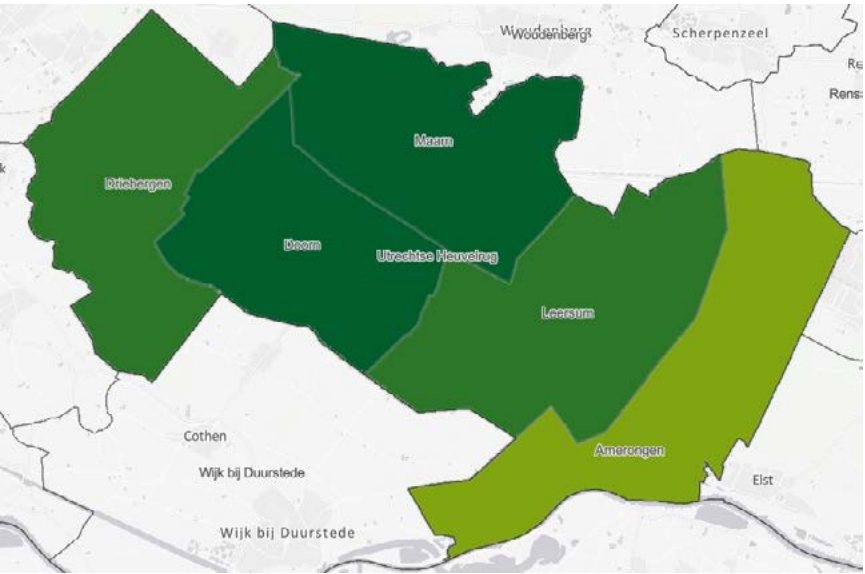
Gezondheid

We merken het vaak zelf tijdens een weekendwandeling, een fietstocht na werk of het uitlaten van de hond. Groen helpt om het hoofd leeg te maken en op te laden. Maar ook wetenschappelijk onderzoek onderbouwd het positieve effect van groen op de gezondheid.

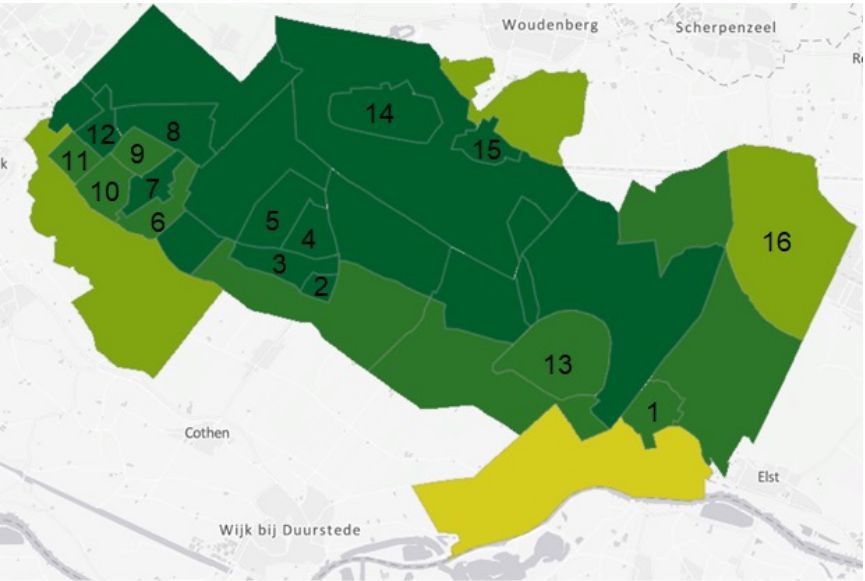
Zo blijkt uit onderzoeken dat uitzicht op groen de mentale gezondheid bevordert. Groen helpt bij herstel van stress, depressie en angsten. Groenblauwe structuren nodigen uit tot bewegen, zoals wandelen of fietsen. En dragen zo bij aan een gezonde levensstijl. Groen is goed voor zowel lichaam als geest. Mensen die in een groene omgeving wonen, hebben minder vaak last van hart- en vaatziekten, overgewicht of diabetes. Naar buiten gaan vergroot daarnaast de kans op sociale contacten, wat eenzaamheid kan tegengaan.

Groen helpt ook om schadelijke milieufactoren, zoals geluidsoverlast te verminderen. Bomen verbeteren door hun grote bladoppervlak de luchtkwaliteit door fijnstof af te vangen. Fijnstof, stikstofoxide (NO_x) en ozon (zomersmog) zijn, van alle verontreiniging, het meest schadelijk voor onze gezondheid. Bomen kunnen een deel van deze verontreiniging uit de lucht filteren. Het fijnstof blijft door de zwaartekracht en elektrostatische aantrekking aan de bladeren plakken. Vervolgens spoelt het er tijdens een regenbui af. Een boom van 20 jaar oud kan jaarlijks zo'n 100 gram fijnstof afvangen. Kleine moleculen als ozon en NO_x komen met de lucht via de huidmondjes binnen in de bladeren en worden in de cellen opgenomen.

BIJLAGE 4 - WIJKEN EN BUURTEN VOLGENS STEENBREEK ATLAS

Wijkindeling volgens de Steenbreek Atlas (lichtgrijze lijnen).

Buurtindeling volgens de Steenbreek Atlas (lichtgrijze lijnen).

- 1 Amerongen
- 2 Doorn Zuid Oost
- 3 Doorn Zuid
- 4 Doorn centrum
- 5 Doorn Noord West
- 6 Driebergen – De Horst-De Akker
- 7 Driebergen Oost en Zuid
- 8 Driebergen Noord
- 9 Driebergen Centrum
- 10 Driebergen Zuid West
- 11 Driebergen West
- 12 Driebergen Noord West
- 13 Leersum
- 14 Maarn
- 15 Maarsbergen
- 16 Overberg

BIJLAGE 5 – GROENKAART VERGELIJKING MET HITTEKAART

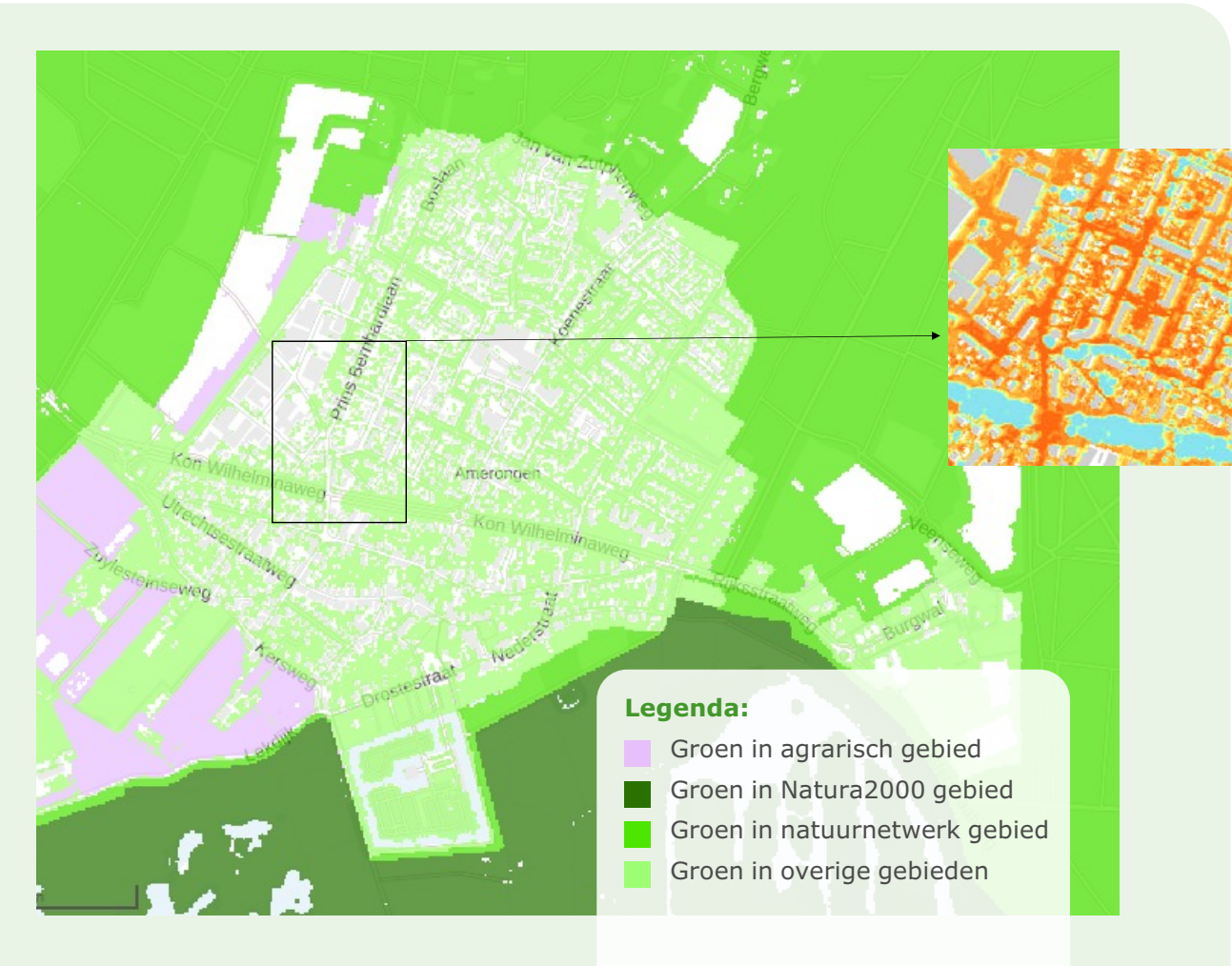
Voorbeeld van een vergelijking van een locatie op de groenkaarten met een hittekaart. De hittekaart geeft de gevoelstemperatuur aan.

Bron groenkaarten:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), 2022 (via www.atlasleefomgeving.nl)

Bron hitte gevoelstemperatuurkaart:

Witteveen+Bos, 2021 (via <https://www.klimaat-effectatlas.nl/nl/kaartviewer>)

BIJLAGE 6 - DORPS- EN WIJKBESCHRIJVINGEN

Eén van onderdelen van onze ambitie is behoud en versterking van de ‘identiteit’. De identiteit is onder andere afhankelijk van de ontstaansgeschiedenis en het karakter van de dorpen en wijken. Bij ontwikkelingen is het belangrijk daar rekening mee te houden daarom volgt hier een basis beschrijving van de verschillende dorpen en wijken (bron: Groenstructuurplan, 2018).

Amerongen

Afbeelding 21: wijken Amerongen

Het dorp Amerongen ligt in het zuidoostelijk deel van de gemeente; in de overgangszone tussen de Heuvelrug en de uiterwaarden van de Nederrijn. Het dorp wordt doorsneden door de Koningin Wilhelminaweg (N225): een brede eikenlaan, met in het zuiden het oude dorp en in het noorden de nieuwere uitbreiding uit de jaren ‘50 en ‘60. De Utrechtsestraatweg vormt, met in zijn verlengde Overstraat, Hof, Nederstraat en Zandvoort, een belangrijke historische structuur in het dorp. Deze oude doorgaande oost-westroute is in de loop der tijd in noordelijke richting verlegd naar de Burgemeester Jhr. H. v.d. Boschstraat. Aan het begin van de twintigste eeuw is de route verlegd naar de Koningin Wilhelminaweg. Haaks op de oost-westwegen liggen voormalige schapendriften, zoals de Imminkstraat-Koenestraat, de Holleweg en de Molenstraat - Prinses Christinastraat – Prins Bernhardlaan.

Ten zuiden van het oude dorp ligt het buitendijkse kasteel Amerongen, omgeven door een formele slotgracht en met een oprijlaan, die uitkomt op een parkachtig plein binnen de dorpskern (aan de Margaretha Turnorlaan). Andere focuspunten binnen het oude dorp zijn het plein voor het gemeentehuis (Hof), de groene ruimte rond de Nederlands Hervormde kerk en het aangrenzende park Lievendaal.

Het noordelijke deel van Amerongen, gelegen op een voormalige eng, kenmerkt zich als een typische naoorlogse wijk met enkele historische relictten. Veel daarvan liggen langs de Koenestraat, die Amerongen-noord als oude, centrale ader doorsnijdt. De bebouwing is vanaf de Koningin Emmalaan in verschillende tijdsperiodes vanaf de jaren ‘50 richting het noorden

ontwikkeld. Hierdoor ontstonden er verschillende buurten. Met name de buurten in het zuidelijke gedeelte van Amerongen-noord kennen een eenvoudige en heldere opbouw met rechte straten. In de noordelijker buurten is sprake van een lossere verkavelingsopzet en ontsluitingsstructuur. Een wijkcentrum met winkels en andere voorzieningen vormt het centrale punt van de wijk. Aan de oostkant van Amerongen liggen twee begraafplaatsen. De oude begraafplaats ligt dichtbij het oude dorp. De nieuwere ligt in de noordelijke uitbreiding. De westelijke dorpsrand wordt gevormd door een bedrijventerrein.

Hoewel de Stichtse Lustwarande ook Amerongen doorsnijdt, is ze hier nauwelijks merkbaar. Op kasteel Amerongen en landgoed Zuylestein na zijn er geen buitenplaatsen of landgoederen in Amerongen.

Amerongen: Oude dorp

Dit deel van Amerongen, gelegen tussen de Koningin Wilhelminaweg (N225) en Kasteel Amerongen, is aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Het is een goed voorbeeld van een kasteeldorp dat voor het merendeel in de oorspronkelijke vorm bewaard is gebleven. Hoewel het openbaar groen in de straten beperkt is, maakt het dorpscentrum toch een groene indruk. Dat komt door het hoog opgaande groen, zoals de bomen, in de vaak ruime particuliere tuinen. De groene doorkijkjes vanaf de straat naar de groene binnengebieden vormen een bijzondere kwaliteit. De knotlindes die her en der in de straten staan zijn karakteristiek. Bijvoorbeeld in de Burgemeester Jhr. v/d Boschstraat en de Nederstraat.

Op een aantal plekken is er sprake van bijzonder openbaar groen. De Utrechtsestraatweg kent een fraaie laanstructuur van grote platanen, gecombineerd met beukenhagen tussen de rijbaan en de trottoirs. De Margaretha Turnorlaan, het historische voorplein van kasteel Amerongen, wordt gesierd door grote eiken, zowel in laanstructuur als losstaand. Tegenover het voormalige gemeentehuis ligt een half verhard plein met gekandelaberde (tot takstompen gesnoeide) bomen: de Hof. De kerk wordt omgeven door gazons met bomen. Deze sluiten aan op park Lievendaal. Dit is een park met open gazons, heesters en een aantal monumentale bomen.

Half verscholen in het bos langs de Rijksstraatweg ligt de oude algemene begraafplaats. Dit is een rijksmonument. De begraafplaats heeft een formele opzet die te herkennen is aan het padenpatroon, de centrale positionering van een lijkenhuisje en de ordening van de graven. Een rank smeedijzeren hekwerk vormt de bijna onzichtbare grens met het omringende bos.

Amerongen: Omgeving Holleweg-Zuid

Dit gebied ligt ten oosten van de Koenestraat. Evenals de Holleweg is de Koenestraat ontstaan als schapendrift die van het dorp naar de heuvel liep. Binnen dit gebied zijn de Jachtlaan, de Del en de Holleweg belangrijke groene structuren in Amerongen-noord. De lijn Jachtlaan-De Del deelt dit gedeelte van Amerongen-noord op in twee kleinere gedeeltes. Hier is het groene beeld in de buurt ten zuiden van Jachtlaan karakteristiek voor een woonbuurt uit de jaren ‘60 en ‘70. Er is sprake van relatief veel openbaar groen in de vorm van vakbeplantingen en grasstroken die vaak de achtergelegen trottoirs van de weg scheiden. Doordat de bebouwing hier ruim opgezet is, zijn er ook grote particuliere tuinen. Dit versterkt het groene karakter van de wijk. Het groen rondom de begraafplaats en langs de Del draagt bij aan de visuele beleving van de aangrenzende straten.

Tijdens het project Amerongen regenwaterproof (2019 t/m 2024) is er in de groenstrook langs de Del een grote wadi aangelegd. De Holleweg heeft het karakter van een redelijk smalle groene woonstraat met laanbeplanting.

Amerongen: Omgeving Holleweg-Noord

Ten noorden van de Jachtlaan is de bebouwing jonger. Dat is terug te zien in de opzet en toepassing van openbaar groen. Tussen de Jachtlaan en de Wildbaan is redelijk veel groen aanwezig, met name langs de straten en in woonhofjes. Het gebied draagt de kenmerken van een typische jaren '70 verkaveling, met nadrukkelijk ingeplande groenstroken en groenvakken, veel rijenbouw en experimenten met woonpaden en parkeerhoven aan de achterzijden van de woningen (Hazeleger, Vossenhol). De scheiding tussen particulier en openbaar gebied is niet altijd even duidelijk. In het noordwestelijke deel is vanwege de hoge bebouwingsdichtheid juist weinig groen aanwezig. Dit betreft een projectmatige uitbouw uit het midden van de jaren '80. Op sommige plaatsen is echter nog iets van het achterliggende groen van de bosrand zichtbaar boven de daken. In het oostelijk deel van de Holleweg is meer aandacht gegeven aan een integraal ontwerp van de openbare ruimte, met op sommige plaatsen aaneengesloten, structurerend groen. Van noord naar zuid verbindt een parkeerkoffer, met bijbehorende groenzone, de hogere noordkant van de Ds. Keppellaan met het lager gelegen gedeelte, waardoor de bebouwing visueel wordt doorbroken. Het karakter van dit gedeelte van Amerongen is groener geworden door het vervangen van bestrate parkeerplaatsen door grasbetontegels tijdens het project Amerongen regenwaterproof.

Langs de Holleweg ligt een oude houtwal. Aan deze weg ligt ook de nieuwe algemene begraafplaats. Het is een sfeervolle, besloten begraafplaats met een formele entree en een centrale hoofdas. De sfeer doet denken aan een parkbos. De begraafplaats wordt omgeven door bosstroken.

Amerongen: Omgeving Prins Bernhardlaan

Dit gebied ten zuiden van de Burgemeester Martenslaan dateert uit de jaren '50 en '60. Het bestaat uit relatief veel rijbebouwing in korte blokjes. Door de hoge bebouwingsdichtheid, is het openbaar groen beperkt. Het is vooral aanwezig in de vorm van grasvlakken, lage heestervakken en kleinere boomsoorten langs de belangrijkste straten, zoals de Prinses Beatrixlaan, de Koningin Julianalaan en de Prinses Irenelaan. Geheel passend in de stedenbouwkundige traditie van die tijd, is op de hoeken, waar straten elkaar kruisen, extra aandacht gegeven aan groen. Op deze plekken zijn vaak bredere groenvakken. Soms ook in combinatie met terugspringende huizenblokken. Deze groenvlakken worden vaak verder van de kruising af weer smaller, totdat ze uiteindelijk helemaal verdwijnen. De Burgemeester Martenslaan is met zijn brede profiel en brede grasvlakken en bomen de belangrijkste groene ader in dit deel van Amerongen. De westrand van Amerongen wordt voor een groot deel gekenmerkt door een bedrijventerrein. De erfgrenzen zijn matig verzorgd. Ook aan de voorzijde. Groen is weinig aanwezig. De overgangen van het bedrijventerrein naar de dorpsbebouwing en het buitengebied zijn nogal abrupt, waardoor de visuele invloed van de bedrijfsbebouwing ver reikt.

Amerongen: Omgeving Burgemeester H. Spruytlaan - Stenderland

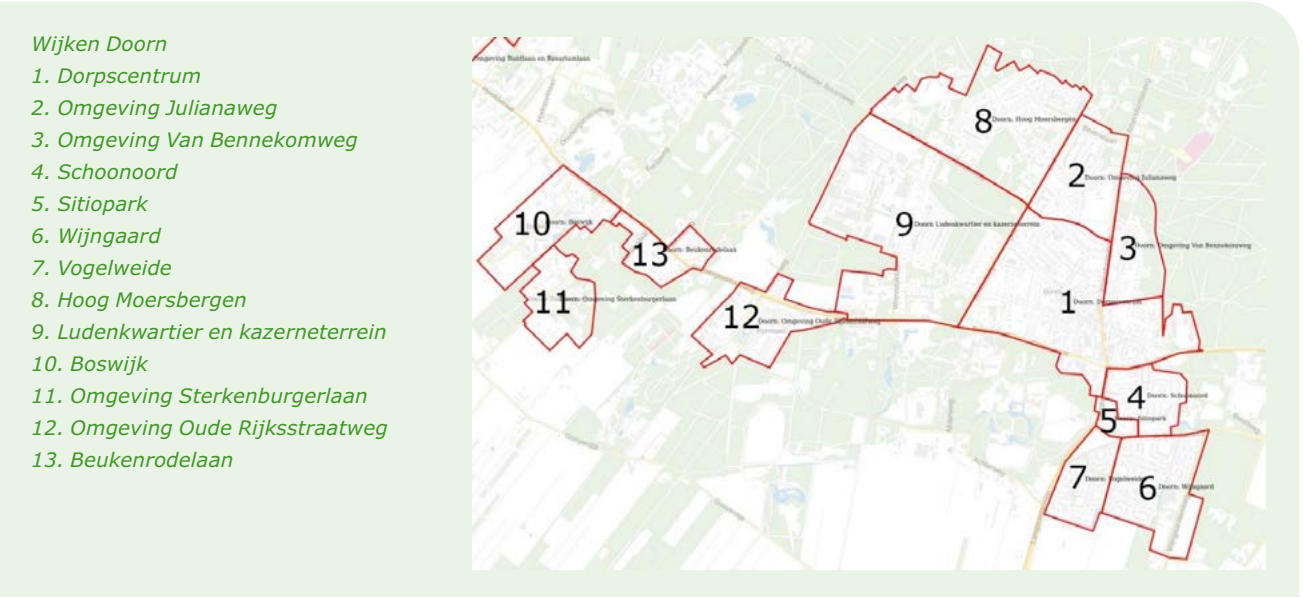
Het gedeelte ten noorden van de Burgemeester Martenslaan is in etappes ontwikkeld tussen

de jaren '60 en '90. Dit gebied bevat relatief veel groen, met name langs de lus Boslaan-Stenderland-De Spijlen-Burgemeester H. Spruytlaan. Deze lus is de centrale ontsluiting van dit gedeelte van Amerongen Noord. Het groen in de bermen, voor de woningen, in dwarsakkers en op open speelplekken draagt bij aan het groene karakter van deze buurt. Het openbaar groen vertoont op veel plaatsen een typisch jaren '60/'70 uitstraling. Het woningbouwproject Het Engelse Werk oogt bijvoorbeeld typisch jaren 70. In de verkavelingen uit de jaren '80 zijn kleine groenhoekjes te vinden bij parkeerplaatsen. Hoewel dit groen niet altijd een duidelijke functie lijkt te hebben, draagt het bij aan het algemene groene karakter van het gebied.

Amerongen: Koningin Wilhelminaweg

De Wilhelminaweg vormt met zijn dubbelzijdige laanbeplanting en diepe voortuinen en zijerven een groene ader door Amerongen. De beplanting wordt onderbroken bij kruispunten en rotondes, wat zorgt voor een opener straatbeeld. Een verzorgingshuis en een plantsoen, gelegen waar de historische schapendrift (de Koenestraat) op de Wilhelminaweg aansluit, dragen bij aan het groene, parkachtige karakter van de omgeving. Aan de westzijde van het dorp vormt een rotonde, omgeven door opgaand groen, de toegang tot het oude dorp. Dit sluit aan bij de parkbosachtige sfeer rond het nabijgelegen landgoed Zuylestein.

Doorn

Afbeelding 22: wijken Doorn

Doorn ligt aan de N225, op de zuidelijke flank van de Heuvelrug en op de overgang van de hoger gelegen gebieden naar de lager gelegen gronden in het Kromme Rijngebied. De historische kern van het dorp wordt gevormd door het Kerkplein met de Maartenskerk en de nabijgelegen kruising van de Amersfoortseweg met de Dorpsstraat. De gronden van Huis Doorn lagen ten zuiden van de N225, waardoor het dorp zich aanvankelijk vooral naar het noorden toe uitbreidde. Dat gebeurde langs de doorgaande wegen (Amersfoortseweg en Kampweg), voormalige schapendriften (Berkenweg, Drift en Woestduinlaan) en vroegere kerkpaden (Van Bennekomweg en De Beaufortweg). De zuidelijke en noordwestelijke ontwikkeling (nabij de Drift) begon pas na de Tweede Wereldoorlog, eind jaren '50.

De ruimtelijke structuur van Doorn wordt met name bepaald door linten, waarbinnen kleine woongebieden liggen. Het centrum is gelegen aan de Amersfoortseweg, de Kampweg, de Dorpsstraat en het Kerkplein. Het landgoed van Huis Doorn, direct ten zuiden van het centrum, neemt met zijn monumentale landschapspark nog steeds een belangrijke plek in. In de oudere wijken is het ‘Doornse profiel’ zichtbaar: brede grasbermen met veel bomen en ontbrekende stoepen.

Binnen de woonkern bevinden zich verspreid enkele kleinschalige bedrijfsterreinen en -kavels. Tegen de westelijke dorpsrand ligt de Van Braam Houckgeestkazerne verscholen in de bosrijke omgeving. Vanwege centralisatie van defensieterreinen wordt deze kazerne gesloten. Na sluiting wordt het terrein herontwikkeld tot nieuwe woningbouwlocatie.

Vanaf de jaren ‘20 en ‘30 is tussen Doorn en Driebergen-Rijsenburg, vooral aan de zuidzijde van de N225, sprake geweest van bebouwingsverdichting, voornamelijk met vrijstaande villa’s. In die periode vond ook de woningbouwontwikkeling plaats langs de Sterkenburgerlaan en de Boswijklaan. Daarnaast werden in die tijd enkele buurtjes ontwikkeld, zoals rond de Patrimoniumweg (Palmstad), Rozenlaan en Beukenrodelaan.

Doorn: Dorpscentrum

In dit dichtbebouwde gebied is niet overal ruimte voor openbaar groen. Toch ogen sommige delen desondanks groen. Dat heeft over het algemeen te maken met de aanwezigheid van particuliere tuinen.

In het winkelgebied op de Kampweg en Plein 1923 is laanbeplanting aanwezig. Daarnaast kent Plein 1923 een groene aankleding in de vorm van gesnoeide bomen en bakken met siergroen. Ook langs de Dorpsstraat is de laanstructuur deels teruggebracht.

Rondom de Maartenskerk, het Cultuurhuis en het gemeentekantoor is sprake van een prominente groenaanleg. In het gedeelte van de Dorpsstraat, ten oosten van de Amersfoortseweg, ontbreekt ruimte voor beplanting. Het groen wordt hier gevormd door enkele ondiepe voortuinen en het park van de voormalige buitenplaats Schoonoord.

In de omringende woonstraten zorgen vooral de particuliere tuinen voor het groene karakter, zoals in de Van Bennekomweg, de Acacialaan, de Vossenweg en de Sparrenlaan. Een uitzondering hierop is de Gezichtslaan, een oude zichtas van landgoed Huis Doorn. Dit is een grote beukenlaan met brede grasbermen. Daarnaast heeft ook de Middenlaan een opvallende laanstructuur, die bijdraagt aan de groene uitstraling van de buurt.

Doorn: Omgeving Julianaweg

Deze wijk, gelegen op voormalige bosgrond met voornamelijk vrijstaande huizen, heeft een uitgesproken groene uitstraling. De ruime particuliere tuinen met hoog opgaand groen laten het bos doorlopen in de achtertuinen. Ook het aanwezige openbare groen draagt hieraan bij. De straten zijn vaak voorzien van grasstroken, laanstructuren en soms zelfs beukenhagen, die de rijweg van de informele trottoirs scheiden. Er is wel een verschil merkbaar tussen de zuidelijke en noordelijke straten: het zuiden heeft een slingerende, parkachtige structuur terwijl. In het

noordelijke deel zijn juist de rechte lanen kenmerkend. In de hoek van de Willem de Zwijgerlaan en de steil omhooglopende Amersfoortseweg ligt de oude algemene begraafplaats. Deze begraafplaats is beschermd als rijksmonument en heeft een sterk bosachtig karakter.

Doorn: Omgeving Van Bennekomweg

In dit deelgebied geven bosrelicten en de directe aanwezigheid van het bos een onmiskenbare bossfeer. Langs de wegen liggen grasbermen die doorkijkjes bieden naar het particuliere groen. Van zuid naar noord loopt de bebouwingsdichtheid terug. Van west naar oost liggen de rooilijnen steeds meer naar achteren, waardoor de lanen breder worden. Deze opbouw versterkt het gevoel van een overgangsgebied van dorpsbebouwing naar bos.

Doorn: Schoonoord

Deze wijk dateert uit de jaren ‘50 en ‘60. In Schoonoord is de noordelijke buurt rond de Frans van Dijklaan vrij dicht verkaveld, wat resulteert in weinig straatgroen en smalle zijtuintjes. Het zuidelijk deel rond de Sitiolaan heeft daarentegen een veel groenere en opener sfeer, met veel hoog opgaand groen. De bredere zijtuinen versterken hier het groene karakter. De Schoonoordselaan vormt met haar laanbeplanting, beplantingsvakken in het straatprofiel en de aangrenzende tuinen de centrale groene ader in de wijk. Bomenrijen langs deze laan gaan over in het opgaand groen tussen en rondom de gestapelde bouw, de bungalows, de school en het Sitiopark. Nabij de Beaufortweg ademt de wijk nog een landgoedachtige sfeer. Dit wordt versterkt door het ruime profiel met hoog opgaand groen langs de Beaufortweg.

Doorn: Sitiopark

Het buurtje Sitiopark is rond 1900 gebouwd op de voormalige buitenplaats Sitio. Het groen is hier een dominante factor. Grote statige bomen bepalen het parkkarakter van dit gebied.

Doorn: Wijngaard

De wijk Wijngaard is gebouwd in de jaren ‘70 en bestaat voornamelijk uit rijtjeswoningen. In de wijk liggen drie scholen en aan de oostelijke rand liggen een sporthal en diverse sportvelden. De hoofdgroenstructuur van de wijk wordt gevormd door de historische lanen en ontsluitingswegen, zoals de Wijngaardsesteeg, evenals het verbindingspad met de groenzones tussen de scholen. Secundair wordt de woonbuurt aan de achterzijde van de woningen dooraderd door een informele structuur van aaneengeschaalde speelplaatsen en verbindende groenelementen. De hoofdgroenstructuur van de wijk wordt ondersteund door straatgroen in de vorm van bomen, de verschillende hoven en plantsoenen in Vruchtengaard en Bloemengaard. De groenstrookjes tussen de carports in het noordelijk deel van de buurt dragen bij aan de groenaankleding in deze stenige straten.

De Wijngaardsesteeg vormt met zijn laanbeplanting de cultuurhistorische toegang tot het sportcomplex Steinheim. De sportvelden vormen open ruimten (kamers) in het bos.

Doorn: Vogelweide

De wijk Vogelweide, gebouwd in de jaren ‘70 en ‘80 is omgeven door veel groen: de Keizersweide met een uitloper met laanbeplanting langs de Langbroekerweg aan de ene kant, de Hoogsteeg aan de andere kant en het buitengebied aan de zuidkant. Kenmerkend is dat het groen langs

de randen via vertakkingen nadrukkelijk de wijk wordt binnengeleid. Aan de rand van de wijk is daardoor zicht op het buitengebied mogelijk. Er is een groene dooradering in de wijk met centraal een restant van een noord-zuid lopende houtwal.

Het groen aan de randen van de wijk is van aanzienlijk formaat en dient ook als wandelgebied. Het straatgroen bestaat voornamelijk uit bomen tussen de parkeervakken en vakbeplanting. Deze vakbeplanting leidt tot verzachting van het bebouwingsbeeld. De wijk wordt aan de zuidzijde begrensd door een brede waterloop met aangrenzende grasstrook.

Doorn: Hoog Moersbergen

Deze naoorlogse wijk is planmatig opgezet in lijn met de trends van de jaren '50. Dit komt tot uiting in de herhaling van bouwvormen en in de opzet van de lanen, groenstroken en plantsoenen. Het gebied heeft een besloten bosachtige sfeer door de flauwe helling van de daken, bescheiden goothoogtes en groene voortuinen. Ook de groene hoven, karakteristieke hagen (heesterbeplanting) in de wegprofielen en restanten van de oorspronkelijke bosbegroeiing in achtertuinen dragen hieraan bij. De heesterbeplanting is op veel plaatsen ook een buffer naar de kavels. Het groen in de Piet Heinlaan en de Austerlitzseweg, waaronder ook verschillende plantsoenen, geven dit deelgebied een groene en bosachtige sfeer. In sommige delen met vakbeplanting krijgt het zelfs parkachtige aanblik. Aan de noord- en westranden van het gebied versterken grotere kavels en ruimere afstand tussen de bebouwing de overgang naar het achterliggende bosgebied.

Doorn: Ludenkwartier en kazerneterrein

In het Ludenkwartier vormen de opgaande beplantingen op particuliere kavels en de laan- en bosbeplantingen in het openbaar gebied samen de bouwstenen voor de identiteit en beeldkwaliteit van de wijk. De diepe voortuinen en de laanstructuren van de straten tussen de Ludenlaan en de Frans Halslaan verbinden het Ludenbos met het buitengebied. Deze verbinding gaat via het dicht bebouwde gebied tussen de Frans Halslaan en de Paulus Potterlaan. De opbouw van de straatprofielen en de doorkijkjes vanaf de straat naar de zijtuinen versterken het bos- en lanenkarakter. Het groen in de Vermeerlaan, Woestduinlaan en Berkenweg vormen samen met de uitloper van het Ludenbos de ruggengraat van deze buurt. Bijzonder is de prehistorische grafheuvel die in de uitloper van het Ludenbos ligt, op de hoek van de Mesdaglaan en de Frans Halslaan.

Ten westen van het Ludenkwartier ligt de Marinierskazerne. Dit is een uitgestrekt terrein met diverse grote gebouwen. Aangezien de kazernefunctie wordt opgeheven, komt het terrein op den duur vrij voor een nieuwe invulling. De verwachting is dat hier een nieuwe woonwijk wordt ontwikkeld, inclusief een nieuwe groenaanleg. Het gebied wordt direct omgeven door de bossen van landgoed Beukenrode en het Ludenbos, wat bijdraagt aan een bosachtige sfeer.

Doorn: Boswijk

Langs de Boswijklaan is een bebouwingslint ontwikkeld, met aan de oostzijde in de naoorlogse periode een aantal identieke, geschakelde appartementengebouwen, bekend als Park Boswijk. Deze gebouwen staan in een eigen parkachtige omgeving. Dit is het restant van een buitenplaats. Er is geen gestructureerde groenopzet in de Boswijklaan. Op sommige plekken zijn grasbermen

aanwezig. Ook ligt er een houtwal langs een deel van de weg. In het zuiden wordt de laan begeleid door een rij zomereiken.

Doorn: Omgeving Sterkenburgerlaan

De Sterkenburgerlaan leidt naar kasteel Sterkenburg aan de Langbroekerdijk. De sfeer wordt hier bepaald door de bosachtige omgeving. Het profiel van de Sterkenburgerlaan is wisselend van opzet en varieert van een rijstrook opgesloten door groene bermen en bosbeplanting, tot een wegprofiel met rijbaan, parkeerstroken en grasbermen met berken als laanbomen. In het oostelijke deel is aan de lus-vormige Schapendrift een villabuurtje in het bos ontwikkeld.

Doorn: Omgeving Oude Rijksstraatweg

Deze wijk omvat het bedrijventerrein aan de Velperengh en drie kleine woonbuurten: de Oude Rijksstraatweg, Palmstad en de Rozenlaan.

De Oude Rijksstraatweg kent een profiel met aan beide zijden grasbermen, met op onregelmatige afstanden bomen. Bij de toegang naar Palmstad lopen de bermen over in een park met gras, bomen, hagen en een speelveld.

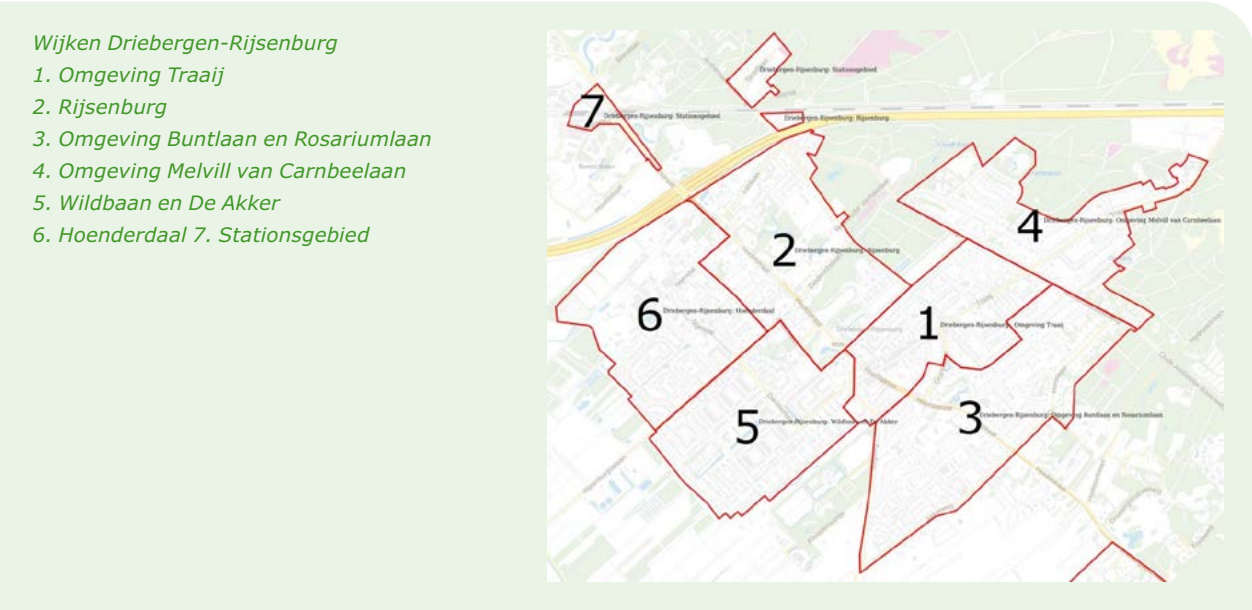
In Palmstad wordt het groen vooral bepaald door de bermen bij de entree van de buurt, de bomen in de Patrimoniumweg, de omringende opgaande dichte bosaanplant en de particuliere tuinen. In het buurtje rond de Rozenlaan wordt het groen bepaald door bomen in de straat en de aanplant op de particuliere erven. Aan de noordkant van de Rozenlaan zijn de voortuinen diep. Er is in het buurtje geen sprake van een eenduidige overgang van het openbaar naar particulier gebied. De straatprofielen zijn smal.

Langs de Velperengh, waar het bedrijventerrein gelegen is, bevindt zich laanbeplanting van bomen van de eerste grootte (soorten die hoger worden dan 12 m).

Doorn: Beukenrodelaan

Deze buurt bestaat uit ongeveer twintig woningen langs een beukenlaan in de vorm van een U. De laanbomen staan in een strook laag gesnoeide heesterbeplanting aan weerszijden van de rijbaan, wat een kenmerkende overgang geeft naar de particuliere tuinen. Het oostelijke deel is het begin van de oprijlaan naar Landgoed Beukenrode. In het westen ligt de Broekweg, een oude schapendrift. De grote particuliere tuinen dragen sterk bij aan de groenbeleving in de buurt.

Driebergen-Rijsenburg

Afbeelding 23: wijken Driebergen-Rijsenburg

Driebergen-Rijsenburg ligt aan de Hoofdstraat (N225) op de zuidelijke flank van de Utrechtse Heuvelrug en op de overgang van de hogere gronden van de heuvelrug naar de lagere gronden in het Kromme Rijngebied. Aan de noordwestzijde wordt de kern begrensd door de autosnelweg A12.

Het dorp bestaat uit twee voormalige kernen: Rijsenburg en Driebergen. Rijsenburg is aan het begin van de negentiende eeuw aangelegd op het grondgebied van de ridderhofstad Rijsenburg. Het kwam als een enclave te liggen in het dorp Driebergen. Rond beide kernen zijn verschillende soorten bebouwing te vinden: oudere dorpsbebouwing, typische arbeiderswijkjes, jongere uitbreidingen en riant villawijken. De dorpsplattegrond van Driebergen-Rijsenburg laat structuur zien, bepaald door assen en lanen. Dit zijn oorspronkelijk zichtassen van de buitenplaatsen en oude schapendriften, die van de lager gelegen gebieden naar de heide op de Heuvelrug leidden. De Traaij is bijvoorbeeld een oude schapendrift, waarlangs de dorpsuitleg heeft plaatsgevonden. Voor Rijsenburg is dat de Rijsenburgselaan. Deze laan sluit met een barok gebaar in de vorm van het Kerkplein aan op de Hoofdstraat.

Langs de Hoofdstraat is de Stichtse Lustwarande duidelijk aanwezig. Zo liggen de buitenplaatsen Sparrendaal, Beukenhorst en Kraaybeek aan de Hoofdstraat. Maar ook het landgoed Dennenburg aan de Engweg strekt zich van oorsprong uit over de Hoofdstraat. Meestal zijn de grote parkachtige tuinen die bij buitenplaatsen horen, nog aanwezig. Hierdoor zijn er grote groene zones in het dorp te vinden, zoals de Kraaybekerhof.

Soms is zo’n gebied in de loop van de tijd bebouwd geraakt, zoals het Sterrenbos van Dennenburg, waar nu het buurtje rond de Sterrenboslaan ligt. Ook is hier en daar sprake van openbaar toegankelijke parken, die vroeger onderdeel waren van een historisch landschapspark, zoals park De Wildbaan. Bijzonder zijn de historische sprengen die in Driebergen-Rijsenburg te vinden zijn. Deze kunstmatige watergangen moesten de vijverpartijen van de landschapsparken van water voorzien. Ze vormden verbindingen tussen de bronnen, hogerop in de Heuvelrug en de parken.

Driebergen-Rijsenburg: Omgeving Traaij

De Traaij is, als voormalige oude schapendrift, één van de oudste straten in Driebergen-Rijsenburg. Hier heeft zich een dorpscentrum met winkels ontwikkeld. Ook ligt de oude algemene begraafplaats aan de Traaij. De gevarieerde bebouwing staat dicht op de straat. Voortuinen ontbreken op grote delen van het tracé. De laanbeplanting, bestaande uit verschillende boomsoorten (zomereik, soms zuilvormig) is enigszins gefragmenteerd en ontbreekt soms helemaal. De oude algemene begraafplaats aan de Traaij ligt besloten door de dichte beplanting. In de buurtjes die aan weerszijden van de Traaij zijn aangelegd zijn voornamelijk vooroorlogse dorpsuitbreidingen met smalle straten. Bijvoorbeeld de Dokter Hermansstraat en de Zonstraat. Het groenbeeld wordt hier vooral bepaald door de particuliere tuinen. Met name de Bosstraat vormt door de zware laanbeplanting een markant element. In de Zonstraat is een laanstructuur die plaatselijk is onderbroken.

Het gebied rondom Heetveld is naoorlogs en met royaal openbaar groen, bewust ingepast tussen blokken hoogbouw en rijbebouwing. Dit speelse maar weloverwogen samenspel tussen bebouwing en groen is karakteristiek voor de jaren ’50 en ’60.

Nabij de Arnhemsebovenweg ligt het Burgemeesterspark. Dit is opgezet als een typisch vooroorlogs villaparkje, met woningen op ruime groene kavels. Centraal in de buurt ligt een park, bestaande uit een gazon met groepen exotische bomen.

De Hoofdstraat is ter hoogte van dit gebied vrij stenig van karakter. Er ontbreken grote laanbomen.

Driebergen-Rijsenburg: Rijsenburg

In dit deel van Driebergen-Rijsenburg bevindt zich de historische kern van Rijsenburg: de Sint Petrus’ Bandenkerk met het Kerkplein, waar lindes staan. De Hoofdstraat is hier aan twee zijden voorzien van grote bomen. Nabij het Kerkplein zijn rond 1900 woonstraten aangelegd met fraaie, volwassen laanbeplanting, zoals de Diederichsstraat, de Florastraat en de Prins Hendriklaan. Ook de grote tuinen bij de woningen dragen sterk bij aan het groene karakter van deze buurt. Tegenover de Buitenplaats Sparrendaal ligt het openbare park De Wildbaan. Dit is een voormalige buitenplaats, waarvan de villa in de Tweede Wereldoorlog is verwoest. Het park is aangelegd in Engelse Landschapstijl met zware volwassen beplanting, glooiende gazons en een waterpartij, die vanuit de Heuvelrug wordt gevoed door een spreng. Het park heeft een sterke relatie met Huis Sparrendaal als voormalige overtuin (door een openbare weg of door een water van de woning gescheiden).

Aan de noordoostelijke zijde van de Hoofdstraat ligt de monumentale 18e-eeuwse buitenplaats Sparrendaal. De buitenplaats kent een uitgestrekte formele tuinaanleg. Achter het huis ligt een groot veld omgeven door lanen en een spreng. Naast Sparrendaal ligt het Seminarieterrein. Qua sfeer is hier geprobeerd het karakter van de voormalige seminarietuin vast te houden. Waar vroeger het Seminarie stond, staat nu een appartementencomplex met een oprijlaan in een groot grasveld omgeven door hoog geboomte. Langs de Hoofdstraat staat het Schaepmanmonument, dat door een rond bloemperk en gesnoeide hagen is omgeven. Achter het appartementencomplex staan woningen in zijhoven langs een centrale laan. Deze laan wordt begeleid door groepen

zuilvormige bomen en lage hagen. Verder naar achteren strekt zich het Seminariebos uit, met grasvelden, lanen en bos. Dit is een grote groene enclave in Driebergen-Rijsenburg. Westelijk liggen drie lanen met elk hun eigen uitstraling: de Diederichslaen, Van Oosthuyselaan en de Loolaan. De Van Oosthuyselaan is een smalle laan westelijk van bebouwing, wat voor een groot deel in het bos ligt. Aan de noordkant van de laan liggen de particuliere achtertuinten. Deze zijn nauwelijks zichtbaar door een brede bossagestrook.

Driebergen-Rijsenburg: Omgeving Buntlaan en Rosariumlaan

Aan de oostelijke kant van Driebergen-Rijsenburg ligt een wijk met ruim opgezette straten. Deze wijk ligt op een voormalig deel van landgoed Dennenburg. In het noordelijke deel liggen lange lanen: de Buntlaan (een oude schapendrift), de Horstlaan en de Welgelegenlaan. In de Welgelegenlaan stroomt een spreng, die de vijver in Park Welgelegen voedt. In dit park ligt een wooncomplex geïnspireerd op het gedachtengoed van de Engelse tuinstad. Het is georiënteerd op de Hoofdstraat, maar niet zichtbaar achter een hoge haag.

Aan de zuidkant van de Hoofdstraat ligt rond de Rosariumlaan een vooroorlogs wijkje met een organisch stratenpatroon. De kavels zijn bijzonder ruim opgezet, met relatief diepe voortuinen en ruime afstanden tussen de woningen. De grote tuinen dragen sterk bij aan het groene karakter van de wijk. Vrijwel alle straten zijn voorzien van laanbeplanting. Karakteristiek zijn ook de grasbermen, die de rijbanen van de voetpaden scheiden. Centraal in deze buurt ligt een park met een rosarium. Dit rosarium is in 1936 aangelegd als werkverschaffingsproject op initiatief van de landelijke vereniging van rozenliefhebbers, Nos Jungunt Rosae. Het rosarium wordt omgeven door gazons en groepen rododendrons, azalea's en Japanse kers.

Tussen de Rosariumlaan en de Akkerweg ligt een uitbreiding uit de jaren '50. De royale opzet van het openbare groen lijkt op het vooroorlogse deel. Naast fraaie lanen zijn de royale grasvlakken verweven met de bomen tussen de woonblokken. De groenvlakken en de woonblokken verspringen ten opzichte van elkaar. Ook is er nadrukkelijk aandacht voor groen op de hoeken. In het zuidelijke deel van de wijk ligt het woongebied Zuiderplantsoen, met als centrale punt een grote speelplaats omgeven door perken en bomen.

Aan de rand van deze wijk ligt een aantal lange lanen die de overgang vormen naar het buitengebied: de Arnhemsebovenweg, de Horstlaan, de Akkerweg en de Engweg.

Driebergen-Rijsenburg: Omgeving Melvill van Carnbeelaan

De Melvill van Carnbeelaan maakt onderdeel uit van een villawijk met een parkachtig karakter en een gebogen stratenbeloop. De wijk grenst direct aan het bos. De wijk is vanaf de jaren 1920 aangelegd in het Driebergse Bos, het voormalige sterrenbos van Sparrendaal (Sper en Dal). Dit is een buitenplaatsbiotoop van buitenplaats Sparrendaal. Kenmerken van het voormalige sterrenbos zijn aanwezig in de opzet van de wijk, waaronder De 16 Gezichten en de zichtassen van Gezichtslaen, Melvill van Carnbeelaan, Nassau Odijkklaan, De Wetstein Pfisterlaan. De wijk grenst direct aan het resterende Driebergse Bos met de sprengkoppen.

De groene sfeer wordt versterkt door de grote percelen. Hier staan restanten van de oorspronkelijke bosvegetatie van het sterrenbos van Sparrendaal. Het openbaar groen in de

straten wordt gevormd door laanbomen in een grasstrook, haagstructuur, kleine boomspiegel of in grind. Voetpaden zijn van grind en soms alleen informeel aanwezig. Door de villawijk loopt in zuidelijke richting een spreng, onderdeel van het sprengensysteem van Sparrendaal, genaamd De Zwoer. De spreng loopt (deels ondergronds) over het Seminarierrein. Ook ten westen van de wijk loopt een spreng richting het Park Seminarie.

De Traaij heeft aan deze kant van de Arnhemsebovenweg de vorm van een laan met grote bomen. Aan de zuidoostelijke zijde van de Traaij bevindt zich nog een klein, vooroorlogs woonbuurtje met rechte straten voorzien van laanbeplanting en ruime voortuinen bij de woningen. De Oosterlaan eindigt met een plein rond een perk met heesters en kleine bomen.

Driebergen-Rijsenburg: Wildbaan en De Akker

In dit gebied is de naoorlogse stedenbouw van de jaren '60 en '70 kenmerkend. Hier ligt relatief veel openbaar groen in grote eenheden. De orthogonale verkavelingsopzet (landschap waarin rechte wegen, watergangen en perceelgrenzen een rechthoekig raster vormen) kent daardoor veel openheid. Langs een aantal hoofdwegen, zoals de Schippersdreef en de Damhertlaan, liggen brede groene zones die zorgen voor een ruime opzet van de wijk. Deze groene zones zijn enigszins zakelijk opgezet. Ze bestaan voornamelijk uit, deels extensief beheerde, grasvlakken en waterpartijen. De groenzones worden begeleid door straten met laanbeplanting. De Jachtlaan lijkt met zijn brede gazonbermen en laanbeplanting juist op de oudere wijken van Driebergen-Rijsenburg. Soms is er een bijzonder element te vinden, zoals een verblijfsplek met zitbanken en speelgelegenheid.

Aan de oostkant ligt een nieuw woongebied: de Lange Dreef. Dit gebied wordt gescheiden van het verderop gelegen landgoed Dennenburg door een brede groenzone, die als natuurgebied is ingericht. De buurt gekenmerkt zich door een duidelijke stedenbouwkundige opzet. Openbaar groen is geclusterd in autovrije binnenhoven en langs de centrale assen. Het groen bestaat vooral uit gras. Bewoners hebben in de binnenhoven sierbeplanting aangebracht. De Rijsenburgselaan vormt de scheiding met het naastgelegen gebied Hoenderdaal en loopt van het dorpscentrum naar het Kromme Rijngebied. Er staan zware laanbomen. De laan is een sterke oriëntatielijn binnen de wijk.

Driebergen-Rijsenburg: Hoenderdaal

In Hoenderdaal is sprake van typisch jaren '80 verkavelingen: woonhoven en korte straten. Hier zijn de woonbuurten met kleinschalig straatgroen aangekleed. Meestal in de vorm van kleine perkjes, met lage begroeiing en losse bomen of boomgroepen. Op bepaalde plekken, zoals hoeken en binnenhoven, zijn verblijfsplekken gecreëerd met banken, speelgelegenheid of een trapveldje. Centraal door de wijk loopt een watergang die de oorspronkelijke verkavelingsrichting volgt. Langs dit water ligt een landelijk ingerichte groenzone met knotwilgen en elzen. De zone wordt op sommige plekken ingeklemd door achtertuinten. Deze groene zone loopt langs het Laantje van Boer Bos tot bijna aan de Hoofdstraat. Een andere belangrijke as is de brede Faunalaan, die door de wijk heen slingert. Het is een laan met een ventweg, van elkaar gescheiden door een groenstrook. Hierin zijn parkeerplaatsen ondergebracht. Ook aan de andere zijde is een dergelijke brede groenstrook met laanbomen en daarachter het trottoir. Twee andere belangrijke routes zijn de Nijendal en de Hoendersteeg met brede flankerende groenstroken. Er zijn bijzondere

elementen te vinden, zoals een kinderboerderij of de Heuvelrugtuin. Aan de uiterste westkant van het deelgebied (Nijendal) liggen een bedrijventerrein, sportcomplex en golfbaan. Het openbare groen varieert hier van formele lanen in gazonstroken en een oude laan langs de Kleine Loolaan, tot restanten van landelijke singels.

Driebergen-Rijsenburg: Stationsgebied

De entree van het gebied aan de Driebergse zijde van het spoor wordt voor de tunnel sterk gedomineerd door het groen, het hertenkamp van landgoed Reehorst en de voormalige buitenplaats park Beerschoten-Willinkshof. Dit gebied heeft daardoor een parkachtige uitstraling. Het vormt een belangrijke corridor tussen de Heuvelrug en het Kromme Rijngebied. Het stationsgebied zelf kenmerkt zich door hoogteverschillen en een diversiteit aan groen en bomen die in grote bakken zijn aangebracht.

Tijdens het opstellen van deze tekst, zijn er plannen in ontwikkeling om woningen te realiseren in het vernieuwde Stationsgebied. Hierbij wordt veel aandacht besteed aan een groene en klimaatbestendige inrichting.

Leersum

Afbeelding 24: Wijken Leersum

Leersum is gelegen aan de zuidelijke flank van de Utrechtse Heuvelrug, op de overgang van de hoger gelegen gebieden van de Heuvelrug naar het lager gelegen Kromme Rijngebied. Het dorp is ontstaan uit de lintvormige nederzetting langs de huidige Rijksstraatweg (N225). Het centrum is gelegen rond de voormalige kruising van de Rijksstraatweg met de Scherpenzeelseweg. Hier bevindt zich de Michaëlskerk. Daarnaast ligt het Oude Regthuis uit ca. 1631. Tot aan de Tweede Wereldoorlog was er alleen bebouwing langs de Rijksstraatweg, rondom het centrumgebied en langs een aantal historische linten en schapendriften. Daarna vond, met name aan de noordkant van het dorp, een explosieve groei plaats. Hierbij werden eerst wegen richting het noorden en zuiden aangelegd. Pas later werd de ruimte tussen deze wegen opgevuld. De villabebouwing langs de Lomboklaan dateert uit het begin van de vorige eeuw. De bebouwing aan de zuidkant van de Rijksstraatweg kwam later op gang. Vanaf de jaren '70 is Leersum-zuid verder uitgebreid van

west naar oost. Centraal in de wijk is De Binder en een park in landschappelijke stijl. Verspreid in Leersum liggen enkele kleinschalige bedrijfskavels. Met name langs de Rijksstraatweg. Hoewel de Stichtse Lustwarande ook Leersum doorsnijdt, is ze binnen het dorp nauwelijks merkbaar. Buiten Leersum liggen echter wel de kastelen Broekhuizen en Zuylestein met hun landgoederen.

Op 18 juni 2021 is tijdens een valwind een groot aantal bomen omgewaaid. Particuliere tuinen en lanen zijn hiermee van karakter veranderd. Bijvoorbeeld de Lomboklaan. Veel bomen zijn sindsdien weer aangeplant om het groene karakter van Leersum te herstellen. Hierbij is in de openbare ruimte gestreefd naar een grotere variatie aan soorten dan die voor de valwind aanwezig waren.

Leersum: Rijksstraatweg

De oorspronkelijke laanboomstructuur langs de Rijksstraatweg is vrijwel geheel verdwenen. In 2003 is in het kader van het project herstel Stichtse Lustwarande een groot aantal bomen geplaatst. De structuur is daarmee meer zichtbaar geworden. Verder bepalen vooral de particuliere tuinen het groene beeld.

Het historische dorpscentrum van Leersum concentreert zich rond het Kerkplein. Het Kerkplein is ingericht met bomen en een muziekkoepeel. Het vormt het focuspunt binnen het dorp. Op steenworp afstand ligt de oude algemene begraafplaats. Dit is een rijksmonument. De formele opzet en de zware solitaire bomen geven een bijzonder accent aan dit centrale deel van het dorp. Langs de Rijksstraatweg maakt het centrumgebied een stenige indruk. Aan de zuidkant van de Rijksstraatweg, aan de Honingraat, ligt het winkelcentrum. De grote parkeerplaats is voorzien van veel bomen en hagen. De Kerkweg vormt een historische structuur en is voorzien van laanbeplanting.

Bij de Roekenes wordt het groenbeeld bepaald door de bomenrij in de straat, het groen op de erven en de omliggende weiden.

Leersum: Omgeving Scherpenzeelseweg

De oude routes Scherpenzeelseweg en M.C. Verloopweg bepalen in sterke mate de structuur van deze wijk. In deze wijken zijn veel straten voorzien van bermen in wisselende breedtes en invulling: gras, gras met heesters, gras met laanbomen, laanbomen met hagen. De overgang naar de hogere gelegen gronden van de Heuvelrug is merkbaar in het reliëf. De diepe tuinen met volwassen beplanting dragen sterk bij aan het groene beeld. In de Englaan en de Vogelkerslaan is een brede middenberm aangelegd met gras en boomgroepen.

In het noordelijke deel heerst duidelijk het beeld van een villawijk in het bos. Er bevinden zich nog oude boskernen, bijvoorbeeld bij Plaggeberg en Peisenlaan. Ook zijn er restanten van bosbeplanting aanwezig in de bermen. Het geheel ademt daardoor een bossfeer. De recent aangelegde MOVA-laan heeft enkele plantsoenen met bomen. Het groene karakter komt vooral door de bomen die boven en tussen de huizen zichtbaar zijn.

Aan de noordoostzijde van het dorp, in een open gebied tussen dorp en bos, ligt het sportcomplex de Wildbaan. Aan de noordzijde ligt het Bosbad Leersum en een tenniscomplex. Deze drie voorzieningen zijn als open ruimten gesitueerd in of langs de bosrand en vormen de groenstructuur van het omringende bos.

Leersum: Omgeving Beatrixlaan

Dit gebied bevat enerzijds de Lomboklaan, die uitmondt in een bosachtige omgeving in het noorden, en anderzijds een formeel opgezette woonwijk uit de jaren '50 in het zuidwesten. De Lomboklaan, een fraaie laan met brede grasbermen, is rond 1900 aangelegd als onderdeel van het landgoed "Lombok". Een groot deel van de bomen is herplant na de verwoestende valwind van 2021. Aan het einde van Lomboklaan staat, bovenop de heuvel, een uitzichttoren: de Uilentoren. Al in 1925 werd de grond aan de Lomboklaan verkaveld en verkocht en werden er villa's gebouwd. Aan de noordwestkant van de Lomboklaan liggen verspreid enkele woningen in het bos.

Aan de zuidwestkant ligt de woonwijk uit de jaren '50, verkaveld in rechte, haaks op elkaar liggende straten. De straten breed opgezet en beeldbepalend voorzien van brede grasbermen met laanbomen. Dit was gebruikelijk in die tijd. De relatief grote afstand tussen woningen maakt dat er vrij veel groen in particuliere tuinen aanwezig is. Dit zijn onder andere restanten van het oude bos. Het gebied krijgt hiermee een groen en bosachtig karkater. Hoewel dit sinds de valwind wel minder is geworden.

Aan de westrand van het dorp ligt, op de overgang naar het bos, de nieuwe algemene begraafplaats. De begraafplaats heeft een strakke indeling en speelt in op de serene bossfeer van de omgeving. Het staat in directe relatie met een mausoleum bovenop de heuvel: de Tombe van Nellesteijn.

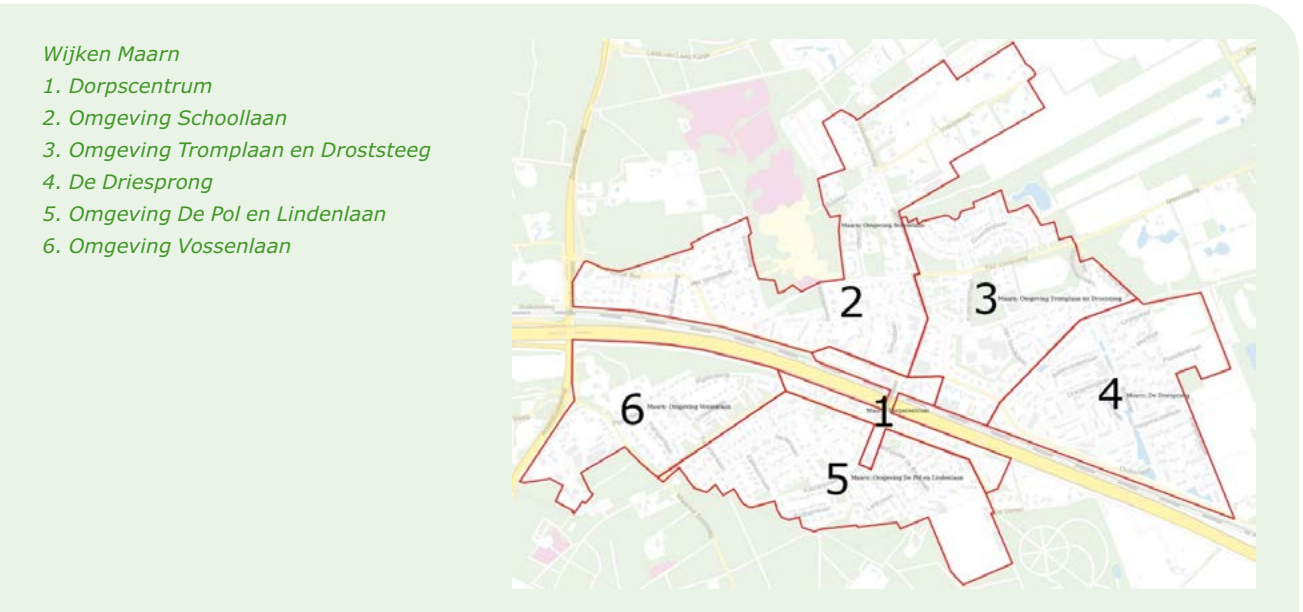
Leersum: Omgeving Dreef

Op de oudere bebouwing langs enkele historische wegen na, is Leersum zuid opgebouwd uit naoorlogse woonbuurten met overwegend rijtjeswoningen. Langs de Middelweg, een oude dorpsstraat met gevarieerde bebouwing, is weinig over van het oorspronkelijke groen. Desalniettemin zijn hier de tuinen met hun gevarieerde beplanting beeldbepalend. Ook rond de Koningin Wilhelminaweg is weinig groen van betekenis. Aan de westzijde wordt deze buurt begrensd door een hoog opgaande groenwal, een oude hakhoutwal, die overgaat in de achterliggende gebieden, tussen de verschillende hoven van het Dekkersbos. Langs enkele straten, zoals de Dreef, komen bredere groenstroken voor. Deze groenstroken zijn bedoeld als ruimtelijke geleiding. Het park langs de Dreef is een centraal punt in de wijk. Het vormt een bijzonder accent en biedt een duidelijke gebruiks- en verblijfswaarde. In de straten rondom de Dreef wordt het groene beeld vooral bepaald door de voortuinen. Door de smalle straatprofielen en parkeren op straat is het groen in de verschillende buurten vaak beperkt tot een enkel pleintje of aan de randen. Oostelijk wordt de groenstructuur met name bepaald door de bomenrijen langs de Nieuwe Steeg en de centrale groene as Groenberg/ Frankenlaan/ Meidoornhaag. Hier bevindt zich een uitstulping met waterloop. Daarnaast aangevuld door enkele groene gebiedjes in de verschillende buurtjes. Kenmerkend voor het omliggende landschap, staan hier restanten van rijen knotwilgen. In het recent aangelegde Burgemeester Feithplantsoen ligt een binnenhofparkje dat dienst doet als speelgebied.

De Nieuwe Steeg vormt de zuidelijke rand van het dorp en is voorzien van oude laanbeplanting. Deze fraaie laan verzacht het aanzicht van de bebouwing in het dorp. Aan de oostrand ligt tussen de Kerkweg en de Boerenbuurt een open weidegebied met enkele karakteristieke knotwilgenrijen.

De Stichtse Lustwarande loopt door Driebergen-Rijsenburg, Doorn, Leersum en Amerongen heen. Het is een lint van landgoederen en buitenplaatsen, dat loopt van Utrecht tot aan Rhenen langs de huidige N225. De groene parken van deze landgoederen en buitenplaatsen zijn over het algemeen in particulier eigendom, maar hebben hun uitwerking op het omringende openbare groen. Bijvoorbeeld in de vorm van historische lanen, die van oorsprong bij de landgoederen en buitenplaatsen hoorden.

Maarn

Afbeelding 25: wijken Maarn

Maarn ligt op de noordflank van de Heuvelrug, op de overgang naar de Gelderse Vallei. Maarn noord en zuid kenmerken zich als twee gescheiden woongebieden. De gebieden worden gescheiden door het spoor en de snelweg. Elk woongebied is opgebouwd uit verschillende buurten met overwegend vrijstaande en twee-onder-een-kap woningen, gesitueerd langs lanen in een bosrijke omgeving. De bebouwing is grotendeels naoorlogs, voornamelijk uit de jaren '60. Kenmerkend voor de oudere wijken in Maarn zijn het ontbreken van voetpaden in de bermen en laanbomen die niet in strakke rijen staan, maar juist 'losjes' zijn geplaatst. Enkele woonbuurten in Maarn Noord zijn van recentere datum. De enige verbinding voor het gemotoriseerd verkeer tussen de woongebieden noord en zuid is de Raadhuislaan. Ook is er een onderscheid tussen het westelijk en oostelijk deel van Maarn. Het westelijke deel ligt op zandgrond en het oostelijke op lager gelegen natte gronden.

Nabij de onderdoorgang van de A12 en het spoor wordt de Raadhuislaan gekruist door de Tuindorppweg en de Kapelweg. Beiden zijn belangrijke verbindingswegen. Rondom de kruising van de Tuindorppweg en de Raadhuislaan zijn winkels, een treinstation en dienstverlenende bedrijven gevestigd. Aan de zuidzijde staat aan het Raadhuisplein het voormalige gemeentehuis, dat inmiddels een andere functie heeft gekregen.

In de randzones zijn sportcomplexen, een begraafplaats en een bedrijventerrein gerealiseerd. Het dorpsbeeld, zowel in de noordelijke als zuidelijke helft, wordt sterk bepaald door de omgevingskenmerken, zoals bos en stuifzanden, waarbinnen woonwijken zijn aangelegd.

Maarn: Dorpscentrum

Het dorpscentrum wordt gevormd door de Raadhuislaan, de Kapelweg, het 5 mei-plein en het Raadhuisplein. De Raadhuislaan verbindt de noordelijke en zuidelijke helften van Maarn met elkaar via een tunnel onder het spoor en de A12. Langs de winkels aan de Raadhuislaan is relatief weinig groen. Dit is te wijten aan de hoeveelheid verharding in de openbare ruimte, zoals bij parkeervakken en verharde bedrijfsterreinen. Naar het noorden toe neemt de hoeveelheid groen toe, met restanten van bosbeplanting, waaronder vooral vliegdennen.

Het zuidelijk deel van het centrum wordt gedomineerd door een plantsoen met twee Amerikaanse eiken voor het voormalige gemeentehuis. Het geheel is ontworpen door architect Pothoven. Karakteristiek is het grasvlak en oorlogsmonument met daaromheen bomen. Langs het oude lint van de Kapelweg ligt een smalle grasstrook met laanbeplanting. Deze structuur wordt op enkele plekken onderbroken. Daar maakt de weg een stenige indruk.

Maarn: Omgeving Schoollaan

De oudste buurt in deze wijk wordt gevormd door Tuindorp Maarn. Deze wijk is in de jaren '20 aangelegd voor het spoorwegpersoneel. Door de formele, open opzet van het beplantingsplan onderscheidt deze buurt zich van andere delen van Maarn-Noord, waar juist een informele bossfeer overheerst. De laanbomen en grasbermen in de straten vormen, samen met lage hagen, de overgang naar de particuliere tuinen. Voortuinen en openbaar groen vormen zo één samenhangend beeld. In het hart van het tuindorp ligt het Burgemeester Everwijn Langelein, een park met een groot grasveld en bomen.

Ook in de overige delen van deze wijk draagt het openbare groen, samen met het particuliere groen, bij aan de ruimtelijke kwaliteit. De lanen, zoals de Poortse Bos en de Ted Visserweg zijn vloeiend en gebogen aangelegd, en voorzien van brede grasbermen. Bij kruisingen en splitsingen van wegen zijn zorgvuldig geplande plantsoenen en grasperken aangelegd. Dit geeft de verkavelingsstructuur en groenaanleg een parkachtige benadering. Kenmerkend is het ontbreken van voetpaden in de bermen en laanbomen die niet in strakke rijen staan, maar juist 'losjes' zijn geplaatst. Dit geeft een karakteristiek, informeel beeld en draagt bij aan een parkachtige sfeer. Langs de Ted Visserweg liggen de Koeheuvels, een bosgebied met stuifzand. Hier zijn nog restanten van oude wegen te vinden. Ten oosten van de Koeheuvels, rondom de Boslaan, ligt een villabuurtje met informele bermen en restanten van de oorspronkelijke bosbeplanting. Dit geeft dit gebiedje een bosachtig karakter. De Vinkenbuurtweg vormt de overgang naar een opener en agrarischer landschap met woningen verspreid langs de Vinkenbuurt.

Maarn: Omgeving Tromplaan en Droststeeg

Deze wijk bestaat uit twee buurten. In het zuidelijk deel, rond de Tromplaan, domineren vrijstaande bungalows en twee-onder-een-kapwoningen uit de jaren '50 en '60. De aanwezigheid van hoog opgaand groen, brede grasbermen en doorkijkjes over ruime percelen geven deze buurt een herkenbaar Maarns karakter. Dorpshuis De Twee Marken, aan de Tromplaan, ligt ingesloten tussen de woonstraten. De parkeerplaats bij dit centrum heeft het karakter van een bomenplein.

In dit deel staan veel vliegdennen: oude relictten van het bos- en heidegebied dat hier vroeger lag. De algemene begraafplaats aan de Jacob van Wassenaerlaan is een gemeentelijk monument. Het wordt omsloten door bosstroken, wat bijdraagt aan een besloten en intieme sfeer.

Aan de noordkant ligt een buurt uit de jaren '90: de Droststeeg. Het openbaar groen bestaat voornamelijk uit hagen rondom de parkeervakken en grasbermen. Bij de entree van dit buurtje staan vier grote beeldbepalende metasequoia's. Er is geprobeerd om, n lijn met het Maarnse karakter, groene grasbermen langs de gebogen straten aan te leggen. Beperkte maatvoering zorgt er echter voor dat dit minder tot zijn recht komt. Door de ondiepe voortuinen en dichte bebouwing heeft deze buurt daardoor juist een vrij 'stenig' karakter.

Maarn: De Driesprong

Ten zuiden van de Bakkersweg ligt een buurt uit de jaren '70. De bouwstijl is karakteristiek bouwstijl voor die periode. De buurt kent een orthogonale verkavelingsstructuur en bestaat voornamelijk uit rijtjeswoningen. De ligging in een voormalig veengebied geeft de wijk een nat karakter, waardoor een typische bossfeer hier juist ontbreekt.

Het groen is verbonden aan enkele hoofdaders en begeleidt in smalle stroken de langzaam-verkeer-routes door de hele buurt. Op deze manier is de hele buurt dooraderd met openbaar groen. Het opgaande groen bestaat vooral uit solitaire bomen, waaronder bij de Aardbolhof en een aantal oude hakhoutstoven in plantvakken of in voortuinen. Twee brede groene assen kruisen elkaar: langs de Beeklaan en de Prinseheuvellaan. De Beeklaan wordt gekenmerkt door grote waterpartijen, terwijl het groen aan de Prinseheuvellaan een meer parkachtig karakter heeft, met bomen in gazons, heestergroepen, wandelpaden en speelvoorzieningen. Door de aanwezigheid van hoogspanningskabels kunnen de bomen langs de Prinseheuvellaan vaak niet natuurlijk uitgroeien. In de Buntlaan is het groen uitbundiger.

Langs de oostzijde van de wijk ligt een sportcomplex dat aansluit op de lagere gronden van de vallei en wordt omgeven door beplantingssingels.

Maarn: Omgeving De Pol en Lindenlaan

De buurt rond De Pol heeft bijzonder groen door de brede grasbermen met informeel geplante laanbomen. De hoogspanningskabel loopt hier langs de wijk. De woonpercelen zijn vaak ruim opgezet en de woningen zijn veelal laagbouw. Hierdoor is het groen in de particuliere tuinen en het achtergelegen bos zichtbaar. De bosrestanten in de achtertuinen dragen sterk bij aan het groene karakter. Aan De Pol ligt een belangrijk groenelement in de buurt.

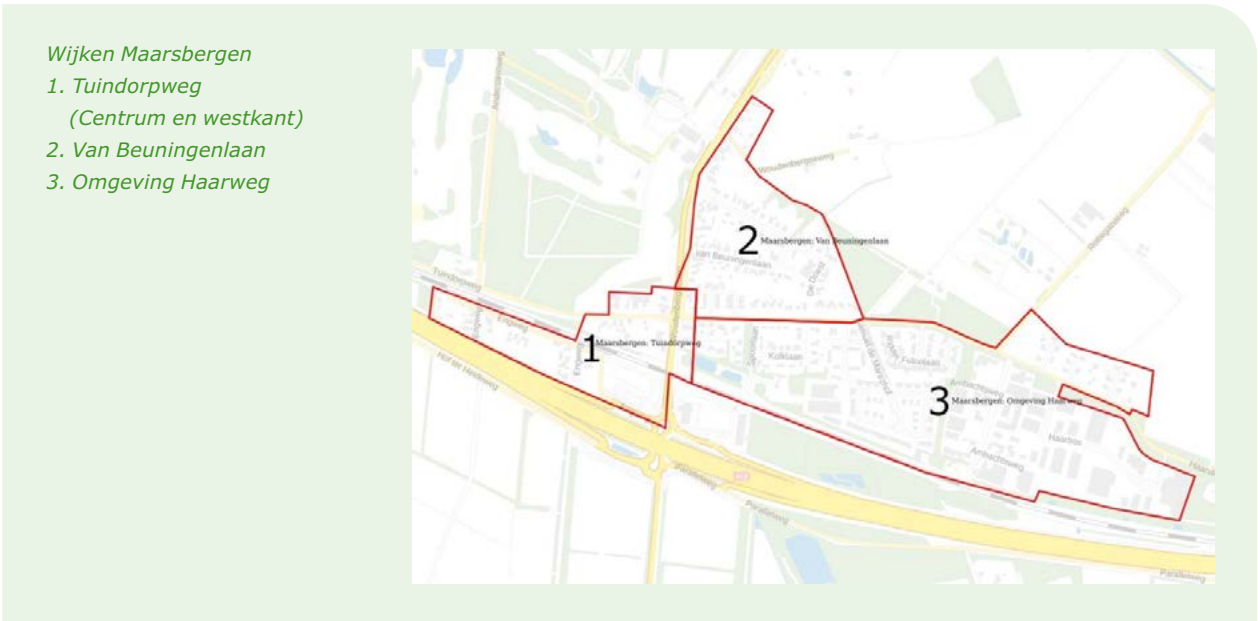
In de omgeving van de Lindenlaan, waar een aantal lanenbomen de straatnaam eer aan doen, hebben veel straten de bekende groene Maarnse sfeer. Hoewel de berm wel vaak minder breed is en de bebouwing dichter op elkaar staat. De Lindenlaan en Eikenlaan zijn juist met een rij groenvakken weer ruimer opgezet en groener van karakter. Er zijn veel bosrelictten (overblijfselen van een oorspronkelijk bos) in de wijk te vinden. Aan de Buurtsteeg bevindt zich een sportcomplex, gelegen in een open ruimte in het bos.

Maarn: Omgeving Vossenlaan

Deze wijk aan de zuidzijde van het spoor en de A12 wordt aan de westzijde ontsloten door de Maarnse Grindweg. Het gebied heeft een weldadige groene uitstraling. Dit is te danken aan een brede berm met veel bomen, vaak zonder strak (recht) aangelegde stoepen, en zijn ligging direct aan het bos. Op de achterliggende terreinen van zowel de Amersfoortseweg als de Maarnse Grindweg is in de loop der tijd veel bedrijvigheid ontwikkeld. Het heeft het karakter van een klein bedrijventerrein gekregen, dat wordt omsloten door woningen en bos.

De groenbeleving nabij de Plattenberg komt voornamelijk tot stand door het groen langs de straten, op de hoeken met veel heesterbeplanting en gras, en de bosstrook tussen Plattenberg en de A12. De noordzijde van de Kapelweg kent een weelderige aanplant in de hof-achtige gebieden die aansluiten op de achtertuinen van de rijtjeswoningen die hier in een u-vorm naar de weg zijn gekeerd.

Maarsbergen

Afbeelding 26: wijken Maarsbergen

Maarsbergen is een dorpskern gelegen op een dekzandrug aan de noordzijde van de Heuvelrug, op de overgang naar de Gelderse Vallei. De feitelijke kern ligt volledig aan de noordzijde van de snelweg A12. Pas met de aanleg van de spoorlijn in 1844 kwam Maarsbergen tot ontwikkeling. Door het station en de bijkomende bedrijvigheid ontstond een kern rond het kruispunt van de huidige Woudenbergseweg en Tuindorppweg/Haarweg. Deze bestond onder andere uit de huidige kerk met pastorie, een school en de voormalige herberg: de Grote Bloemheuvel. Verdere uitbouw van de kern vond plaats tussen het station en de villa Anderstein (met boerderijcomplex). Hier verzeiden enkele huizen, deels langs de Maatwegh of Maatsteeg (de huidige Woudenbergseweg) en deels aan de Van Beuningenlaan. De verdere uitbreiding van Maarsbergen kwam pas na de Tweede Wereldoorlog op gang. Meest recent zijn diverse nieuwbouwprojecten die in kleine clusters langs de Haarweg zijn ontwikkeld. Ook ligt er aan de oostzijde van het dorp relatief groot bedrijventerrein.

Maarsbergen: Tuindorppweg (Centrum en westkant)

Het groen in het centrum wordt vooral bepaald door de restanten van monumentale wegbeplanting en solitaire bomen op particuliere erven. Al met al is er een vrij stenig beeld. Alleen het terrein van de Grote Bloemheuvel is rijkelijk voorzien van grote bomen, wat het groenbeeld sterk bepaalt. Het karakter van dit deel van Maarsbergen veranderd sterk door de onderdoorgang van het spoor.

Ten zuiden van het spoor ligt de Engweg, een klein, lintvormig woongebied uit het begin van de 20ste eeuw. Hier ligt een dubbele laan, die van oorsprong onderdeel uitmaakt van het landgoed van kasteel Maarsbergen.

Maarsbergen: Van Beuningenlaan

De Van Beuningenlaan heeft door de grasbermen met bomen, aangevuld door het groen in de tuinen, het karakter van een bosrijke villawijk. Een ander belangrijk element hier is de school met een relatief boomrijk schoolplein. Ten noorden van dit gebied loopt de Heygraeff (ook wel Heigraaf) langs de vaak diepe achtertuinen. Dit vormt een groenblauwe overgang naar de Gelderse vallei. Aan de Stinus Blomlaan, een inbreiding uit de jaren '90, wordt het groenbeeld juist uitsluitend bepaald door het groen in de particuliere tuinen.

Maarsbergen: Omgeving Haarweg

De Haarweg is door de laanbeplanting en grote grasberm een duidelijke structuurdrager. Aan de zuidwestzijde van het dorp is, ter hoogte van de oudere bebouwingsconcentratie, langs het spoor een brede groenstructuur aanwezig.

Het groen in het gebied achter de kerk bestaat voornamelijk uit particulier groen, zoals de voor- en zijtuinen. In het gebied rondom Kolklaan/Spoorlaan bestaat het groen enerzijds uit brede grasbermen met informeel geplaatste bomen, en anderzijds uit bosstroken. De sfeer is hier bosachtig, net als in de Heygraefflaan. Ten noorden van het spoor ligt een bosgebied met twee poelen, de Kolken. Dit gebied is van zeer hoge ecologische waarde vanwege de aanwezige flora en fauna (o.a. de kamsalamander).

Rondom de Proosdijlaan en Ridder Fulcolaan bestaat het openbare groen uit kleine stroken met lage struiken die de parkeervakken van de trottoirs scheiden. Dit gebied heeft een stenige uitstraling.

Meer richting het spoor is een nieuw cluster woningen gebouwd: de Samuel de Marezhof. Het gebied wordt doorsneden door de Heygraeff, een belangrijke ecologische zone die doorloopt onder de A12. Het centrum van het gebied bestaat uit een centrale park- en speelruimte. Aan de oostzijde van de wijk ligt een bedrijventerrein met een centrale laan en brede groene bermen. De bosachtige omranding van het terrein draagt bij aan een goede ruimtelijke inpassing in de omgeving. Deze aanpak is doorgetrokken in de uitbreiding van het bedrijventerrein aan de oostkant. Beide bedrijventerreinen hebben een stenige uitstraling. Ten noorden van het bedrijventerrein bevindt zich het nieuwste wijkje: Maarsweide. Door de jonge leeftijd van het groen is op dit moment de opzet van woningen in boskamers niet goed waarneembaar.

Overberg

Afbeelding 27: Wijk Overberg

Overberg ligt als enige kern volledig in het vlakke veenlandschap van de Gelderse Vallei. De kern is ontstaan door veenontginning rondom het Nieuwe Huis in De Haar. Vanwege de grote afstanden naar het dorp Amerongen werden in 1874 aan de huidige Schoolweg een schooltje en hervormde kerk gebouwd. Het dorp ontwikkelde zich verder langs de Haarweg, die werd aangelegd langs de spoorlijn Amersfoort-Kesteren uit 1885. Een echt centrum met winkelveorzieningen ontbreekt in Overberg.

Van recenter datum is het planmatig gerealiseerde buurtje aan De Hucht met enkele vrijstaande woningen, twee-onder-een-kappers en rijtjeswoningen in jaren '30 stijl, die rondom een voormalig agrarisch erf zijn gegroepeerd. Ten oosten daarvan ligt een nog recentere ontwikkeling langs 't Veld. Er zijn plannen om dit gebied verder te ontwikkelen.

Overberg: Dorp

De enkele oudere bomen rondom de kerk, geven in combinatie met de half-verharding van het kerkplein, een typisch intieme, dorpse uitstraling aan dit deel van Overberg. Langs de Schoolstraat zelf is geen openbaar groen.

Het groenbeeld langs de Haarweg bestaat uit een bosstrook langs het spoor, aangevuld met groen in relatief diepe voortuinen en zijerven van de woningen. De boombeplanting langs het spoor creëert een beschutte en besloten sfeer. Langs de Eindseweg is het beeld informeler en opener, met grote groene percelen, veel doorkijkjes en de aanwezigheid van bermgroen.

Bij de Hucht vormen de diepe voortuinen en grasbermen de overgang naar het groene middengebied, met daarin boerderij De Hucht. Dit geeft het gebied het karakter van wonen aan een boerenerf, met uitzicht op het buitengebied. Een aantal bomen is in het gebied gespaard gebleven. Met name de bomen in de oost-west lopende brede grasberm voor de vrijstaande woningen aan de zuidkant hebben een groot ruimtelijk effect.

COLOFON

Dit is een uitgave van Gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Auteurs: Mathilde Krijgsman (gemeente Utrechtse Heuvelrug)
en Edwin Koot (EKootree)

Foto's en afbeeldingen: IMOSS, Cyclomedia en Mathilde Krijgsman
Opdrachtgevers: Anouk Haaxma & Germt Medema

voorjaar 2025 | www.heuvelrug.nl | info@heuvelrug.nl